

รายงานการวิจัย

เรื่อง

มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก
เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

Dimension of sustainable religious tourism in Buddhist way In the
Western Paradise to increase the potential of the ASEAN Community
and special economic zones

โดย

พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลุยานธโม)

นางสาวกิตติมาศ ศิริไชย

นายอรรถพล อิมวีไลวรรณ

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800764008

รายงานการวิจัย

เรื่อง

มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก
เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

Dimension of sustainable religious tourism in Buddhist way In the
Western Paradise to increase the potential of the ASEAN Community
and special economic zones

โดย

พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลยาณธมโม)

นางสาวกิตติมาศ ศิริไชย

นายอรรถพล อิมวีไลวรรณ

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800764008

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Dimension of sustainable religious tourism in Buddhist way In the
Western Paradise to increase the potential of the ASEAN Community
and special economic zones

BY

Phrakrusisitthibandit

Miss Kittamas Sirichai

Mr Attapon Imwilaiwan

Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2564

Research Project Funded by Science Research and Innovation Promotion

MCU RS 800764008

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	มติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดน สวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ
ผู้วิจัย:	พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลยานธมโม) นางสาวกิตติมาศ ศิริไชย นายอรรถพล อิมวีโลวรรณ
ส่วนงาน:	คณะพุทธศาสตร์
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๔
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง มติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดน สวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่าง ยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ในลักษณะ ของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ในพื้นที่ศึกษา วัดทิพย์สุคนธาราม ผลการวิจัย พบว่าสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ โดยมีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์ เป็นจุดเด่นที่ดึงดูดความสนใจ ถือเป็นพระพุทธรูปที่ผสมผสานศิลปะคันธาระ (ปางขอฝน) กับพุทธ ศิลป์แบบไทยได้อย่างงดงามยิ่ง และเมื่อประเมินความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่าอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) และเมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นไปพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่ามีองค์ประกอบหลัก จำนวน ๓ ด้านในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารูปแบบไปเผยแพร่และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ, ประชาคมอาเซียน, เขตพื้นที่เศรษฐกิจ พิเศษ

Research Title: Dimension of sustainable religious tourism in Buddhist way In the Western Paradise to increase the potential of the ASEAN Community and special economic zones

Researcher: Phrakrusisitthibandit
Miss Kittamas Sirichai
Mr Attapon Imwilaiwan

Department: Faculty of Buddhism,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2564/2021

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

Research study on Dimension of Sustainable Buddhist Tourism in the western heavenly realm area To increase the potential of the ASEAN Community and the Special Economic Zones The objectives of this research were: 1) to study the situation of assessing the suitability of the area and the need for sustainable Buddhist tourism management in the western region (Kanchanaburi) to support the digital economy in the Thailand 4.0 era; 2) To develop a sustainable Buddhist tourism management model in the western region (Kanchanaburi) to meet the government's tourism policy and economic stimulus. And increase the tourism potential of the ASEAN Community and the Special Economic Zones; 3) to analyze the processes and results obtained from the development of a sustainable Buddhist tourism management model in the Western Region (Kanchanaburi). Research and Development (R&D) in the form of mixed methods research (Mixed Methods Research) collects both quantitative data. And qualitatively collected and is a joint research (Trans-Disciplinary) in the study area Wat Thipsukontharam Data were collected by in-depth interviews. Data were analyzed by explaining research findings for descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation. And open-ended questions by content analysis, the results of the research found that the assessment of the suitability of the area and the need for sustainable Buddhist tourism management in the western region (Kanchanaburi) support the strengthening of the digital economy in the era. Thailand 4.0, with Phra Phuttha Metta Prachathai Trai Lokanat Gandharat Anusorn as the highlight that attracts attention. It is considered a Buddha image that combines the art of Gandhara (Pang Kho Fon) with Thai Buddhist art in a very beautiful way. And when assessing the need

for tourism management found to be at a high level when analyzing the behavior of tourists found that the behavior of tourists in religious tourism The purpose of the trip Most of them came to make merit / pay respect to monks (41.93%). It was found that there were 3 main components in the development of tourism management model, namely, attraction in tourism. Public relations and digital in terms of service provision and access to tourist attractions, respectively, and when considering the application of the model to disseminate and analyze the process and results obtained from the development of tourism management model found that there was a high level of satisfaction

Keywords: Buddhist tourism, ASEAN community, special economic zones

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหน่วยงานและบุคลากรในพื้นที่วิจัยวัด
ทิพย์สุคนธาารามและบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวก
และให้ความร่วมมืออย่างดีในการดำเนินการวิจัย จึงขอขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้คำปรึกษาและตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่อง เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ บิดา มารดาที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัยเรื่องนี้ให้แล้วเสร็จด้วยดี
ขอขอบพระคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ คณะพุทธศาสตร์ และสำนักทะเบียนวัดผล ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัย
ครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุน
ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีงบประมาณ
๒๕๖๔

พระครูศรีสิทธิบัณฑิต และคณะ

๖ ธันวาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๖
๑.๓ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด.....	๖
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๘
๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๑๐
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๑
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	๑๑
๒.๒ แนวคิดการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว.....	๑๗
๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับวัด และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....	๒๓
๒.๔ แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทย.....	๓๕
๒.๕ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด.....	๔๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน.....	๔๓
๒.๗ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว.....	๔๕
๒.๘ แนวคิดความสามารถในการรองรับของพื้นที่.....	๔๘
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๗
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๖๕
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย.....	๖๕
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	๖๙
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๙
๓.๖ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๙

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๔
๔.๑ การนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล บริบทของพื้นที่วิจัย วัดทิพย์สุคนธาราม.....	๗๕
๔.๒ การศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่.....	๘๔
๔.๓ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี).....	๑๐๒
๔.๔ ผลสะท้อนการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี).....	๑๐๖
๔.๕ ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๘
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๒๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๒๑
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๒๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๓๗
บรรณานุกรม.....	๑๓๘
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๔๔
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๘
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๖๐
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย.....	๑๖๗
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๑๖๙
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๙๑

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่	
๑.๑ สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยเดือนกันยายน ปี ๒๕๖๓.....	๓
๓.๑ สรุปขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research : P).....	๖๑
๓.๒ สรุปขั้นตอนที่ ๒ ปฏิบัติตามแผน (DO Research : D).....	๖๒
๓.๓ สรุปขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้.....	๖๓
๓.๔ สรุปขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการสะท้อนผล วิเคราะห์สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R).....	๖๔
๔.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๘๕
๔.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๘๖
๔.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....	๘๘
๔.๔ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๙๐
๔.๕ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว.....	๙๑
๔.๖ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล.....	๙๓
๔.๗ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	๙๕
๔.๘ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E๑) ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E๒) ของการเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๑๐๕
๔.๙ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง.....	๑๐๗
๔.๑๐ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๑๐๘
๔.๑๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๑๑๐
๔.๑๒ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี).....	๑๑๒
๔.๑๓ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....	๑๑๓

- ๔.๑๔ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก
(วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....๑๑๔
- ๔.๑๕ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก
(วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก...๑๑๕

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

๒.๑ องค์ประกอบการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.....	๑๗
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ด้วยแบบจำลอง.....	๑๙
๒.๓ ๓ ฉากทัศน์โดยมีประเด็นหลักอยู่ที่การเปิดการเดินทางระหว่างประเทศ.....	๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑) สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก^๑ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ได้พยากรณ์ว่าเมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน ๑,๖๐๐ ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ที่มีผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมากนักท่องเที่ยวเป็น ๑ ใน ๓ ของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และจากแนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ ที่ผ่านมตลาดต่างประเทศภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มขยายตัวดี โดยเฉพาะในช่วง ๗ เดือนแรก มีอัตราการเติบโตด้านจำนวนนักท่องเที่ยวรายสัญชาติของภูมิภาคขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗ สร้างรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ทุกตลาดเติบโตอยู่ในเกณฑ์ดี (ยกเว้น บรูไน และเมียนมาร์) โดยมีแรงขับเคลื่อนจากความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมืองเศรษฐกิจชายแดน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันของไทยและประเทศอาเซียน อาทิ การพัฒนาด้าน Logistic ทางบก โดยการเชื่อมโยงรถประจำทางจากท่าอากาศยานนานาชาติของไทยเข้าสู่ประเทศอาเซียน และเปิดเส้นทางเดินรถไฟจากประเทศอาเซียนเข้าสู่ประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้จากความนิยมในการท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวอาเซียนที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สายการบินต้นทุนต่ำ (Low-cost Airline) หลายสาย เพิ่มความถี่เที่ยวบินจากเมืองหลักและเปิดเส้นทางบินใหม่ๆ เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหลักของไทยมากขึ้น เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต และหัวหิน โดยคาดว่าตลาดอาเซียนจะยังเติบโตด้วยดีประมาณร้อยละ ๗

๒) สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดเผยว่าแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวปี ๒๕๖๔^๒ จะมุ่งรักษาเป้าหมายให้ไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติสูงสุด ๑ ใน ๕ ของโลก แม้ต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) โดยคาดว่าจะสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวรวม ๐.๗-๑.๕ ล้านล้านบาท แบ่งเป็นรายได้จากตลาดในประเทศ ๔-๕ แสนล้านบาท และรายได้จากตลาดต่างประเทศ ๓ แสนล้านบาท ถึง ๑ ล้านล้านบาท ทั้งนี้ ททท. คาดการณ์แนวโน้มนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาเที่ยวไทยในปี ๒๕๖๔ เป็น ๓ สถานการณ์ ดังนี้ สถานการณ์ที่ ๑ ยังไม่ฟื้นตัว จะเริ่มเห็นการฟื้นตัว

^๑ ประชาชาติธุรกิจ, ธุรกิจท่องเที่ยว, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.prachachat.net/tourism/news-489984>

^๒ ข่าวเศรษฐกิจ, แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวปี ๒๕๖๔, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://kmc.exim.go.th/en/detail/economy-news/20201012142942>

ของบางตลาดในช่วงปลายปี ๒๕๖๔ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ ๖ ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ ๓ แสนล้านบาท สถานการณ์ที่ ๒ พื้นตัวระดับกลาง จะเริ่มเห็นการฟื้นตัวในช่วงกลางปี ๒๕๖๔ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ ๑๒.๕ ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ ๖ แสนล้านบาท และสถานการณ์ที่ ๓ พื้นตัวเร็ว โดยจะเริ่มเห็นการฟื้นตัวตั้งแต่ช่วงต้นปี ๒๕๖๔ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ ๒๐.๕๐ ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ ๙.๘ แสนล้านบาท โดยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย การเดินทางท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความถี่และระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยว ขณะที่จุดหมายปลายทางมักจะขึ้นอยู่กับกระแสสังคมในแต่ละช่วงเวลา โดยมีสื่อออนไลน์และ Social network เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญ ขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์ได้ทำให้คนไทยได้เห็นโลกที่กว้างขึ้น เมื่อผนวกกับต้นทุนการเดินทางโดยเครื่องบินที่ถูกลงส่งผลให้คนไทยสนใจเปิดโลกแห่งการท่องเที่ยวให้กว้างไกลออกไป การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศกลายเป็นความนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ที่แสวงหาประสบการณ์ที่แปลกแตกต่าง ทำให้การท่องเที่ยวไม่เป็นเพียงแค่การเดินทางเท่านั้น แต่เป็นการสร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตและอัตลักษณ์ของตัวเอง ทั้งนี้ แนวโน้มพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี ๒๕๖๒ ยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกับปี ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา ได้แก่

- เดินทางเป็นกลุ่ม : ส่วนใหญ่ยังคงนิยมเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันในหมู่ครอบครัว ญาติและเพื่อนฝูง เพื่อสร้างความผูกพันในครอบครัวและมิตรสหาย จากการได้มีประสบการณ์แห่งความสุขและความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน อย่างไรก็ตามแนวโน้มขนาดของกลุ่มเริ่มเล็กลง และมักพบเห็นการเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวหรือสองคนบ่อยครั้งขึ้น
- ท่องเที่ยวช่วงวันหยุดเป็นหลัก : นักท่องเที่ยวชาวไทยยังคงท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดทั้งวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดยาวช่วงเทศกาลในสัดส่วนที่สูงเช่นเดิม ขณะที่การท่องเที่ยวในวันธรรมดาดังเดิมมีเรื่องราคาที่ถูกเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ
- ให้ความสำคัญกับอาหารการกิน : นักท่องเที่ยวชาวไทยมองเรื่องอาหารควบคู่กับการเดินทางท่องเที่ยวเสมอ ถือได้ว่าเรื่องกินกับเรื่องเที่ยวเป็นเรื่องเดียวกัน นิยมตามหาร้านอาหาร/ของกินในท้องถิ่นที่อยู่ในกระแส และสนใจทดลองอาหารพื้นเมือง รวมถึงนิยมซื้อหาวัตถุดิบในการทำอาหาร อาทิ ผัก ผลไม้ อาหารแปรรูปที่เป็นเอกลักษณ์ประจำแหล่งท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึกฝากญาติมิตร
- ชอบแสวงหาประสบการณ์ท่องเที่ยวแปลกใหม่ : นักท่องเที่ยวมองหาที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา แหล่งท่องเที่ยวประเภท Unseen จึงเป็นจุดขายหลักที่สร้างกระแสการเดินทางเข้าพื้นที่ ทำให้เมืองรองที่ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก อาทิ น่าน เชียงราย จันทบุรี บุรีรัมย์ ได้รับความนิยมนอย่างมาก ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวชาวไทยเริ่มมองหาประสบการณ์ท่องเที่ยวแปลกใหม่ในต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการเดินทางที่ถูกลง (Low cost) จากการเติบโตของธุรกิจสายการบิน

- ช่างเลือกและค้นหาข้อมูลท่องเที่ยวมากขึ้น : การพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมและอุปกรณ์สื่อสารในประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ทำให้การค้นหาข้อมูลผ่าน Smart phone, Tablet สะดวก รวดเร็วและมีต้นทุนที่ถูกลง นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงหันมาให้ความสำคัญและใช้เวลากับการค้นหาข้อมูล อ่านรีวิว เปรียบเทียบราคา ขอคำแนะนำการเดินทางท่องเที่ยวจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มากขึ้น และเกิดทางเลือกมากมายในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

- สื่อออนไลน์มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว : สื่อออนไลน์โดยเฉพาะ social network ทวีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นช่องทางหลักสำหรับใช้ค้นหาข้อมูลท่องเที่ยว และมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยอิทธิพลของสื่อดังกล่าวครอบคลุมไปยังทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มผู้อายุ

- วางแผนเดินทางล่วงหน้าสั้นลง/รอคอย Promotion ลดราคา : จากสภาพเศรษฐกิจไทยที่เพิ่งฟื้นตัว ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวยังคงเน้นใช้กลยุทธ์ด้านราคาเป็นหลักมีการส่งเสริมการขายผ่านออนไลน์ ประเภท Hot deal/Super deal ต่างๆ รวมถึงจัดงานส่งเสริมการขาย (Consumer fair) ตลอดทั้งปี ซึ่งต่างเน้นนำเสนอขายสินค้า/บริการท่องเที่ยวราคาถูก ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยปรับพฤติกรรมการซื้อสินค้า/บริการท่องเที่ยว โดยนิยมรอจังหวะซื้อนาทีสุดท้าย (Last Minute) คอยแสบหา Promotion ราคาถูกและเปรียบเทียบราคาทั้งทาง Online และ Offline อยู่ตลอดเวลา และจะตัดสินใจซื้อทันทีเมื่อได้ Promotion ราคาที่ต้องการ การวางแผนเดินทางท่องเที่ยวล่วงหน้าจึงมีระยะเวลาสั้นลง

- ซื้อบริการท่องเที่ยวผ่าน Online สูง : ซื้อบริการทางการท่องเที่ยว อาทิ ห้องพักร้านอาหาร แพคเกจทัวร์ บัตรโดยสารเครื่องบิน เป็นสินค้าที่คนไทยนิยมซื้อผ่านออนไลน์เป็นอันดับต้นๆ และมีแนวโน้มเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๑.๑ สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยเดือนกันยายน ปี ๒๕๖๓

Country of Nationality	Number
East Asia	๒,๑๗๑,๔๖๑
Europe	๓๐๒,๗๔๕
The Americas	๙๓,๓๖๓
South Asia	๑๘๘,๒๑๒
Oceania	๗๕,๗๐๖
Middle East	๕๓,๓๑๑
Africa	๑๗,๙๓๓
Grand Total	๒,๙๐๒,๗๓๑

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย เดือนกันยายน

๒๕๖๓

๓) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับแผนการดำเนินงานด้านการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานกาญจนบุรี ในปี ๒๕๖๓^๓ ได้มีโครงการหลักประกอบด้วย ๑. โครงการส่งเสริมการรับรู้พื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการท่องเที่ยว ส่งเสริมภาพลักษณ์ จุดเด่น จุดขายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับทราบข้อมูลท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ทำให้การเดินทางง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ๒. โครงการ kanchanaburi challenge เพื่อเพิ่มความบ่อยครั้งของการเดินทางท่องเที่ยวและกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มชื่นชอบกีฬา ด้วยการนำเสนอกิจกรรมที่ผสมผสานการท่องเที่ยวกับกีฬานำมาสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเรื่องราวที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ โดยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬา อาทิ MUKA Bike Run For Fund 2019, Night Run in the city at kanchanaburi ๓. โครงการเมืองกาญจน์แดนสวรรค์วันธรรมดา ส่งเสริมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในช่วงวันธรรมดา โดยร่วมจัดกิจกรรมท่องเที่ยววันธรรมดา กิจกรรมส่งเสริมการขาย Road show Business Matching และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายต่างๆ อาทิ งานไทยเที่ยวไทย งานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย ๔. โครงการประสานความร่วมมือเครือข่ายทางการตลาด ด้วยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม เทศกาลงานประเพณีในพื้นที่ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกคณะต่างๆ ที่เข้ามาในพื้นที่ ๕. โครงการครั้งหนึ่งจวนนั้น..กาญจนบุรี เพื่อเพิ่มจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว โดยนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำตามโครงการ Flagship ของภูมิภาคภาคกลางที่จะนำเสนอขายวิถีแห่งสายน้ำ ๗ กลุ่มน้ำ หนึ่งในนั้นคือ แม่น้ำแม่กลอง โดยเล่าเรื่องผ่านสายน้ำจากอดีตจนถึงปัจจุบันเชื่อมโยงชุมชนเก่าเล่าเรื่องของกินต่างๆ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี เน้นย้ำการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อให้เป็นรูปธรรมในทุกมิติ เน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ ควบคู่ไปกับการเดินทางนำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถเชิดชูเอกลักษณ์วิถีไทยที่ทรงเสน่ห์ รวมทั้งยังมีการนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงเมืองหลักและเมืองรองอีกด้วย

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง (Self-determination) ทั้งยังเป็นการทำให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมนำมาสู่มูลค่าในเชิงเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ (Creative Economy) รั้งสรรค์ธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมชุมชน ทำให้เกิด “การเรียนรู้ ความอัมมบุญ รู้แจ้งเห็นธรรม” อันนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เน้นการยึดวัตถุเป็นตัวตั้งเพียงประการเดียว แต่ยึดหลักธรรมนำความพอเพียง จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่และเชื่อมโยงเส้นทางธรรมเพื่อการทำบุญไหว้พระ โดยแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี คือ วัดทิพย์สุคนธาราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญตั้งอยู่ใน อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี บนเนื้อที่กว่า ๓๐๐ ไร่ ซึ่งวัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ "พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คันธาราฐอนุสรณ์" จัดสร้างเนื่องในโอกาสมหามงคลพระบาทสมเด็จพระปรมินทร

^๓ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาญจนบุรี, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี แดงตติศาสตร์ทางด้านการดำเนินงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๖๓, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, http://122.155.92.12/centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=TCATG200115213502225

มหาภูมิพลอดุลยเดชมณเฑียรพระชนม พรรษา ๘๔ พรรษา และในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ปี ๒๕๕๕ โดยมีความหมาย ๓ ประการ คือ เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นที่พึ่งของ ๓ โลก โดยสร้างตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขา บาบิยันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพวกตาสีบนทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทยเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชน และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาคุณงานด้านภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม มีศักยภาพ และความพร้อม มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และสืบเนื่องจากรัฐบาลได้ทำโครงการ “ชิมช้อปใช้” แจกเงิน ๑,๐๐๐ บาท ให้ประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก จากความร่วมมือของ กระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และธนาคารกรุงไทย จุดประสงค์หลักของรัฐบาล ในการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทย จึงได้ประกาศใช้นโยบายเพื่อหวังจะใช้มาตรการนี้มาช่วย ผลักดันให้ GDP ไทยขยายตัวได้ ๓% โดยรัฐบาลต้องการที่จะให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยของผู้บริโภค ๑๐ ล้านคนในเฟสแรก และอีก ๓ ล้านคนในเฟสที่ ๒ หลังจากได้รับวงเงิน ๑,๐๐๐ บาทไปแล้ว โดยเฉพาะการออกไปท่องเที่ยวใช้สอยในจังหวัดอื่น เพื่อช่วยกระตุ้นกำลังซื้อที่ซบเซาให้กลับมาคึกคัก และรัฐบาลคาดหวังว่าผู้ที่ได้รับเงินไปแล้วน่าจะมีการจับจ่ายใช้สอยมากกว่า ๑,๐๐๐ บาท ที่ได้รับไป นอกจากนี้หลังจากเปิดใช้สิทธิในแอปพลิเคชัน หรือที่เรียกว่าแอปฯ “เป่าตัง” ไปแล้ว รัฐบาลจะให้ต่อ ที่สองคือสามารถขอรับเงินคืนได้สูงสุดถึง ๑๕-๒๐% ด้วยหวังจะกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจ และเพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน ได้รับประโยชน์ดี จากการวิเคราะห์ข้อดี

ประการแรก การกระตุ้นการใช้จ่ายจากการที่รัฐบาลอัดฉีดเงินเข้าไปในเศรษฐกิจหลัก หมิ่นกว่าล้านบาทเพื่อเพิ่มจำนวนเม็ดเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ย่อมจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ GDP ของไทยกระเตื้องขึ้น โดยผ่านตัว C คือการบริโภคและจับจ่ายใช้สอย โดยจากคาดการณ์ของ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เม็ดเงินที่อัดฉีดลงไปจำนวน ๑.๓ หมื่นล้านบาท จะก่อให้เกิดการ หมุนเวียนของเม็ดเงินประมาณ ๕-๖ เท่าในระบบเศรษฐกิจ

ประการที่สอง ช่วยด้านการเก็บภาษีและดึงให้มีร้านค้าจดทะเบียนอย่างถูกต้องเข้ามา ในระบบมากขึ้น นโยบายนี้มีส่วนให้ร้านค้าเข้ามาลงทะเบียนและแจ้งการเสียภาษีตามยอดที่จะขายได้ จริง และทำให้รัฐบาลมีโอกาสเก็บภาษีได้เป็นระบบและเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น

ประการที่สาม การมุ่งสู่สังคมไร้เงินสด มาตรการภายใต้นโยบายนี้จะช่วยเสริมสร้าง สังคมไร้เงินสดในยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากประชาชนผู้บริโภคจะต้องรับวงเงินผ่าน แอปฯ เป่าตัง ซึ่งเป็น e-Wallet ข้อดีของการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดมีหลายประการ รวมทั้งการช่วยลด ค่าใช้จ่ายด้านการพิมพ์ธนบัตร และสังคมไร้เงินสดยังช่วยสร้างความโปร่งใส สามารถตรวจสอบ เส้นทางทางการเงินได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดจะสอดคล้องกับเป้าหมายการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลสู่ยุค Thailand ๔.๐

ประการที่สี่ ช่วยสร้างฐานข้อมูล Big Data และสร้างแพลตฟอร์มระดับประเทศ จาก การที่รัฐบาลจะได้รับฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของผู้ใช้สิทธิมากถึง ๑๓ ล้านคน หรือราว ๑ ส่วน ๕ ของ

ประชากรไทย ซึ่งจะเป็นแพลตฟอร์มระดับประเทศขนาดมหึมา หากนำไปใช้ทำ Data Analytics จะทำให้รัฐสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและต่อยอดใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อีกมาก ทั้งในแง่ข้อมูล พฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมร้านค้า และข้อมูลจังหวัดที่มีการใช้แอปฯ เป่าตัง ฯลฯ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้รัฐบาลสามารถออกแบบนโยบายให้ตรงจุดได้มากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว และการกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการผลิตเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพการณ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไรในพื้นที่วิจัย

๑.๓.๒ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี หน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) พื้นที่ศึกษา วัดทิพย์สุคนธาราม เพื่อให้เห็นสภาพการณ์ ความเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก และศึกษานำร่อง (Pilot Study) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

ของการวิจัยครั้งนี้ และช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถเขียนแผนการดำเนินการวิจัยและประเด็นสำคัญตามที่ต้องการวิจัยโดยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีที่คณะผู้วิจัยจะใช้เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้คือ วัดทิพย์สุคนธาราม ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นพื้นที่ในการทดลองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร แบ่งออกได้ดังนี้

๑) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๒ คน ผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยว ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๕ คน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๕ คน รวม ๑๒ รูป/คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา จำนวน ๕ รูป/คน

๓) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) จำนวน กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๔ รูป/คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ในการวิจัยคือ วัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

๑) วัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ควรได้รับการประเมินความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวและการพัฒนาให้เป็น Unseen Kanchanaburi

๒) เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ควรเตรียมความพร้อมเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓) เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ "พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คันธาราฐอนุสรณ์" เป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาทางด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ควรได้รับการส่งเสริมเป็นเขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism Management) หมายถึง การที่วัดและชุมชนแต่ละแห่งมีการบริหารด้านการท่องเที่ยว การบริการและการสร้าง

กิจกรรมในหลายๆ รูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และนำไปสู่ความพึงพอใจกับองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในวัดและรอบๆ ชุมชนนั้นๆ ทั้งด้านสถานที่ท่องเที่ยว การบริการ และอำนวยความสะดวก การนำชมสถานที่ท่องเที่ยวอาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก

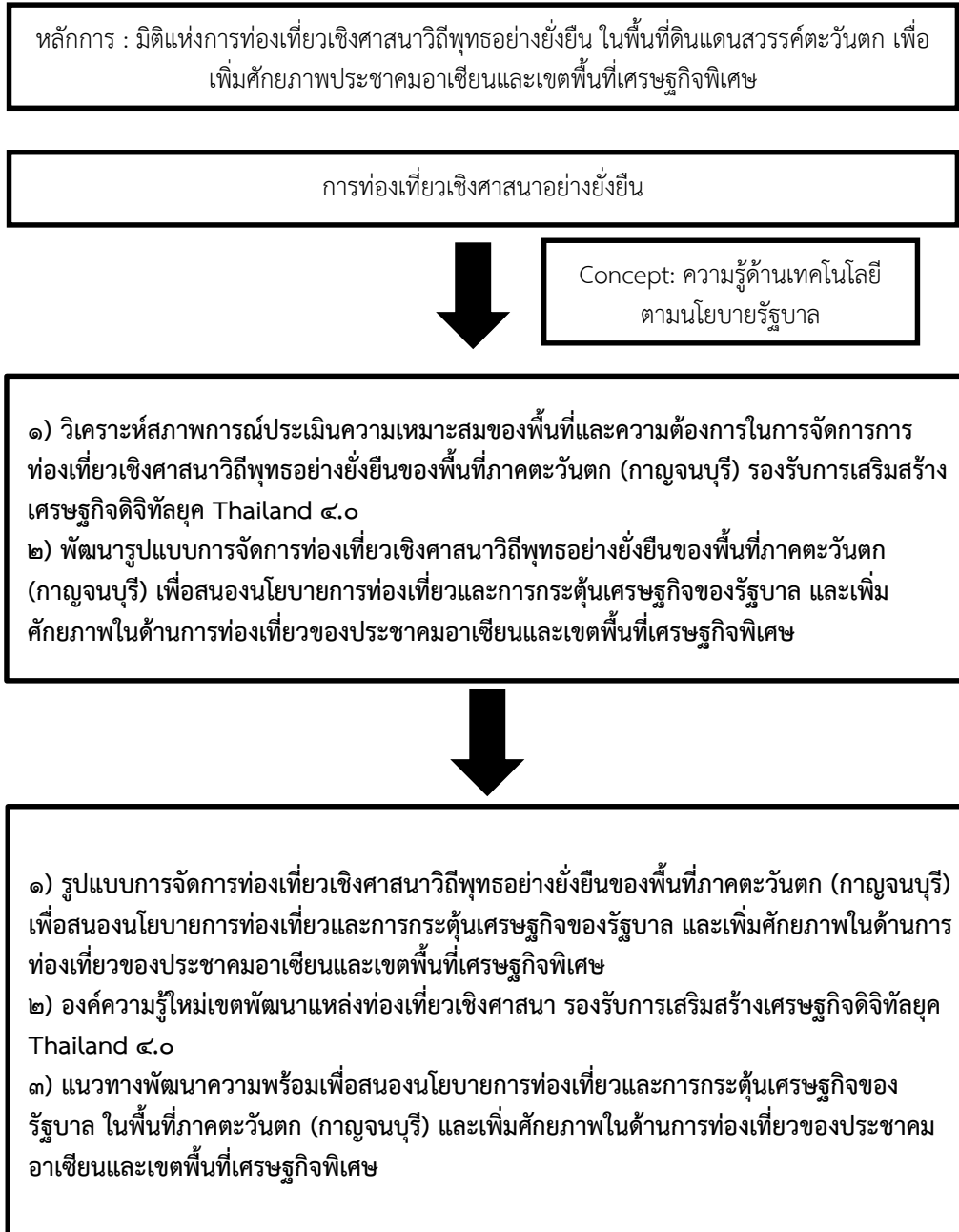
๑.๕.๒ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทำบุญไหว้พระ รวมถึงทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การหาความรู้ การฝึกทำสมาธิ และการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิสถาปัตยกรรม พิพิธภัณฑ์ของวัด วิถีชุมชนรอบวัด เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตทั้งกาย และจิตที่ดีเพิ่มขึ้น

๑.๕.๓ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (The Model Development of Religious Tourism Management) หมายถึง รูปแบบที่กำหนดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของ จังหวัดวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และองค์ประกอบ ปัจจัยเอื้อปัจจัยสนับสนุน และผลที่ได้ภายใต้กรอบแนวคิดและหลักการเพื่อใช้ในเตรียมความพร้อมเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๕.๔ การประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยพิจารณาตามลักษณะทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านธรรมชาติ และด้านบริหารและการจัดการ

๑.๕.๕ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากรในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยพื้นที่จะต้องมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ การจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๑.๗.๒ เขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค

Thailand ๔.๐

๑.๗.๓ ศักยภาพการพัฒนาสร้างรายได้และอาชีพของประชาชนในพื้นที่ กระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจ และเพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชนได้รับประโยชน์

๑.๗.๔ ความพร้อมเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๑.๗.๕ การกระจายรายได้สู่ชุมชน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของงานวิจัย โดยได้ศึกษาอย่างหลากหลายครอบคลุมสาระที่เป็นเนื้อหาของงานวิจัยโดยละเอียด ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงประเด็น คณะผู้วิจัยจึงใคร่นำเสนอข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
๒. แนวคิดการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว
๓. แนวคิด เกี่ยวกับวัด และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
๔. แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทย
๕. แผนพัฒนาภูมิภาคจังหวัด
๖. กรอบแนวคิดในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
๗. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว
๘. แนวคิดความสามารถในการรองรับของพื้นที่
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ทฤษฎี และแนวคิดทางการท่องเที่ยว ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินความเหมาะสมพื้นที่ภาคตะวันตกเพื่อกำหนดเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มเติม ประกอบด้วย ๒ แนวคิดหลัก ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว

Dickman ได้อธิบายองค์ประกอบของการท่องเที่ยว^๑ว่าการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ หรือที่เรียกกันว่า ๕As ดังนี้

(๑) ความดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจากมีความงามตามธรรมชาติ ได้แก่ ชายหาดขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่างๆ

^๑ Dickman องค์ประกอบของการท่องเที่ยว, อ้างใน รายงานวิจัย โครงการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินความเหมาะสมพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อกำหนดเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มเติมสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐: หน้า ๑๗.

ปามีพรรณไม้มีนานาชนิด หรือสถานที่ที่มีความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา เป็นต้น

(๒) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง การที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างการคมนาคมที่สะดวกสบาย รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว

(๓) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับคือความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น

(๔) ที่พัก (Accommodation) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยววันนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการคือที่พักแรม เนื่องจากในการเดินทางไปท่องเที่ยววันนั้น บางครั้งอาจมีการนอนพักค้างภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวควรมีการจัดบริการที่พักแรมภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

(๕) กิจกรรม (Activity) หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การเดินป่า การล่องแก่ง การพายเรือ หรือกิจกรรมการร่ำรำ การจัดงานรื่นเริง การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น

องค์ประกอบที่กล่าวมาทั้ง ๕ ประการดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สนใจเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มนักผจญภัย กลุ่มนักวิชาการ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกนัก เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวต้องการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพใกล้เคียงกับธรรมชาติ และวัฒนธรรมเดิม

๒.๑.๒ ลักษณะของอุตสาหกรรม และธุรกิจทางการท่องเที่ยว

นิตา ชัชกุล^๒ ได้อธิบายลักษณะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งในอุตสาหกรรมประเภทบริการที่มีการใช้วัตถุดิบ มีกระบวนการผลิตและมีผลผลิตซึ่งมีองค์ประกอบที่เห็นได้ชัด ๔ ประการ ได้แก่ โรงงาน สินค้า ลูกค้า และการขนส่ง เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมทั่วไป ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้

(๑) โรงงาน ซึ่งจะเป็นที่ผลิตสินค้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ประกอบในการผลิตสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว พื้นที่ดังกล่าวอาจจะเป็นพื้นที่ที่เตรียมการ

^๒ นิตา ชัชกุล, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ๑๗.

ผลิตหรือเป็นพื้นที่ผลิตและจำหน่ายในจุดเดียว ได้แก่ การขายสินค้า และบริการด้านอาหารเครื่องดื่ม ในโรงแรมซึ่งจำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อเตรียมวัตถุดิบประกอบอาหารเครื่องดื่ม และขายอาหารเครื่องดื่ม ภายในโรงแรม

(๒) สินค้า หรือบริการ ผลิตภัณฑ์สายอุตสาหกรรมบริการอาจไม่จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ได้ ได้แก่ การซื้อขายอาหารและเครื่องดื่ม การซื้อขายสินค้าของที่ระลึก แคบบางประการ ได้แก่ ความสวยงามทางธรรมชาติโบราณสถาน เป็นต้น เป็นความพึงพอใจและประสบการณ์ที่มอบให้แก่ผู้ซื้อ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบางประการสามารถนำมาจำหน่ายแล้วยังสามารถนำไปจำหน่ายได้อีกเรื่อยๆ จึงนับว่าเป็นข้อได้เปรียบ ตัวอย่างสินค้าทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ภูเขา ป่าไม้ สัตว์ป่า ชายทะเล และทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัด พระราชวัง วัง สวนสนุก หรือสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ

(๓) ผู้ซื้อ หรือลูกค้า เช่น นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มาชม บ้านเมือง ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

(๔) การขนส่งสินค้าและบริการเป็นองค์ประกอบของอุตสาหกรรมทุกประเภท ได้แก่ การขนส่งผู้ผลิตจะต้องส่งสินค้าไปให้ลูกค้า แต่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นตรงกันข้าม เพราะทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นโรงงานผลิตวัตถุดิบ และสินค้าในตัวเองไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ ผู้ซื้อบริการ หรือผู้รับบริการต้องนำตัวเองหรือเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว นั้น หรือเข้าไปในกระบวนการของการบริการนั้นๆ ซึ่งการเดินทางนั้นนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปในทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ตามแต่ความสะดวกของผู้รับบริการ

ราณี อีสซี่กุล^๓ ที่อธิบายว่าธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจการให้บริการ และอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ในการตอบสนองความต้องการสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ เพื่อให้การบริการบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ มีดังนี้

(๑) ธุรกิจที่พักแรม (Accommodation) เป็นการประกอบธุรกิจการขายบริการที่พักเพื่อคนเดินทาง หรือบุคคลที่ต้องการพักแรม โดยอาจจะมีบริการอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการด้วย นอกจากธุรกิจโรงแรมแล้วยังมีธุรกิจที่ให้บริการสถานที่พักแรมประเภทอื่นๆ ได้แก่ รีสอร์ท โมเต็ล บ้านแบ่งให้เช่า คอนโดมิเนียม เกสต์เฮาส์ เป็นต้น

(๒) ธุรกิจร้านอาหาร และเครื่องดื่ม (Food and Beverage) เป็นธุรกิจในการให้บริการอาหาร และเครื่องดื่มสำหรับคนเดินทางนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไป โดยจัดเตรียมที่นั่ง

^๓ ราณี อีสซี่กุล, การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

ให้ผู้บริโภคสามารถรับประทานอาหารภายในสถานที่ที่ให้บริการ หรืออาจให้บริการบรรจุอาหารใส่กล่อง เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถนำไปรับประทานที่อื่นได้ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มแบ่งเป็นภัตตาคาร ร้านอาหาร ธุรกิจร้านอาหาร และเครื่องดื่มภายในโรงแรม ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า สนามบิน สถานีขนส่ง และภายในสถานีรถไฟ เป็นต้น รวมถึงธุรกิจอาหาร และเครื่องดื่มบนพาหนะในระหว่างเดินทางด้วย

(๓) ธุรกิจคมนาคมขนส่ง (Transportation) เป็นธุรกิจการเคลื่อนย้ายผู้โดยสาร และสิ่งของจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยพาหนะการขนส่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยว ธุรกิจคมนาคมขนส่งแบ่งออกเป็น ๓ ทาง มีดังนี้

(๓.๑) การคมนาคมขนส่งทางบกเป็นรูปแบบการเดินทางที่นิยมใช้มากที่สุด เพราะสะดวก รวดเร็ว และช่วยให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย ได้แก่ รถไฟ รถยนต์ส่วนบุคคล รถเช่า และรถโดยสารสาธารณะ

(๓.๒) การคมนาคมขนส่งทางน้ำ ใช้เรือเป็นพาหนะ ได้แก่ เรือเดินทะเล เรือข้ามฟาก เรือใบ เรือยอชต์ เรือล่องแม่น้ำและเรือสำราญ โดยเรือสำราญนี้กำลังเป็นที่นิยม เพราะเป็นเรือขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ครบครัน เช่น ห้องพัก ห้องอาหาร โรงภาพยนตร์ ไนต์คลับ เป็นต้น

(๓.๓) การคมนาคมขนส่งทางอากาศ เป็นการขนส่งที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางข้ามประเทศ หรือเดินทางระยะไกลโดยใช้เครื่องบินเป็นยานพาหนะหรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการประหยัดเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว

(๔) ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operator) เป็นธุรกิจเกี่ยวกับการจัดนำเที่ยว การให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องดื่ม ทัศนอาจร หรือการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว โดยธุรกิจนำเที่ยวอาจจะขายบริการกับนักท่องเที่ยวเอง โดยตรง หรือขายผ่านตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยวจำแนกเป็น ๓ ประเภท คือ การจัดนำเที่ยวภายในประเทศ การจัดนำเที่ยวต่างประเทศ และการจัดนำเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

(๕) ธุรกิจตัวแทนท่องเที่ยว (Travel Agent) เป็นการประกอบธุรกิจในลักษณะตัวแทนที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสินค้า หรือบริการในนามของธุรกิจท่องเที่ยว โดยได้รับค่านายหน้าเป็นการตอบแทน จึงเป็นผู้ที่อยู่ตรงกลางระหว่างผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ ธุรกิจตัวแทนท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ตัวแทนจำหน่ายบัตรโดยสารสายการบิน ตัวแทนจำหน่ายธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ตัวแทนจำหน่ายธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ และตัวแทนสายการบิน

(๖) ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง (Souvenirs) เป็นธุรกิจผลิตและจำหน่ายสินค้าที่นักท่องเที่ยวซื้อและนำกลับไปยังภูมิลำเนาของตน เพื่อเป็นที่ระลึกของฝากหรือใช้

สอยในชีวิตประจำวัน สินค้าที่ระลึกมักถูกพัฒนาขึ้นจากศิลปหัตถกรรมของแต่ละท้องถิ่นที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นอยู่ของท้องถิ่น โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบและใช้แรงงานฝีมือของคนในท้องถิ่น

(๗) ธุรกิจนันทนาการ (Recreation) เป็นการประกอบธุรกิจการให้บริการเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และบันเทิงสำหรับคนเดินทาง หรือนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย สวนสนุกในรูปแบบต่างๆ (Amusement Parks) ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว สถานบันเทิง (Entertainment) เช่น ไนท์คลับ โรงภาพยนตร์โรงละคร สนามกีฬา เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว แข่งกีฬา หรือไปเที่ยวเพื่อชมการแข่งขันกีฬาที่จัดขึ้นในเทศกาลต่างๆ

(๘) ธุรกิจสปา (Spa) เป็นธุรกิจบำบัดดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยวิธีทางธรรมชาติที่ใช้น้ำเป็นองค์ประกอบในการบำบัดดูแลสุขภาพไปกับการบำบัดด้วยวิธีการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ โดยใช้ศาสตร์สัมผัสทั้ง ๕ ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เป็นปัจจัยที่สร้างความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ วิญญาณ และอารมณ์ โดยจัดให้สถานที่บริการบำบัดเป็นสถานที่สำหรับการพักผ่อน เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ

สุวัฒน์ จูฑากรณ์^๔ อธิบายว่าธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในหลายสาขา ทั้งการผลิตในสายการผลิตเดียวกันและการผลิตในต่างสายการผลิต นอกจากนี้ สินค้าและบริการที่นักท่องเที่ยวบริโภคอาจจะเป็นทั้งสินค้าหรือการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น หรืออาจเป็นสินค้าหรือบริการเฉพาะที่ผลิตขึ้นมาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย ๖ ธุรกิจ โดยธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีลักษณะการบริการที่มุ่งเน้นการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ส่วนในธุรกิจอื่นๆ เน้นลูกค้าเป้าหมายเป็นคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

(๑) ธุรกิจที่พัก เป็นการประกอบธุรกิจการขายบริการที่พักเพื่อคนเดินทางที่ต้องการพักค้าง ซึ่งอาจมีบริการอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการด้วย ที่พักแรมสำหรับนักเดินทางท่องเที่ยวจำแนกออกได้เป็นหลายประเภท ซึ่งความแตกต่างของแต่ละประเภทนั้นอาจจะไม่ชัดเจนที่สำคัญคือ ความแตกต่างกันในภาพลักษณ์ของธุรกิจมีหลายประเภท เช่น โรงแรม โมเต็ล เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท อะพาร์ตเมนต์ แมนชั่น คอนโดมิเนียม ที่ตั้งแคมป์ บ้านพักรับรองของกรมป่าไม้ บ้านพักตากอากาศ บังกะโล เป็นต้น โดยสถานที่ที่จะต้องสะอาด สะดวก ปลอดภัย และมีราคาที่เหมาะสมกับสภาพที่พักแต่ละประเภท

^๔ สุวัฒน์ จูฑากรณ์, การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว: การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ ๖), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓.

(๒) ธุรกิจนำเที่ยว เป็นอีกองค์ประกอบหลักที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง และมีภาคีเครือข่ายทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ และให้ความรู้ความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้บริการการจัดจำหน่ายตั๋วเดินทาง จัดพาหนะบริการนำเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงในบางกรณีธุรกิจนำเที่ยวยังทำหน้าที่เป็นผู้บุกเบิกเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ๆ ด้วย

(๓) ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเป็นธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้าบริโภคพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลัก สิ่งสำคัญของธุรกิจนี้ คือการบริการที่คำนึงถึงคุณภาพอาหารที่สะอาดถูกหลักอนามัย และราคาเหมาะสมกับคุณภาพ

(๔) ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและสินค้าที่ระลึก นักท่องเที่ยวมักมีความต้องการที่จะใช้สินค้าอุปโภคบริโภคระหว่างการเดินทางเสมอ ได้แก่ ของใช้ส่วนตัว หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการเดินทาง โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวหาซื้อได้จากร้านค้าปลีกในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งให้บริการแก่คนในท้องถิ่นอยู่แล้ว ส่วนร้านค้าขายของที่ระลึกนั้นเป็นร้านที่ตั้งขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์หลักในการขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ โดยจะพบในบางพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีสินค้าที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่นั้นๆ และเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวมักจะซื้อเป็นของฝากหรือซื้อไว้เพื่อเป็นสิ่งเตือนให้ตนเองระลึกว่าครั้งหนึ่งได้เคยมาเยือนสถานที่แห่งนั้นแล้ว

(๕) ธุรกิจการคมนาคมขนส่งการท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องเดินทาง การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรือจากแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ธุรกิจคมนาคมขนส่งจึงเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต้องการทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศควบคู่กับการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย โดยในปัจจุบันการขนส่งมี ๓ ทาง ได้แก่ การขนส่งทางอากาศ การขนส่งทางน้ำ และการขนส่งทางบก โดยการขนส่งที่เป็นที่นิยมที่สุด คือ การขนส่งทางบก

(๖) ธุรกิจนันทนาการ เป็นการประกอบธุรกิจที่สร้างความสนุกสนานและความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลัก ๓ ประเภท ได้แก่ ธุรกิจสวนสนุกที่มีเครื่องเล่นต่างๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวผ่อนคลายและตื่นเต้น ธุรกิจบันเทิงของสถานบันเทิงต่างๆ และธุรกิจการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว

ภาพที่ ๒.๑ องค์ประกอบการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
ที่มา: สุดาพร ชุตินทรานนท์, ๒๕๔๒ (อ้างอิงใน นิตยา ชัชกุล, ๒๕๕๔)

๒.๒ แนวคิดการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ศักยภาพ การท่องเที่ยว และเดินทาง (The Travel and Tourism Competitiveness) เป็นแนวคิดของ World Economic Forum (๒๐๑๓) มี ๘ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านคุณภาพบริการ
๒. ด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหาร
๓. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านสารสนเทศ
๔. ด้านการขนส่ง
๕. ด้านราคา

๖. ด้านความปลอดภัย และระบบรักษาความปลอดภัย

๗. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม

๘. ด้านการส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยว

๒.๒.๑ แนวคิดการกำหนดเครือข่ายวิสาหกิจ

เครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์ ถูกเสนอขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ๑๙๙๐ โดย ไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Michael E. Porter) โดยเขาได้ข้อสังเกตจากการศึกษาวิจัยเป็นระยะเวลา ๔ ปี ใน ๑๐ ประเทศ ที่ภาคอุตสาหกรรมมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ได้แก่ ประเทศเดนมาร์ก เยอรมนี ญี่ปุ่น อิตาลี เกาหลี สิงคโปร์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา พบว่าอุตสาหกรรมที่มีขีดความสามารถทางการแข่งขันสูง ไม่ได้มีลักษณะที่กระจุกกระจายตัวกันอยู่ในระบบเศรษฐกิจ หากแต่จะมีการเชื่อมโยงกันทั้งที่เป็นความเชื่อมโยงในแนวตั้ง (vertical) คือ การเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ผลิตตั้งแต่ต้นน้ำซึ่งผลิตสินค้าวัตถุดิบ ไปจนถึงผู้ผลิตปลายน้ำที่ผลิตสินค้าและให้การบริการผู้บริโภค และความเชื่อมโยงในแนวนอน (horizontal) คือ การเชื่อมโยงกันระหว่างอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงภาคส่วนต่างๆ ของสังคม อาทิ ภาครัฐบาล สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่นๆ เพื่อที่จะสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมร่วมกัน เมื่อมีการเชื่อมโยงรวมกันขึ้นเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ขึ้นมาแล้ว ผู้ที่อยู่ในกลุ่มก็จะได้รับผลประโยชน์จากการสนับสนุนซึ่งกันและกัน คู่แข่งทางธุรกิจของธุรกิจหนึ่งจะ กระจายเป็นคู่แข่งของสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด ทำให้อำนาจในการต่อรองเพิ่มขึ้น เกิดการกระตุ้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในคลัสเตอร์ จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ ความสามารถ และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ภายในคลัสเตอร์

ไมเคิล อี พอร์เตอร์อธิบายว่า คลัสเตอร์ หมายถึง บริษัทและสถาบันต่างๆ ในอุตสาหกรรมหนึ่งๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน และมีเป้าหมายร่วมกัน สร้างความเชื่อมโยงกันภายในอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน ซึ่งคลัสเตอร์ที่เกิดขึ้นนี้ ยังประกอบด้วย ภาครัฐบาล และสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่จะช่วยในการส่งเสริมและพัฒนากิจการภายในอุตสาหกรรมนั้น^๕ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการสร้างความร่วมมือกันของกลุ่มผู้ผลิตสินค้า ธุรกิจจัดหาสินค้า ธุรกิจสนับสนุนภาครัฐบาล และสถาบันที่เกี่ยวข้องจะส่งผลดีในการลดต้นทุนการผลิตสินค้าทั้งระบบเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและกลยุทธ์ในการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงร่วมกันสร้างนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการใหม่ๆ ภายในอุตสาหกรรม^๖ หัวใจของการพัฒนาคลัสเตอร์ คือ การสร้างความร่วมมือในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการพัฒนา

^๕ Porter, M. E. (๑๙๙๘). Cluster and the New Economics of Competition. Harvard Business Review, page ๗๗-๙๐.

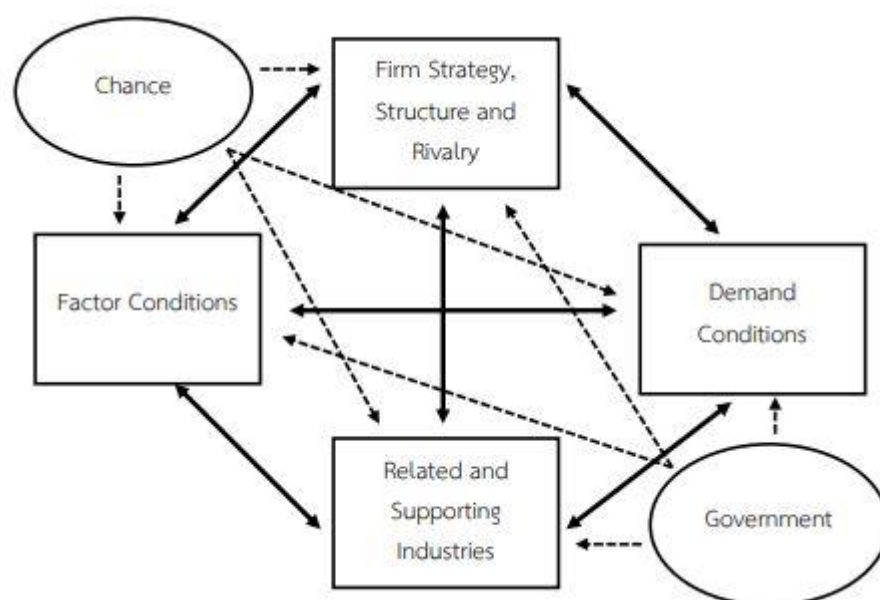
^๖ ธีรภูมิ สุทธิประภา. (ม.ป.ป.). คลัสเตอร์ (Cluster) กับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: คลัสเตอร์อัญมณีและเครื่องประดับ จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยนวัตกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐.

ร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรอันเป็นประโยชน์ เช่น ข้อมูล ข่าวสาร องค์กรความรู้ เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตโดยรวมของคลัสเตอร์^๗

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ มาจากแบบจำลอง เพชร (Diamond Model) ซึ่งจะศึกษาปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจ อุตสาหกรรม และขยายมาถึงระดับ เครือข่ายวิสาหกิจ โดยแบ่งปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวออกเป็น ๔ ด้าน คือ

- (๑) เงื่อนไขปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)
- (๒) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)
- (๓) บริบทด้านการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ (Firm Strategy, Structure and Rivalry)
- (๔) อุตสาหกรรมที่สนับสนุนและที่เกี่ยวข้อง (Related and Supporting Industries)

นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านภาครัฐบาล (Government) ที่มีบทบาทอย่างมากในการ สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมทั้ง ๔ ด้าน ในแบบจำลองเพชร ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาหรืออาจ เป็นอุปสรรคในการปรับปรุงประสิทธิภาพก็ได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอก (Chance) ที่ไม่สามารถ ควบคุมได้ ที่สามารถเป็นโอกาสดี หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อปัจจัยอื่นๆ ภายในแบบจำลองข้างต้นได้

ภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ด้วยแบบจำลอง เพชร ที่มา: Michael E. Porter, The competitive Advantage of Nation, ๑๙๙๘

^๗ รติมา คชนันท์, คลัสเตอร์: การรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อการแข่งขัน. สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘.

Lozovskij and Starodubceva อ้างอิงใน ชินส์คค สุวรรณอัจฉริย และปิยะ พงศ์ จันทรภาโส^๔ อธิบายหลักการกำหนดคลัสเตอร์ มี ๓ วิธีการ ดังนี้ ๑) การระบุตัวตนของคลัสเตอร์จากมุมมองการแข่งขัน องค์ประกอบของคลัสเตอร์ วิธีนี้เป็นการวิเคราะห์บริบทขนาดใหญ่ หรือ การระจุกตัวของธุรกิจที่คล้ายกัน การระบุห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องของบริษัทแนวตั้ง การแบ่งสถานประกอบการที่ประกันคลัสเตอร์ด้านทักษะเฉพาะเทคโนโลยี เงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานในสมาชิกของคลัสเตอร์ การค้นหานโยบายของภาครัฐบาล โครงสร้างพื้นฐาน และกฎหมายที่มีผลต่อคลัสเตอร์ ๒) การวิเคราะห์คลัสเตอร์ที่มีศักยภาพของภูมิภาคเพื่อระบุแนวทางในการพัฒนา การแข่งขัน หรือ การรวมตัวกันของภูมิภาคอย่างยั่งยืน วัตถุประสงค์ความเชี่ยวชาญด้านการผลิต ด้านปริมาณ และคุณภาพ และ ๓) วิธีการระบุคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอยู่บนพื้นฐานของการประเมินทางเศรษฐกิจของการมีส่วนร่วมกันในฐานะสมาชิกของคลัสเตอร์ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทและองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของคลัสเตอร์ การกำหนดระดับของการทำงานร่วมกันระหว่างคลัสเตอร์แบบเมตริกซ์ของปัจจัยการผลิต การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตในอุตสาหกรรมเดียวกัน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของการผลิตในภาคการผลิตที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อธิบายว่า คลัสเตอร์เป็นกลุ่มของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกันมารวมตัวดำเนินกิจการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง มีความร่วมมือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร โดยความสำคัญของคลัสเตอร์ คือ การสร้างความร่วมมือบนพื้นฐานของการแข่งขัน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายรัฐวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์นั้นๆ จะต้องมีการวางแผนกำหนดทิศทางเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ระหว่างกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลิตภาพโดยรวมของคลัสเตอร์นั้นๆ

การรวมกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคลัสเตอร์ (Cluster) ตามอัตลักษณ์ วัฒนธรรมของพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาครัฐบาลสามารถให้การสนับสนุน ได้ดังนี้

๑. สนับสนุนอัตลักษณ์ของพื้นที่ให้โดดเด่นมากขึ้น โดยรัฐควรลงทุนด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาในการนำอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่

๒. เชื่อมโยงการจัดทำแผนพัฒนาคลัสเตอร์ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ด้านปกครองของกระทรวงมหาดไทยที่แบ่งออกเป็น ๑๘ คลัสเตอร์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของจังหวัดมากยิ่งขึ้น

๓. ส่งเสริมผู้ประกอบการที่ลงทุนและดำเนินงานสอดคล้องกับอัตลักษณ์ วัฒนธรรมหรือนำเอาอัตลักษณ์ของพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาสินค้า และบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อ

^๔ ชินส์คค สุวรรณอัจฉริย, ปิยะพงศ์ จันทรภาโส, แนวคิดและวิธีการระบุคลัสเตอร์การท่องเที่ยวจังหวัด สงขลา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, ปี ๑๐, (๒๕๕๙). ๙๗-๑๑๓.

สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์โดยให้การสนับสนุนผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุนหรือมาตรการด้านภาษี

สำนักพัฒนาการจัดการอุตสาหกรรม อธิบายความหมายของคลัสเตอร์ หมายถึง กลุ่มของธุรกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวดำเนินกิจการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographic Proximity) มีความร่วมมือเกื้อหนุนเชื่อมโยง และเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร (Commonality and Complementary) ทั้งในแนวตั้ง และแนวนอน โดยความเชื่อมโยงในแนวตั้ง (Vertical Linkage) เป็นความเชื่อมโยงของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมตั้งแต่ธุรกิจต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และความเชื่อมโยงในแนวนอน (Horizontal Linkage) เป็นความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุนด้านต่างๆ รวมทั้งธุรกิจให้บริการ สมาคมการค้า สถาบันการศึกษา และฝึกอบรม สถาบันวิจัยพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน ด้วยการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) และสร้างนวัตกรรมร่วมกัน โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานคลัสเตอร์ (Cluster) คือ การสร้างความร่วมมือบนพื้นฐานของการแข่งขัน (Competition) โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายวิสาหกิจ หรือคลัสเตอร์นั้นๆ จะต้องมีการวางแผน กำหนดทิศทางเป้าหมาย และกลยุทธ์ในการพัฒนาร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ระหว่างกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลิตภาพโดยรวมของคลัสเตอร์นั้นๆ (Collective Efficiency/Productivity) ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานคลัสเตอร์ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยการรวมกลุ่มต้องเกิดมาจากความคิดริเริ่มและความต้องการของภาคธุรกิจเอกชนเป็นสำคัญ โดยมีภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนและผลักดัน ในคลัสเตอร์นั้นต้องมีกลุ่มธุรกิจหลัก (Core Industry) ที่เป็นแกนนำสำคัญในการรวมกลุ่ม อุตสาหกรรมคลัสเตอร์ที่รวมตัวกันนั้นควรมีศักยภาพที่พร้อมในการพัฒนาและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ทัศนคติ ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ความเข้มแข็งของผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคลัสเตอร์ คือ ผู้นำกลุ่มคลัสเตอร์ ผู้ประสานงานคลัสเตอร์ (CDA: Cluster Development Agent) และที่ปรึกษาคลัสเตอร์ ความเข้มแข็งของหน่วยงานให้บริการเพื่อการพัฒนาธุรกิจ (BDS: Business Development Service) ในการให้บริการและการสร้างเครือข่าย ความเชื่อมโยงของหน่วยงานในพื้นที่ที่มีการประสานและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ยุติธรรมอันก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย (Win-Win) นโยบายของคลัสเตอร์ควรมีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดและ/หรือภูมิภาคนั้น

ชินสัคค สุวรรณอัจฉริย และปิยะพงศ์ จันทร์ภาโส^๙ อธิบายความหมายของคลัสเตอร์การท่องเที่ยวว่า คลัสเตอร์การท่องเที่ยวสามารถให้สัญลักษณ์ที่กำหนดความหมายดังนี้ ๑) ความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายสถานประกอบการ ๒) ผลิตภัณธ์การท่องเที่ยวของคลัสเตอร์ การกำหนดคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเป็นการ

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

ทำงานร่วมกันระหว่างภาคผลิต ในความหมายของคลัสเตอร์การท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยให้นำเสนอการนิยามคลัสเตอร์การท่องเที่ยว ได้แก่ กลยุทธ์ของเครือข่ายสถานประกอบการท่องเที่ยวที่ขึ้นกับปลายทางสถานที่ท่องเที่ยว มีสัญลักษณ์ เช่น การกระจุกตัวของสถานประกอบการทางภูมิศาสตร์ ซึ่งกำหนดประเภทแหล่งท่องเที่ยว การทำงานร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ลักษณะทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรม ความเป็นเฉพาะในความเชี่ยวชาญด้านการผลิต การสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการดำเนินการมีเป้าหมายหลัก ได้แก่ ๑) การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านสังคม การเดินทาง การพักผ่อน การฟื้นฟูสุขภาพ และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ๒) เกิดภาคการผลิตและบริการที่มีความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชากรดีขึ้น และเกิดการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจด้านนันทนาการในภูมิภาคนั้น

สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา^{๑๐} กระทรวงมหาดไทย อธิบายการจัดกลุ่มจังหวัดของ กระทรวงมหาดไทยยึดลักษณะเขตพื้นที่ที่ติดต่อกัน หรือเป็นการรวมกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่ติดกัน หรือต่อเนื่องกันเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน หรือข้อพิจารณาเบื้องต้นของการจัดกลุ่มจังหวัด ใช้ประเด็นยุทธศาสตร์ หรือทิศทางการพัฒนาจังหวัดที่สอดคล้องกัน หรือเกี่ยวกลุ่กันต่อกันเป็นแนวการพิจารณาขั้นที่สอง และประการสุดท้ายพิจารณาจากความเกี่ยวเนื่องทางเศรษฐกิจ การผลิต การค้า และการลงทุนเพื่อเพิ่มมูลค่า และการได้เปรียบในการแข่งขันร่วม รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างจังหวัด สาเหตุที่ให้ความสำคัญกับการเป็นเขตพื้นที่ติดกันนั้น เพราะจังหวัดที่อยู่ติดกันจะมีลักษณะทางภูมิประเทศ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมใกล้เคียงกัน มีการแบ่งตามลักษณะของพื้นที่เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความใกล้เคียงกัน มีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ติดต่อกัน มีจุดแข็ง จุดอ่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้ง่ายกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันได้นอกจากนั้นแล้ว ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันจะมีปัญหา และความต้องการคล้ายๆ กัน สะดวกในการประสาน และบูรณาการการพัฒนาในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัด

๑. การกำหนดให้มีจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัด จะทำให้มีโครงสร้างองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดอย่างชัดเจน และเป็นผู้ใช้กลไกในการบูรณาการการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดในภาพรวม ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติโดยจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติการกลุ่มจังหวัดจะเป็นแกนกลางในการประสาน และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และเป็นหน่วยงานในการรองรับการเบิกจ่ายงบประมาณหรือการทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

^{๑๐} อ้างแล้ว, แนวคิดและวิธีการระบุคลัสเตอร์การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา, หน้า ๒๐.

๒. แนวทางในการกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัดต้องเป็นจังหวัดที่มีลักษณะ สอดคล้องกับลักษณะข้อใดข้อหนึ่ง หรือมากกว่า มีดังนี้

๒.๑ เป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมติดต่อสื่อสาร และเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดในกลุ่มได้สะดวก

๒.๒ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ เป็นศูนย์กลางสังคม และวัฒนธรรม หรือเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่สามารถสนับสนุนความรู้ทางวิชาการให้กับภายในจังหวัดได้

๒.๔ เป็นศูนย์กลางของหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคธุรกิจต่างๆ

๒.๕ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพ และความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินการในเรื่อง แผน งบประมาณ และทรัพยากรทางการบริหารให้กับจังหวัดอื่นในกลุ่มได้

โดยสรุปแล้ว เครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์เป็นแนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม โดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ทรัพยากร และเทคโนโลยี ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตโดยรวมของคลัสเตอร์ และผู้ที่อยู่ภายในเครือข่ายคลัสเตอร์นั้นๆ รวมถึงสร้างนวัตกรรมด้านสินค้า/บริการใหม่ๆ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวัด และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวัด

๑) ความหมายของวัด

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปกติมีพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ รวมทั้งมีพระภิกษุสงฆ์อยู่อาศัย คำว่า “วัด” เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทย โดยมีที่มาของคำว่า “วัด” นี้ยังไม่มีข้อยุติ ด้วยบางคนอธิบายว่ามาจากคำว่า “วตวา” ในภาษาบาลี แปลว่าเป็นที่สนทนาธรรม บ้างก็ว่ามาจาก “วัตร” อันหมายถึง กิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างว่าการจำศีล ซึ่งวัด (วัตร) ตามนัยนี้ จึงน่าจะหมายถึง สถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่จำศีล ภาวนาหรือสถานที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำนั่นเอง^{๑๑}

นอกจากนี้ในเวลาต่อมามีคำที่ใช้เรียกอีกอย่างว่า “วิหาระ” หรือ “วิหาร” อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำที่ให้ความหมายว่าวัดอยู่อีกชื่อหนึ่ง คือ “อาวาส” ดังชื่อเรียกสมภารผู้ครองวัดว่า “เจ้าอาวาส” ซึ่งแปลว่าผู้เป็นใหญ่ในวัด หรือชื่อเรียกวัด เช่น เทพศิรินทราวาส (เทพ+ศิรินทรา+อาวาส) โดยปกติคำว่าอาวาสไม่เป็นที่นิยมใช้กันในความหมายว่าวัด ทั้งนี้เพราะนิยมนำไปใช้

^{๑๑} อธิวัตร ศรีสมบัติ, คະນິงนิตย โสยโสภณ และพีระศักดิ์ วรรณิตร. สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล: ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้, ๒๕๕๐.

กับความหมายที่แคบกว่าคำว่า อาราม โดยมักให้ความหมายในเชิงที่เป็นตัวเรือนที่อยู่อาศัยมากกว่า อาราสจึงเสมือนเป็นที่อยู่ส่วนย่อยภายในอารามที่หมายถึง พื้นที่ เป็นศาสนสถานทั้งเขต^{๑๒}

๒.๓.๒ ชนิดของวัด

๑) วัดตามความหมายของสามัญสำนึกทั่วไปได้แก่

ก) สถานที่ทางศาสนาอันประกอบไปด้วยอุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ

ข) สถานที่เคารพสักการะสำหรับใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ

ค) สถานที่อยู่อาศัยของบรรพชิต นักพรตหรือนักบวชหรือผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม

๒) วัดตามความหมายของพระราชบัญญัติหรือกฎหมายมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติไว้ว่าวัดมีสองอย่างคือ

ก) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ได้แก่วัดที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว ซึ่งจะได้ทำสังฆกรรมผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิตแล้วหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นวัดที่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแต่ถ้าได้ทำสังฆกรรมผูกพัทธสีมาแล้วถือว่าสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดเป็นวัดประเภท พัทธสีมา วิสุงคามสีมา หมายถึง เขตพื้นที่พระภิกษุสงฆ์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เพื่อใช้จัดตั้งวัดขึ้น แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นการขอพระบรมราชานุญาตเฉพาะแต่บริเวณที่ตั้งพระอุโบสถเท่านั้น วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ถือว่าเป็นวัดที่ถูกต้องและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย วัดประเภทนี้ยังแยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ “วัดหลวงหรือพระอารามหลวง” กับ “วัดราษฎร์”

• วัดหลวง หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงสร้างหรือวัดที่ รัฐบาลหรือราษฎรทั่วไปสร้างขึ้นแล้วทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

• วัดราษฎร์ หมายถึง วัดที่ราษฎรทั้งหลายสร้างขึ้นตามศรัทธา

ข) สำนักสงฆ์ หมายถึง สถานที่ตั้งพำนักอาศัยของหมู่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งไม่ได้ขอพระ บรมราชานุญาตใช้พื้นที่ดินแห่งนั้นเพื่อจัดตั้งเป็นวัดขึ้น ดังนั้นสำนักสงฆ์จึงไม่มีโรงพระอุโบสถเพื่อใช้เป็นที่พักสังฆกรรม

๒.๓.๓ การแบ่งระดับของวัดหรือพระอารามหลวง

๑) พระอารามหลวง แบ่งออกได้เป็น ๓ ชั้น^{๑๓} คือ

ก) พระอารามหลวงชั้นเอก หมายถึง วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ เป็นวัดที่บรรจุพระบรมอัฐิ หรือวัดที่มีเกียรติอย่างสูง มีเจ้าอาวาสเป็นพระราชอาคันตุกะผู้ใหญ่ขึ้นไป

ข) พระอารามหลวงชั้นโท หมายถึง วัดที่มีเกียรติ มีเจ้าอาวาสเป็นพระราชอาคันตุกะสามัญขึ้นไป

^{๑๒} กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารและการจัดการวัด กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

^{๑๓} สำนักงานพระพุทธศาสนา, ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕.

ค) พระอารามหลวงชั้นตรี หมายถึง วัดที่มีเกียรติหรือวัดสามัญ เจ้าอาวาสเป็นพระครู ชั้นสูงขึ้นไป

๒) พระอารามหลวงแบ่งตามฐานันดรศักดิ์ได้ ๔ ชนิด คือ

ก) ชนิดราชวรมหาวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์ โดยที่สิ่งปลูกสร้างนั้นมีขนาดใหญ่โตสมพระเกียรติ

ข) ชนิดวรมหาวิหาร ลักษณะเดียวกับชนิดราชวรมหาวิหาร แต่มีความสำคัญน้อยกว่า

ค) ชนิดราชวรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์

ง) ชนิดวรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์แล้วพระราชทานเป็นเกียรติแก่ผู้อื่น

พระอารามหลวงแต่ละชั้นมิได้หมายถึงว่าจะมีชนิดของพระอารามครบทั้ง ๔ ประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของสถานที่และผู้สร้าง ซึ่งจะเป็นสิ่งกำหนดชนิดของพระอารามดังกล่าว

๒.๓.๔ มูลเหตุการณสร้างวัด

สมัยครั้งพุทธกาลยังไม่มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์โดย เฉพาะเจาะจง เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมิที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวร ด้วยจะทำให้เกิดความนึกคิดในทรัพย์สินทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่พักผ่อนที่สุด คือ “รุกขมูล เสนาสนะ” อันหมายถึงการอยู่รอบโคนต้นไม้^{๑๔} แล้วให้จาริกไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้มีสิ่งผูกพัน

เมื่อพระพุทธเจ้าพร้อมเหล่าสาวกออกเผยแผ่ศาสนา ปรากฏว่ามีผู้เลื่อมใสศรัทธาพากันบวช เป็นพระภิกษุจำนวนมาก ที่ไม่ได้บวชต่างก็ให้ความอุปถัมภ์เกื้อกูลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงประกาศตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภกต่อพุทธศาสนา ทั้งทรงถวาย “เวฬุวัน” ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และเหล่าสาวก ซึ่งพระองค์ทรงรับไว้ ด้วยเพราะวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มิใช่มุ่งเน้น ให้บำเพ็ญวิปัสสนาญาณเท่านั้น หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การจาริกออกไป ณ ที่ต่างๆ เพื่อเผยแผ่ พระธรรม คำสอนอีกด้วย และเป็นมูลเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสามารถรับอารามที่เหล่าทายก ถวายได้ อาทิ เขตวนาราม ที่มหาเศรษฐีอนาถบิณฑิกะแห่งกรุงสาวัตถี สร้างถวาย หรือบุพพารามวิหาร ที่นาง สาขาสร้างถวาย แต่ถือได้ว่าเวฬุวนารามเป็นวัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา

๒.๓.๕ การสร้างวัดในประเทศไทย

แบบอย่างการสร้างวัดในสังคมไทยมีแบบอย่างที่เป็นอิทธิพลหลักจากลังกา เนื่องจากคนไทยนับถือพุทธศาสนาในลัทธิเถรวาทหรือหินยานผ่านทางสานของลังกา (แบบลังกาวงศ์) มูลเหตุคือการสร้างให้เป็นศาสนสถานเพื่อเอื้อต่อการกระทำศาสนพิธี และเหตุผลสำคัญอีกประการ

^{๑๔} พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตโต), ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา, กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

หนึ่งคือ เป็นผลสืบเนื่องจากเนื้อหาการสอนใน “ไตรภูมิ” ที่ทรงนิพนธ์ขึ้นโดยพระยาสิทธิ กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยในราวปี พ.ศ. ๑๘๘๘ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของ ปุพเพตปญญา อันเป็นเรื่องที่พรรณนาเกี่ยวกับสวรรค์และนรกเป็นอย่างมาก จึงกระตุ้นให้เกิดความกลัวในเรื่องของการทำความชั่ว และเร่งสร้างบุญความดี เพื่อจะได้ขึ้นไปเสวยสุขบนแดนสวรรค์หรือได้เกิดใหม่ในชาติภพหน้าที่เปรียบพร้อมด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงส่ง หรือเพื่อสั่งสมบุญสำหรับไปเกิดในยุคเดียวกับพระศรีอาริยมมาตรัย การทำบุญที่ได้มาถึงซึ่งอันสงสมมากที่สุด ก็คือการสร้างวัดนั่นเองเหตุนี้คนไทยจึงนิยมสร้างวัดกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย

การสร้างวัดในประเทศไทยนั้น นอกเหนือจากจะเป็นการสร้างตามคติโบราณดังกล่าวแล้ว ในเวลา ต่อมาก็ยังมีปัจจัยหลักบางประการที่เป็นแรงจูงใจไปสู่การสร้างวัด^{๑๔} ดังนี้

- ๑) สร้างเพื่อให้เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมือง
- ๒) สร้างเพื่อให้เป็นวัดประจำวัง
- ๓) สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นวัดประจำรัชกาล
- ๔) สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์
- ๕) สร้างขึ้นบนพื้นที่เดิมซึ่งเคยเป็นที่ถวายพระเพลิงพระศพ หรือพระบรมศพ
- ๖) สร้างขึ้น ณ ที่ปรากฏเหตุการณ์สำคัญ
- ๗) สร้างขึ้นตามคติประเพณีนิยมบางประการ

๒.๓.๖ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัด

สังคมไทยเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุมาก เนื่องเพราะเชื่อว่า พระภิกษุ เป็นผู้มีความรู้มากกว่า ขรราวาส เป็นผู้ทรงศีล ย่อมพูดแต่สิ่งเท็จจริง และเป็นครูบาอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีต่อวัดจึงผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของทุกคนนับแต่เกิดจนตาย คำสั่งสอนจึงได้รับความเชื่อถือ อย่งไรก็ตาม คลางแคลงใจ ดังนั้นพระสงฆ์จึงกลายเป็นที่พึ่งของสังคมในทุกๆเรื่อง ไม่ว่าจะในทางที่เป็นมงคลและอัปมงคล ส่วนวัดนั้นเป็นสถานที่รับใช้บริการงานประเพณีการทำบุญต่างๆ เพื่อให้เกิดกุศลบุญแก่ขรราวาส เนื่องในวัน สำคัญทางศาสนา ซึ่งมีอยู่แทบตลอดทั้งปี รวมทั้งเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ชุมชน นับแต่การบวชเณรจนถึง บวชเป็นพระภิกษุ เป็นสถานที่ให้ความสงบเยือกเย็นทางใจ เช่น การแสดงพระธรรม เทศนา การฝึกปฏิบัติธรรม สมาธิ เป็นสถานที่ชุมนุมของสังคมทุกกาลวาระ เช่น การประชุมกรรมการหมู่บ้าน งานเทศกาลรื่นเริงที่มีการออกร้าน มีมหรสพต่างๆ เป็นต้น และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมเนื่องในการตาย เช่น การตั้งศพสวด พระอภิธรรม การเผาศพ

๒.๓.๗ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัดและวัง

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าวมาทั้งหมด มีความเกี่ยวเนื่องกับสถาบันหลัก ๓ ประเภท คือ บ้าน วัด และวัง สถาบันทั้ง ๓ หน่วยนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันตลอดเวลา โดย “วัง” อยู่ในฐานะที่ประทับแห่งกษัตริย์หรือผู้นำของสังคมและประเทศชาติ วังจึงเป็นเสมือนหนึ่งในโครงสร้าง พื้นฐาน สำหรับ “วัด” อันเป็นที่ตั้งของพุทธสถานนั้น ก็จะดำรงอยู่ในฐานะศูนย์รวมทางจิตใจที่เป็นตัวกลาง เชื่อมระหว่าง “วัง” กับ “บ้าน” หรืออีกนัยยะหนึ่งระหว่าง

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

“กษัตริย์” กับ “ราษฎร” เมื่อไทยรับเอาอิทธิพล ความเชื่อในเรื่องของ “สมมุติเทพ” จากขอมเข้ามา ใช้ในสังคมสมัยอยุธยา ภาพลักษณ์และบทบาทแห่งกษัตริย์ ของไทยยังมีความสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งขึ้น จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์กับราษฎรกลับมี ช่องว่างห่างกันมาก “วัด” จึง เป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงช่องว่างดังกล่าวนั้น วัดสำคัญโดยเฉพาะวัดมหาธาตุถูกสถาปนาขึ้นด้วย ชนชั้นปกครองทั้งสิ้น เนื่องจากต้องอาศัยกำลังและทรัพย์วัสดุในการก่อสร้างจำนวนมาก วัดที่ พระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นจึงวิจิตรบรรจงงดงาม เมื่อวัดดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์รวม ในทางจิตใจของชุมชน กษัตริย์ในฐานะผู้สร้างวัดก็ย่อมได้รับความเคารพศรัทธาและซื่อสัตย์จงรักภักดี จากทวยราษฎร์ ในชุมชนนั้นโดยปริยาย อำนาจและพลังมวลชนที่กษัตริย์พึงจะได้มา อาศัยการสื่อ ผ่านทางเจ้าอาวาสวัดต่างๆ นี้โดยตรง นี่คือความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของวัดบ้าน วัด และวัง โดยสรุป วัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของสังคมจึงมีความสำคัญและบทบาทหน้าที่ดังนี้ คือ

- ๑) วัดในฐานะตัวแทนความเจริญและความมั่นคงของแผ่นดิน
- ๒) วัดในฐานะสถาบันผู้สืบทอดศาสนาให้ยั่งยืน
- ๓) วัดในฐานะสถานที่ให้การศึกษา
- ๔) วัดในฐานะที่พึ่งทางกายและใจของสังคม
- ๕) วัดในฐานะศูนย์รวมของศิลปกรรม

๒.๓.๘ พุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย

พระธรรมปิฎก^{๑๖} กล่าวว่า การพัฒนาสังคมไทยหรือพัฒนา ชุมชนนั้นจะต้อง มีการพัฒนาคนก่อน เพื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็ง ๓ ประการ คือ

- ๑) ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม ได้แก่ ความขยันขันแข็งจริงจังในการทำงาน
- ๒) ความเข้มแข็งทางจิตใจ ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง ไม่รอคอยความ ช่วยเหลือจากภายนอก

๓) ความเข้มแข็งทางปัญญา ได้แก่ ความพยายามทำด้วยตัวเอง ใช้ปัญญาเป็น เครื่องมือในการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้นำที่แท้จริงนั่นเอง เมื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคมได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยยึด หลักธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- ก) ถือหลักทำการให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ที่เรียกว่า “หลักกรรม”
- ข) ถือหลักเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยไป ทั้งทางพฤติกรรมทาง จิตใจ และทางปัญญา ที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” การพัฒนาสังคมไทยตามหลักพุทธศาสนา
- ค) ถือหลักทำการทั้งหลายอย่างเร่งรัดไม่รอเวลาด้วยความไม่ประมาทที่ เรียกว่า “หลักอัปมาทะ”
- ง) ถือหลักทำตนให้เป็นที่พึ่งเพื่อพึ่งตนเองได้และเป็นอิสระที่เรียกว่า “หลัก อิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้”

การพัฒนาสังคมไทยนั้นต้องพัฒนาคนควบคู่ด้วย เพื่อให้คนมีความ เข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงามดำรงชีวิตอยู่บน

^{๑๖} อ้างแล้ว, ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา, หน้า ๒๕.

รากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงมกมายมีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคม ได้แก่ หลักกรรม คือ ความเพียรหรือความพยายาม หลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาพฤติกรรมจิตใจ และปัญญาให้ดียิ่งขึ้น หลักอปปมาทะ คือ การไม่รอเวลาและไม่ประมาท และหลักอิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้ คือ การพึ่งตนเองและเป็นอิสระ

๒.๓.๙ ประโยชน์ของวัด

๑) เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถือเป็นหลักสำคัญของพระศาสนาและพระรัตนตรัยนี้แยกกันไม่ได้เมื่อสร้างวัดขึ้นมาแล้ว นิมนต์พระเถระเข้าอยู่ พระเถระมีอยู่ที่ใด พระพุทธ พระธรรม ก็เชื่อว่าอยู่ที่นั่นด้วย การสร้างวัดขึ้นมาจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้ สถาบันพระพุทธานุศาสนานี้มั่นคง ยั่งยืนเข้าใจว่าวัดมีมากเกินไป ความจริง เมื่อคิดเป็นอัตราส่วนกับจำนวน พุทธศาสนิกชนแล้ว ปัจจุบันวัดในประเทศไทยยังมีไม่มาก

๒) เพื่อเป็นที่ให้การศึกษาเล่าเรียน ในอดีตนั้น สถานที่ให้การศึกษาเล่าเรียนของไทยมีอยู่ ๒ แห่ง คือ วัดกับวัง วัดเป็นที่ให้การศึกษาเล่าเรียนแก่พลเมืองทั่วไป ดังจะเห็นได้ว่าคนในสมัยโบราณจะอ่าน ออกเขียนได้ หรือมีความรู้ด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยการบวชเรียน โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด บางทีก็พระภิกษุสามเณรใน วัดนั่นเองเป็นครูแม่เวลานี้จะย้ายโรงเรียนออกไปนอกวัด แต่วัดทั่วไปยังมีบทบาทต่อการศึกษามาแต่อยู่ไม่ น้อย เช่น มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม การเทศนาอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนประจำส่วนใน พระราชวังนั้น ส่วนมากให้การศึกษาเล่าเรียนแก่ลูกหลานเจ้านาย

๓) เพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน วัดทั่วไปนอกจากเป็นบุญสถานและปูชนียสถานแล้ว ยังถือว่าเป็นสาธารณสถาน ที่ประชาชนให้ประโยชน์ร่วมกันด้วย โดยเฉพาะวัดในชนบทจัดว่าเป็นศูนย์รวมของชาวบ้านอย่างแท้จริง คือชาวบ้านจะประชุมอบรมอะไรกันก็มักไปประชุมที่วัด ชาวบ้านมักจะได้พบปะสนทนากันในงานทำบุญตามประเพณีที่วัด ทางราชการเวลาออกไปประชุมชาวบ้านเรื่องใด ๆ ก็มักจะใช้สถานที่วัด หน่วยเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ก็มักใช้วัด

๔) เพื่อเป็นสถานที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซ่อนเห็นได้ชัดมาก เช่น การก่อสร้างศาสนา วัดถุต่าง ๆ ทางวัดจะพยายามรักษาเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็ณกุฏิ วิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ จะทำแบบไทย หรือทรงไทย พวกต่างชาติไปเห็นจะรู้ได้ทันทีว่านี่คือชาวพุทธไทย นอกจากนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของไทย ได้จากวัดเกือบทั้งนั้น การตั้งโตะหมู่บูชา ศาสนพิธีต่างๆ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุได้จากวัดทั้งนั้น

๕) เพื่อเป็นที่พึ่งของประชาชน ซ่อนนี้อาจจะกล่าวได้ว่า วัดคือสถานสงเคราะห์แห่งหนึ่ง ที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่สังคมไม่น้อย เช่น ชาวบ้านจะทำบุญให้ทานหรือประกอบกิจกรรมทางศาสนาใด ๆ ก็จะไปขอยืมของเครื่องใช้ไม้สอยจากวัด เริ่มตั้งแต่ ถ้วย จาน เสื้อสาต อาสนะ กระจอน กาน้ำ พระพุทธรูป โตะหมู่บูชา และอะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งปกติทางวัดจะให้ยืมฟรีๆ ที่สำคัญที่สุดคือเป็นที่พึ่งทางจิตใจ เวลาชาวบ้านมีความไม่สบายใจ หรือมีความทุกข์ร้อนในทางจิตใจ มักจะเข้าไปวัดไปกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปบ้าง ไปหาความสงบใจบ้าง ไปปรึกษาหารือรับคำแนะนำสั่งสอนจากพระสงฆ์บ้าง หรือไปทำบุญให้ทานรักษาศีล ฟังเทศน์ จิตใจจะได้สงบสุข คลายความทุกข์

ทางใจลงไปหรือ หักห้ามจิตใจไว้ได้ และในที่สุดเวลาตายก็เอาไปเผาที่วัด เหลือแต่กระดูกก็ยังทิ้งวัดเลย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วัดมีความสำคัญและมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลายด้าน สิ่งสำคัญที่ต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัดตั้งแต่เกิดจนถึงตาย นอกจากนี้วัดยังเป็นศูนย์กลางสืบทอดพุทธศาสนาเป็นความเจริญและความมั่นคงของแผ่นดิน เป็นสถาบันผู้สืบทอดศาสนาให้ยั่งยืน เป็นสถานที่ให้การศึกษาและหล่อหลอมจิตใจคน เป็นที่พึ่งให้ที่พึ่งทางกายและใจของสังคม ของคนในชุมชน และยังเป็นศูนย์รวมของศิลปกรรม เพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวได้ในปัจจุบัน

๒.๓.๑๐ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การท่องเที่ยวสำหรับผู้ที่มีความสนใจเฉพาะทาง (Special Interest Tourism) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนา นับเป็นการท่องเที่ยวที่สำคัญที่เหมาะสมกับคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมไทยเป็นเมืองพุทธชนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตกาลจึงใกล้ชิดกับวัด ถือเป็น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบหนึ่ง หรือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) รูปแบบใหม่ ซึ่งในสังคมชนบทคนจะอาศัยวัดในการเล่าเรียนการทำกิจกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจึงมีมานานในกิจกรรมที่สำคัญคือ การทำบุญไหว้พระ

๑) ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ด.น.ยา ตั้งอุทัยสุข^{๑๗} กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางมาเพื่อศึกษาศาสนาหรือลัทธิต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการฝึกจิตปฏิบัติธรรม ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในศาสนสถาน เช่น วัด สำนักสงฆ์ และที่ใช้รีสอร์ทเป็นสถานที่จัดอบรม ส่วนฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล^{๑๘} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนาหาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น ในขณะที่ อิทธิวัตร ศรีสมบัติ คณินิจ ไสยโสภณ และพิรศักดิ์ วรฉัตร^{๑๙} ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ว่า หมายถึง การเดินทางไปยังวัด สถานสถานสำคัญของพุทธศาสนา เพื่อน้อมรำลึกถึงพระพุทธรองค์ ด้วยความศรัทธาตั้งมั่นที่จะศึกษาสถานที่และพร้อมที่จะเรียนรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตด้วยจิตที่สงบมั่นคง มีความอดทนตั้งใจจริง การเดินทางท่องเที่ยวเชิงพุทธจึงเป็นการเดินทางที่มีความหมายล้ำค่าตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือได้รับความสะอาด ความสว่าง และความสงบสุข

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเดินทางเพื่อทำบุญไหว้พระ รวมถึงทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การหาความรู้ การฝึกทำสมาธิ และการ

^{๑๗} ด.น.ยา ตั้งอุทัยสุข, การท่องเที่ยว...รูปแบบที่นี้ยังไม่ถึง, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://office.cpu.ac.th/cpu๒๐๑๐/graduate/index.php/๒๐๑๐-๑๐-๑๑-๑๒-๓๒-๒๘>

^{๑๘} ฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล, การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด: ผลิตซ้ำ หรือ นวัตกรรมใหม่. *จตุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*, ๒๕๕๑. ฉบับที่ ๔/๒๕๕๑: ๓ - ๑๒.

^{๑๙} อ่างแล้ว, สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล: ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้, หน้า ๒๓.

เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ภูมิสถาปัตยกรรม พิพิธภัณฑ์ของวัด วิถีชุมชนรอบวัด เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตทั้งกายและจิตที่ดีเพิ่มขึ้น

๒) ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือการท่องเที่ยวเชิงพุทธ หรือการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา มีความสำคัญที่เน้นการท่องเที่ยวและการทำบุญไหว้พระ นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวนั้นเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทรัพยากรหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการการท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุม หากพิจารณาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า ศาสนสถานในศาสนาต่างๆ อาทิ โบสถ์คริสต์ มัสยิด วัดในพุทธศาสนา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในที่ต่างๆ เช่น ศาลหลักเมือง ศาลเจ้า และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น อนุสาวรีย์ และสุสาน ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จึงมีบทบาททับซ้อนกัน กล่าวคือ ในยามปกติผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นที่พักผ่อนบันเทิง และผู้ที่มาร่วมงานส่วนใหญ่มักได้แก่ชุมชนในละแวกนั้น แต่ความโดดเด่นมีชื่อเสียงมีเอกลักษณ์ทางศิลปะ มีประวัติความเป็นมาและเป็นที่พักของบุคคลสำคัญ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดให้มีผู้มาเยือน และเมื่อการท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนสถานและความเชื่อกลายเป็นกระแสสถานที่เหล่านี้จึงต้องปรับปรุงบทบาทเพิ่มขึ้นเพื่อสนองความต้องการมาเยือน โดยทั่วไปการปรับปรุงบทบาทเช่นนี้มักเป็นไปในเรื่องของการปรับปรุงทางกายภาพของสถานที่และการเพิ่มบริการด้านต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ข้อมูลการเดินทาง ข้อมูลการติดต่อขอเยี่ยมชม และข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก ในบางกรณีมีการใช้สื่อหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ หนังสือ คู่มือการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังนั้นอาจสรุปความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาใน ๔ องค์ประกอบ คือ

ก) นักท่องเที่ยว

- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความหลากหลายมากขึ้น
- นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น เช่น การทำบุญไหว้พระ การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว และเติมเต็มประสบการณ์ใหม่ๆ
- ความใกล้ชิดกับวัดของผู้สูงอายุ จึงมีความผูกพันกับวัดทำให้จิตใจสงบ เยือกเย็น อิ่มบุญ
- การมีกิจกรรมทางศาสนาเพื่อการเรียนรู้สิ่งดีๆ การเรียนรู้ทางกายภาพและจิตใจที่ได้จากวัด

ข) แหล่งท่องเที่ยว

- จากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่กระแสการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และมีค่าใช้จ่ายน้อยในการท่องเที่ยวไม่มาก
- สามารถบูรณาการกับการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ เป็นต้น

- ค) องค์กร/หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- หน่วยงานภาครัฐกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
 - กระแสการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นรูปแบบใหม่ๆ ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การปลูกฝังเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ใกล้ชิดกับแหล่งธรรมชาติความเป็นจริง
- ง) ชุมชน
- ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ทุนในการพัฒนาไม่มากนัก
 - ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวแบบพอเพียง และกระจายเศรษฐกิจสู่ชุมชน ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยว และใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา

๓) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน

นักวิชาการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่ยั่งยืนตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวของโลก^{๒๐} ไว้ดังนี้

๓.๑) อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) หมายถึง ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพใช้อย่างประหยัด ต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความผาสุกรู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูนและเสริมสร้างไว้ให้มากเพียงพอต่อการใช้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้นต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน ตัวอย่างการอนุรักษ์ป่าไม้ สามารถเข้าไปตัดต้นไม้ที่แก่สามารถใช้งานได้หรือเก็บหน่ออ่อนไปกินเป็นอาหารได้กิโลละ ๒-๔ ต้น โดยทิ้งหน่ออ่อนไว้กิโลละ ๓-๔ หน่อและปล่อยให้มันเติบโตต่อไปเป็นต้นแก่เพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไปได้ หรือการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ควรจัดงานในรูปแบบเดิมที่ปู่ย่าตาทวดเคยจัดกัน การเล่นน้ำควรเป็นไปอย่างสุภาพใช้ขันตักรดที่ตัวกัน

๓.๒) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดการก่อของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้จากธรรมชาติหากคิดให้ลดการใช้ไม้ลง โดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติคล้ายไม้สร้างเสริมประกอบก็เป็นการลดการใช้ไม้ หรือลดการตัดต้นไม้ลงได้ เป็นต้น หรือกรณีที่สร้างอาคารเพื่อ

^{๒๐} รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔.

บริการนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการจะต้องวางแผนก่อสร้างอาคารให้ได้รับแสงสว่างธรรมชาติมากที่สุด อาจใช้วัสดุโปร่งแสงประกอบเพื่อลดการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า โรงแรมบางแห่งได้ออกแบบห้องคอฟฟี่ช็อปให้มีพื้นที่ใช้สอย ๒ บริเวณ คือพื้นที่เป็นระเบียงมีแสงสว่างและลมพัดผ่านได้ตลอดเวลา อีกส่วนหนึ่งในอาคารใช้เครื่องปรับอากาศ ซึ่งนับเป็นการจัดการที่ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้ การใช้เชื้อเพลิงและไฟฟ้าอย่างประหยัดนั้น อาจหาพลังงานจากธรรมชาติทดแทนได้ เช่น การใช้กังหันลม การใช้เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ และการใช้กระเบื้องใส เป็นต้น การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดการใช้พลังงานไฟฟ้านั้น มีส่วนช่วยในการลดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนการผลิต ทำให้ธุรกิจมีผลกำไรมากขึ้น ส่วนการลดการก่อของเสีย อาทิ ขยะปฏิภูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ซึ่งขยะแห่งอาจนำเข้าระบบการหมุนเวียนการใช้ (Reuse) การใช้ซ้ำ (Renew) และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ส่วนขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

๓.๓) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลาย เพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตกอาจเพิ่มกิจกรรมการตก การปีนหน้าผา เป็นต้น หรือหมู่บ้านวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดี อาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัวหรือควาย การทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครนักโบราณคดีขุดค้น ขุดแต่งแหล่งโบราณคดีโดยมีนักโบราณคดีสอนหลักการเบื้องต้นให้ เป็นต้น

๓.๔) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

๓.๕) ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่นตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบลอันเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันก็เพื่อการขยายฐานสร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

๓.๖) การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน

เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกันร่วมประเมินผลการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย

๓.๗) หมั่นประชุม และปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับทุกภาค ได้แก่ ชุมชนหรือประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกันเป็นการลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างในท้องถิ่นควรเป็นราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดิบเพื่อบริโภคจากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

๓.๘) การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรม พนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารให้รู้วิธีการเสิร์ฟอาหารที่เป็นมาตรฐานสากล การฝึกแม่บ้านให้การต้อนรับแบบโฮมสเตย์ การอบรมนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร อบรมนักท่องเที่ยวอาสาสมัครด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

๓.๙) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibly) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อที่คนดูรูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเอกสารแผ่นพับ หนังสือ คู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

๓.๑๐) ประเมินผลตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research) ความจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มคุณค่ารวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผลตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอโดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามความเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยวเพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

หลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง ๑๐ ประการนี้ เป็นกรอบการปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวทุกรูปแบบได้ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนขาดเพื่อเติมเต็มในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวคุณภาพ

๔) เกณฑ์กำหนดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการจัดการที่ยั่งยืน (Criteria for tourism destination)

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจที่คุ้มค่าตามแนวคิดกระแสเศรษฐกิจสมัยโลกไร้พรมแดนนั้น ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทโดยนำหลักการและขั้นตอนของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้แล้ว แต่ละแห่งควรมีเกณฑ์ ดังนี้^{๒๑}

๔.๑) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นดั้งเดิมมีความสะอาด ร่มรื่น

๔.๒) มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขาสะอาด มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม มุมจำหน่ายของที่ระลึก รวมทั้งมีระบบบริการคนพิการด้วย การบริหารจัดการในลักษณะการเป็นเจ้าของที่ดี มีความปลอดภัยสะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวทุกระดับ (เยาวชน คนสูงอายุ และคนพิการ) ต่อการเดินทาง

๔.๓) มีการจัดทำเส้นทางศึกษาแหล่งท่องเที่ยว (ธรรมชาติและวัฒนธรรม) ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลมอย่างน้อย ๑ เส้นทาง การจัดทำเส้นทางศึกษาและท่องเที่ยวขึ้น ต้องคำนึงถึงความสะดวกสำหรับคนพิการตามหลักสากล

๔.๔) มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยว

๔.๕) มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว

๔.๖) มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน

๔.๗) มีคัคเทศก์ หรือวิทยากร หรือนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่รอบรู้ นำชมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจมีความทรงจำได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น

๔.๘) มีการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นและพหุภาคี เช่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.) และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและโปร่งใส

๔.๙) มีนโยบายและแผนงานต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนงานการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ระยะสั้น ระยะยาว เช่น แผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการขยะการจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่างๆ ให้มีมาตรฐานสากล

๔.๑๐) มีแผนพัฒนาบุคลากรและบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล

๔.๑๑) หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมที่รักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๔.๑๒) มีแผนงานการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลการบริการ เพื่อพัฒนาการจัดการได้ตาม มาตรฐานสากล

^{๒๑} อ้างแล้ว, ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, หน้า ๓๑๑.

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมวัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสร้างสมดุลทั้ง ๓ องค์ประกอบ คือ บ้าน วัดและวัง นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงศาสนายังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะประเภทที่สนใจพิเศษ คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาและอบรมผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

๒.๔ แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาแนวโน้ม และทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี ๒๕๖๓ (Thai Tourism Scenario ๒๐๒๐)^{๒๒} โดยกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และนักธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว สารสำคัญที่ได้จากการวิจัยในภาพรวม องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) พยากรณ์ว่า เมื่อถึงปี ๒๐๒๐ จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน ๑,๖๐๐ ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตลาดที่พัฒนาแล้วมีการชะลอตัวด้านการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ตลาดเกิดใหม่มีอัตราการเติบโตสูงกว่าหลายเท่าตลาดเอเชีย และแอฟริกาใต้ มีอัตราการเติบโตสูงที่สุด แต่ยุโรปยังคงเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุด ถึงแม้ว่าอัตราการเติบโตจะไม่สูงเท่ากับภูมิภาคอื่นๆ ก็ตาม การเติบโตของกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ (Emerging Market) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาด กลุ่มประเทศ BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีศักยภาพในการส่งออกนักท่องเที่ยวในอนาคต ปี ๒๐๒๐ นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปนอกภูมิภาคเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๑๘ เป็นร้อยละ ๒๔ แนวโน้มนักท่องเที่ยวเดินทางบ่อยขึ้น มีจำนวนทริปเกิดขึ้น ๒๑ ครั้ง จากประชากรโลก ๑๐๐ คน ในปี ๒๐๒๐ ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีนักท่องเที่ยวมากถึง ๔๑๖ ล้านคน หรือ ๑ ใน ๔ ของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ในปี ๒๐๒๐ หากประเทศไทยมีอัตราการเติบโตเท่าการคาดการณ์การเติบโตของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่ร้อยละ ๖.๕ ประเทศไทยจะมีจำนวนนักท่องเที่ยว ๔๑.๕ ล้านคน แต่หากประเทศไทยยังคงเติบโตสูงเหมือนในอดีตที่ผ่านมาในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ และปรับเพิ่มความสามารถในการรองรับในด้านต่างๆ ได้ ในปี ๒๐๒๐ จะมีจำนวนนักท่องเที่ยว ๗๑ ล้านคน เท่ากับจำนวนประชากรไทยในปี ๒๐๒๐ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลก ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป เช่น การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มผู้สูงอายุจะมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น

๑) สารสำคัญด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

^{๒๒} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี ๒๕๖๓ Thai Tourism Scenario ๒๐๒๐, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://www.etatjournal.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-๒๐๑๕/menu-๒๒๐๑๕/๒๔๖-๒๒๐๑๕-scenario๒๐๒๐>

๑.๑) การสลายเส้นแบ่งอายุ (Age Blurring) ช่วงอายุของคนเริ่มไม่ชัดเจน เด็กเริ่มไม่รู้สึกว่าตนเด็ก (คิดว่าโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว) ส่วนคนแก่ กลับรู้สึกกระฉับกระเฉง และไม่รู้สึกรู้ว่าแก่

๑.๒) ใจร้อน เร่งรีบ (Speed Culture) ต้องการได้อะไรทันทีจาก แรงผลักดันของชุมชนเมือง การเร่งรีบรวมถึงการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน รวมถึงการพร้อมเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนใจตลอดเวลา

๑.๓) ชีวิตคู่ขนาน (Online & Offline) ในโลกเสมือน หรือโลกออนไลน์ คนในอนาคตจะใช้เวลาในโลกออนไลน์มากขึ้นเรื่อยๆ

๑.๔) พฤติกรรมโซโลโม (SOLOMO) พฤติกรรมการทำอะไร “ร่วมกัน” กับคนอื่นทำให้เกิดแนวโน้ม Mobile Traveler และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเองจะมีจำนวนมากขึ้น

๑.๕) ความคาดหวังสูงขึ้นทั้งด้านราคาที่ต้องคุ้มค่า (High Expectation) ใช้สอยระวางการใช้จ่ายมากขึ้น

๑.๖) ซึมซับวัฒนธรรมอื่นมากขึ้น (Culture Absorption) โดยเฉพาะการบริโภคภาพยนตร์สื่อจากต่างประเทศ

๑.๗) ความสนใจแบบสวนทาง (Conflict in Interest) เป็นการแสวงหาสิ่ง ที่สวนทางกับแนวโน้มยุคสมัย เช่น การหวนหาคุณค่าในอดีต การตื่นตัวทางศาสนา การบริโภคแบบวิถีเดิม เป็นต้น

๒) ภาพทัศน์ด้านการท่องเที่ยวไทยในปี ๒๐๒๐

จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมระดมสมองสามารถนำมาสรุปเป็นภาพทัศน์ด้านการท่องเที่ยวไทย ในปี ๒๐๒๐ ได้ ๔ ภาพทัศน์ คือ

๒.๑) ภาพทัศน์ที่ ๑ Consumption หรือเต็มที่กับชีวิต

๒.๒) ภาพทัศน์ที่ ๒ Investment/ลงทุนกับโครงสร้างพื้นฐาน

๒.๓) ภาพทัศน์ที่ ๓ Branding & Repositioning/ภาพลักษณ์ใหม่
ท่องเที่ยวไทย

๒.๔) ภาพทัศน์ที่ ๔ Sustainability/ความยั่งยืน

๓) ข้อเสนอแนะเชิงหลักการ

๓.๑) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารนโยบายสู่ความเป็นเอกภาพ (End to End Policy Alignment)

๓.๒) เมืองอัจฉริยะ (Smart City) พัฒนาเชื่อมโยงระบบคมนาคมตามเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางอากาศ ทางบก ทางน้ำ และมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารให้ ความรู้และจัดเก็บข้อมูลทั้งระบบ นอกจากนี้ยังเน้นเรื่องการสร้างความเชื่อมั่นและด้านความปลอดภัย

๓.๓) พัฒนาตลาดร่วมภูมิภาค (Multinational Destination) นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ พร้อมแสดงจุดยืนเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวภูมิภาคและส่งเสริมการลงทุนผู้ประกอบการไทย และแรงงานไทยไปสู่ระดับภูมิภาค

๓.๔) การตลาดดิจิทัลของการท่องเที่ยวทั้งระบบเก็บข้อมูล และฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Analytic and Big Data) กระบวนการป้องกันการตัดราคา นำเสนอราคาและบริการที่เหมาะสมไปยังลูกค้า

๓.๕) มหาวิทยาลัยแห่งการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค (People Excellence Center) การเข้าสู่ความเป็นผู้นำด้านการพัฒนาคน มัคคุเทศก์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ดีที่สุดใภูมิภาคเอเชีย

๓.๖) การจัดทำแบรนด์เมืองด้านการท่องเที่ยว (Tourism City Brand) แยกจากแบรนด์ประเทศ หากเมืองใดมีจุดแข็งเพียงพอสามารถนำเสนอภาพลักษณ์แยก เพื่อสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้

๓.๗) การบูรณาการวัฒนธรรมความเป็นไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อย่างเป็นรูปธรรม มีการนำประวัติศาสตร์วิถีไทยมาออกแบบวิธีการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

๓.๘) การจัดทำเมืองสีเขียว (Green City) มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ความรู้ผู้ประกอบการขับเคลื่อนทั้งระบบสิทธิพิเศษด้านภาษี การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๔) สถานการณ์โรค COVID-๑๙ กับทิศทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวโลก

เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ การระบาดของโรค COVID-๑๙ ยังพบการระบาดอย่างต่อเนื่องจากเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓ มีการระบาดที่รุนแรงในภูมิภาคอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และยุโรป^{๒๓} ซึ่งพบจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามทั่วโลกได้ดำเนินมาตรการผ่อนคลายการล็อกดาวน์เพื่อเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ ในขณะที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรค COVID-๑๙ ในรายงาน World Economic Outlook เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ ทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดการณ์ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของทั้งโลกในปี ๒๕๖๓ จะหดตัวร้อยละ ๔.๙ และจะกลับมาขยายตัวร้อยละ ๕.๔ ในปี ๒๕๖๔ โดยเสนอกรอบการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ผ่านการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง การให้ความช่วยเหลือด้านสภาพคล่องทางการเงินแก่กลุ่มธุรกิจและประชาชนยังเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วน ผู้มีอำนาจกำหนดนโยบายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดทางการค้าและเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อการบินตัวจากวิกฤตการณ์การระบาดของโรค COVID-๑๙^{๒๔}

ขณะเดียวกันรายงาน Global Economic Prospects เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ ของธนาคารโลก (World Bank) ได้คาดการณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของทั้งโลกในปี ๒๕๖๓ จะหดตัวร้อยละ ๕.๒ จากเดิมที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะเปราะบางผลกระทบจากการระบาดของโรค COVID-๑๙ ทำให้เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจที่รุนแรงมากขึ้น สร้างผลกระทบต่อภาคเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และการเดินทางระหว่างประเทศที่ยังไม่สามารถ

^{๒๓} กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยว, ฉบับมิถุนายน ๒๕๖๓, หน้า ๕.

^{๒๔} World Economic Outlook Update, June ๒๐๒๐, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/๒๐๒๐/๐๖/๒๔/WEOUpdateJune๒๐๒๐>

กลับมาดำเนินการได้ตามปกติทำให้ภาคการท่องเที่ยวทั่วโลกได้รับผลกระทบจำนวนนักท่องเที่ยวหดตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ และจำนวนเที่ยวบินพาณิชย์หดตัวกว่าร้อยละ ๗๐^{๒๕}

จากรายงาน World Tourism Barometer ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO)^{๒๖} ได้รายงานผลกระทบการท่องเที่ยวจากการระบาดของโรค COVID-๑๙ โดยช่วงต้นปีที่มีการระบาดหนัก ส่งผลให้มีการปิดการเดินทางระหว่างประเทศทั่วโลก และนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศหายไปกว่าร้อยละ ๙๗ ในเดือนเมษายน ๒๕๖๓ ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของธนาคารโลก อย่างไรก็ตามองค์การการท่องเที่ยวโลกมีความพยายามที่จะผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถกลับมาดำเนินการได้โดยแสดงให้เห็นว่าทิศทางในเชิงบวกจากจุดหมายปลายทางทั่วโลกเริ่มมีมาตรการผ่อนปรนการเดินทางระหว่างประเทศแม้จะมีข้อจำกัดในเชิงสาธารณสุขที่การระบาดของโรค COVID-๑๙ ยังคงอยู่โดยผลักดันให้ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่การท่องเที่ยวกำลังเริ่มต้นใหม่ ทั้งนี้องค์การการท่องเที่ยวโลกได้คาดการณ์ผลกระทบในเชิงจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไว้ ๓ ฉากทัศน์โดยมีประเด็นหลักอยู่ที่การเปิดการเดินทางระหว่างประเทศ ดังนี้

เปิดการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงเดือนกรกฎาคม 2563	จำนวนนักท่องเที่ยวหดตัวร้อยละ 58 (y-o-y)
เปิดการเดินทางระหว่างประเทศในเดือนกันยายน 2563	จำนวนนักท่องเที่ยวหดตัวร้อยละ 70 (y-o-y)
เปิดการเดินทางระหว่างประเทศในเดือนธันวาคม 2563	จำนวนนักท่องเที่ยวหดตัวร้อยละ 78 (y-o-y)

ภาพที่ ๒.๓ ๓ ฉากทัศน์โดยมีประเด็นหลักอยู่ที่การเปิดการเดินทางระหว่างประเทศ
ที่มา: สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

^{๒๕} Global Economic Prospects, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.worldbank.org/en/publication/globaleconomic-prospects>

^{๒๖} UNWTO World Tourism Barometer, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.e-unwto.org/loi/wtobarometereng>

โดยสรุปจากสถานการณ์โรค COVID-๑๙ ทิศทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวโลก แสดงให้เห็นว่าถึงแม้การระบาดของโรค COVID-๑๙ ยังคงมีอยู่ส่งผลให้พบผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง แต่การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน และผลกระทบจากการระบาดของโรครุ่งเวลาผ่านไปมากเท่าไรความเสียหายยิ่งเกิดขึ้นมากเท่านั้นดังนั้น ก้าวต่อไปของการแก้ไขปัญหาคือการหาทางออกร่วมกันระหว่างความสมดุลของความมั่นคงทางสุขภาพและสร้างศักยภาพในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับระดับฐานรากเป็นสำคัญ

๕) ทิศทางเศรษฐกิจอาเซียนและการฟื้นฟูเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไทย

ทิศทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จากรายงานเอกสารข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของผลกระทบทางเศรษฐกิจจากโรค COVID-๑๙ ในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Policy Brief) พบว่าจากภาวะการระบาดของโรค COVID-๑๙ ที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อห่วงโซ่อุปทานปัจจัยการผลิตเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนอยู่ในภาวะไม่ปกติ ดังนั้นการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการรักษาห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนดำเนินต่อไปได้ แสดงให้เห็นว่าทิศทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนยังคงมาจากเปิดตลาดการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยไม่ละเลยความมั่นคงทางสุขภาพจากการประชุม AEM Meeting on COVID-๑๙ Responses^{๒๗}

ในมุมมองของประเทศไทยผลกระทบจากการระบาดของโรค COVID-๑๙ ได้สร้างผลกระทบทำให้ภาคการท่องเที่ยวหยุดนิ่งมาตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๖๓ ซึ่งในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ สถานการณ์การระบาดของโรคภายในประเทศปรับตัวดีขึ้นตามลำดับจากการให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มกลับมาเปิดกิจการได้อีกครั้งรวมถึงภาคการท่องเที่ยวเริ่มกลับมาเปิดให้บริการได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขความมั่นคงทางสุขภาพที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรักษาความสะอาด ใส่ผ้าปิดปากและเว้นระยะห่างทางสังคม ร่วมกับเก็บประวัติการเดินทางของนักท่องเที่ยวผ่านแอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” ซึ่งยังคงเป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหลัก^{๒๘}

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ภาครัฐจัดทำโดย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ร่วมกับธนาคารกรุงไทย จัดทำโครงการ “เที่ยวปันสุขฟื้นฟูการท่องเที่ยวประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-๑๙” ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคมโดยแบ่งออกเป็น ๒ แพคเกจ ดังนี้

ก) เราเที่ยวด้วยกัน เป็นโครงการสำหรับประชาชนทั่วไป โดยจะสนับสนุนส่วนลดค่าโรงแรมที่พัก/สนับสนุนส่วนลดค่าอาหารและค่าเช่าสถานที่ท่องเที่ยว/สนับสนุนค่าเดินทางโดยเครื่องบิน

^{๒๗} ASEAN Policy Brief, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, https://asean.org/storage/๒๐๒๐/๐๗/ASEAN-Policy-Brief๓_FINAL_.pdf

^{๒๘} กระเป๋าพร้อมแล้ว หาดนพรัตน์ธาราคึกคัก นักท่องเที่ยวเดินทางพักผ่อน, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/๘๘๕๖๔๒?>

ข) กำลังใจ เป็นโครงการสำหรับเจ้าหน้าที่อสม./รพสต./อสส. สนับสนุนเงินไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท มีระยะเวลาเดินทางไม่น้อยกว่า ๒ วัน ๑ คืน

โดยโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระตุ้นการใช้จ่ายภาคประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศในช่วงที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศยังไม่สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงใช้เป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งถือเป็นแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้

๖) การท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล

ในโลกยุคปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธถึงความสำคัญในการใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลได้ เพราะตั้งแต่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้แพร่หลายเป็นวงกว้าง เปิดโอกาสให้ ผู้คนทั่วโลกได้เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ได้มีโอกาสใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้คนทั่วโลกมีพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การดำเนินงานทางด้านธุรกิจ การทำธุรกรรมต่าง ๆ ผู้คนส่วนใหญ่จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์มือถือ เป็นของส่วนตัวที่เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อไว้ใช้ทำงานติดต่อสื่อสาร อำนวยความสะดวก หรือประโยชน์อย่างอื่นอีกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในแต่ละประเทศได้ให้ความสำคัญในการใช้งานอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้โลกในยุคปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล^{๒๙}

ด้านการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ เพราะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ช่วยสร้างอาชีพและเกิดการจ้างงาน มีการกระจายรายได้มากขึ้น ช่วยให้เกิดการกระตุ้นการผลิต เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในส่วนท้องถิ่น ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็ได้นำระบบอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการบริหารจัดการช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เพราะมีจุดแข็งอยู่หลายด้าน ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนแต่มีความสวยงาม โรงแรมที่พักมีชื่อเสียงในระดับโลก มีให้เลือกหลากหลายระดับตามความต้องการ และรวมไปถึงการบริการที่เป็นเลิศ

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงให้ความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอินเทอร์เน็ตที่จะมาช่วยพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวไทย ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย อีกทั้งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนไปจากเดิม ภาครัฐและภาคเอกชนจึงต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัล^{๓๐}จะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไปหากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจกระบวนการ

^{๒๙} Academic Focus, การท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล, บทความวิชาการ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙, หน้า ๑๗.

ผลิต การค้า การบริการและกระบวนการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิงประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยในบริบทของประเทศไทยเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น

ก) การก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางที่เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาประเทศเร่งด่วนของรัฐบาลด้วยการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศและอุตสาหกรรมกระแสใหม่ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัล

ข) การพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจในประเทศทั้งภาคการเกษตร การผลิตและการบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม SMEs และวิสาหกิจชุมชนให้แข่งขันในโลกรสมัยใหม่ได้

ค) การปรับตัวและฉกฉวยโอกาสจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีนัยสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าและกำลังคนจากไทยไปสู่โลก

ง) การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านรายได้ การศึกษา การรักษาพยาบาล สิทธิประโยชน์การเข้าถึงข้อมูล ฯลฯ ให้เกิดการกระจายทรัพยากรและโอกาสที่ทั่วถึงเท่าเทียม และเป็นธรรมยิ่งขึ้น

จ) การบริหารจัดการการเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีนัยต่อผลิตภาพของประเทศ รวมถึงความต้องการใช้เทคโนโลยีในการดูแลผู้สูงอายุ

ฉ) การแก้ปัญหาคอร์รัปชันอันเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศ โดยสร้างความโปร่งใสให้กับภาครัฐด้วยการเปิดเผยข้อมูล เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้

ช) การพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยี บุคลากรที่ทำงานในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ รวมถึงคนทั่วไปที่จะต้องชาญฉลาดรู้เท่าทันสื่อ เท่าทันโลก ด้วยตระหนักถึงความท้าทายและโอกาส ดังกล่าว รัฐบาลไทยโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงได้จัดทำแผนพัฒนา ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการผลักดันให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วน การปฏิรูปกระบวนการทางธุรกิจ การผลิต การค้า และการบริการ การปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทยตามนโยบายของรัฐบาลในท้ายที่สุด

๓) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล

นักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมที่เคยพึ่งพาอาศัยบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เปลี่ยนเป็นติดต่อเรื่องต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเองมากขึ้น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากเลือกโรงแรมที่พักจากข้อมูลที่มี

การเผยแพร่กันทางอินเทอร์เน็ต^{๓๑} นักท่องเที่ยวในกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่เลือกสถานที่ท่องเที่ยวจากการแนะนำของเพื่อนผ่านทางโซเชียลมีเดีย นักท่องเที่ยวได้รับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวจากช่องทางโซเชียลมีเดีย กลุ่มคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มท่องเที่ยวมากขึ้นและนิยมแสวงหาประสบการณ์ใหม่ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวที่แปลกตา^{๓๒} กลุ่มคนรุ่นใหม่จะเผยแพร่เรื่องราวประสบการณ์ในการท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย นักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลต้องการความเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกสบาย รวมถึงความน่าเชื่อถือ ในการจองโปรแกรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ และต้องการความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางระบบออนไลน์^{๓๓}

๒.๕ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดต่างๆ โดยแบ่งเป็น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์รวม และประเด็นยุทธศาสตร์ในแต่ละภาค ดังต่อไปนี้
กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑^{๓๔}

ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี วิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และบริการเพื่อสุขภาพครบวงจร การท่องเที่ยวหลากหลาย เชื่อมโยงอารยธรรมทวารวดีการค้าและการลงทุนระดับสากลที่มีความสามารถในการแข่งขันและการค้าผ่านแดนสู่เอเชีย”

พันธกิจ

๑. ปรับโครงสร้างการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของชุมชน เกษตรกร วิสาหกิจชุมชนสหกรณ์ และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ให้มีความสามารถในการแข่งขันก้าวทันเทคโนโลยี รู้ทันบริบทโลก รอดพ้นกับดักรายได้ปานกลางสู่การมีรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

๒. สร้างและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายระหว่างภาคเอกชน ชุมชน ประชาคม และภาครัฐ รวมถึงเครือข่ายภายใน ในการพัฒนาส่งเสริมระบบดำเนินงานทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในกลุ่มจังหวัด

๓. ปรับปรุง สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีการเชื่อมโยงกัน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกันของกลุ่มจังหวัด

^{๓๑} พัฒนเดช อาสาสรรพกิจ, ท่องเที่ยวยุคดิจิทัล, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://www.komchadluek.net/news/economic/๒๒๔๔๘๘๔>

^{๓๒} ๓ กระแสแรงแห่งยุค ปรับลู่ธุรกิจท่องเที่ยว, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/๓๓๖๙/eol๗๐mpcpl/EIC_Insight_Tourism_๒๐๑๗_TH.pdf

^{๓๓} วุฒิเวช เวชชบุษกร, เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://th.linkedin.com/pulse/เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล-wuthivet-vetchabutsakorn>

^{๓๔} แผนพัฒนาจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ (กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี) พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ (ศูนย์ปฏิบัติการราชบุรี)

๔. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล รวมถึงกลไกในการขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมของกลุ่มจังหวัดให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป้าประสงค์รวม เศรษฐกิจมั่นคง ประชาชนมีค้ำ และความสุขที่ยั่งยืน
ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑: พัฒนาสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ให้ได้คุณภาพมาตรฐานยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒: ส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดอารยธรรมทวารวดีไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน และยกระดับการท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓: พัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนให้มีศักยภาพผลักดันเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ นำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการค้าการลงทุนเชื่อมโยงการค้าสู่เอเชีย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔: ยกระดับการผลิต ภาคเกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สินค้าชุมชนและภาคแรงงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตโดยเน้นวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสู่ประเทศไทย ๔.๐

๒.๖ กรอบแนวคิดในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

จากการศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่เขตเศรษฐกิจพิเศษจัดตั้งขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ดึงดูดการลงทุนเพิ่มการจ้างงานและการบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม โดยแม้ว่าจุดมุ่งเน้นของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละประเทศจะมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกัน อาจสรุปได้เบื้องต้นว่าองค์ประกอบหลักที่ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศประสบความสำเร็จ^{๓๔} มีดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของการพัฒนาประเทศ

๒. กิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับจุดแข็งและศักยภาพของพื้นที่

๓. ที่ตั้งของเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์สำคัญเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งหลัก ตลาด และแหล่งวัตถุดิบ

๔. กลไกการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องมีความคล่องตัว

๕. มาตรการและสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้

๖. การบังคับใช้กฎระเบียบต้องมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในการอำนวยความสะดวกในการลงทุน นอกจากนี้การขับเคลื่อนและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศใช้

^{๓๔} กรอบแนวคิดในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://thailand.opendevelopmentmekong.net/th/topics/special-economic-zones/>

กลไกส่วนกลางประสานงานกับกลไกในระดับพื้นที่เป็นหลัก แต่มีการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระดับที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับระบบบริหารจัดการของแต่ละประเทศ

สำหรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยภาครัฐให้การสนับสนุนในส่วนที่เป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนของภาคเอกชน

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบไป – กลับ การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จและการอื่นที่จำเป็น

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

๑. การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
๒. การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน
๓. การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service: OSS) ด้านการลงทุน
๔. การบริหารจัดการด้านแรงงานและการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง
๕. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

นอกจากนี้ นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาสินค้าเกษตรชายแดนโดยสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่สนับสนุนให้มีการรวบรวมและรับซื้อสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพหรือแปรรูปเป็นวัตถุดิบภายในประเทศ เพื่อลดปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรและผลกระทบต่อตลาดสินค้าเกษตรในประเทศ

การสนับสนุนจากภาครัฐ

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนและแรงงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงการบริหารจัดการผลิตผลทางการเกษตร และการบริหารจัดการด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ซึ่งจะจูงใจให้เกิดการลงทุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนเพื่อผลักดันนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๒.๗ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว

๒.๗.๑ ความหมายการตลาดท่องเที่ยว

ความหมายของการตลาดท่องเที่ยว (Marketing of Tourism) ได้ใช้หลักการเดียวกันกับความหมายของการตลาดทั่วไป ซึ่งมีนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความหมายตามความเห็นของตนเอง ดังนี้

มิตเติลตัน^{๓๖} กล่าวว่า การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดองค์ประกอบที่สำคัญของส่วนประสมทางการตลาดเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน

การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการจัดการและสังคมซึ่งบุคคลและกลุ่มบุคคลจะได้รับสิ่งจำเป็นและสิ่งที่คุณค่าที่ต้องการจากการสร้างและแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์รวมทั้งคุณค่าของสินค้ากับบุคคลอื่นด้วย^{๓๗}

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๓๘} กล่าวว่า การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การทำกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงความต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนั้น ๆ และซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวแล้วทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้ผลกำไร ส่วนนักท่องเที่ยวก็เกิดความพึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยว

สุรีย์ เข้มทอง^{๓๙} กล่าวว่า การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ตรงต่อความต้องการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ โดยต้องมีการวิเคราะห์เข้าใจถึงความต้องการความจำเป็นของนักท่องเที่ยว และต้องมีการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

จากข้างต้นสรุปได้ว่า การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การศึกษาความต้องการและความจำเป็นที่สะท้อนออกมาทางพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงความต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวและเกิดการซื้อโดยนำส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) มาใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการนั้นๆ ได้อย่างตรงตามความต้องการ และส่งผลต่อผู้ประกอบการท่องเที่ยวให้มีรายได้ผลกำไรจากการขายสินค้าและบริการ ส่วนนักท่องเที่ยวก็เกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเช่นกัน

๒.๗.๒ ส่วนประกอบของการตลาดการท่องเที่ยว

^{๓๖} Middleton, V. T. C. (๒๐๐๑). Marketing in travel and tourism.

^{๓๗} Kotler, P., Bowen, J., & Makens, J. (๑๙๙๙). Marketing for hospitality and tourism.

^{๓๘} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ:ธรรมสาร. ๒๕๕๖.

^{๓๙} สุรีย์เข้มทอง, *ชุดวิชาการจัดการการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวและโรงแรม (พิมพ์ครั้งที่๒)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๕๕.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์^{๔๐}, นิศา ชัชกุล^{๔๑} และฉันทัช วรรณถนอม^{๔๒} ได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการตลาดการท่องเที่ยวจะสมบูรณ์ต้องประกอบไปด้วย ๓ ส่วนประกอบ ดังนี้

๑) ผู้ซื้อ (Buyer) คือ นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่จะออกเดินทางท่องเที่ยว จึงต้องการที่จะซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ โดยผู้ซื้อสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑.๑) กลุ่มผู้ซื้อส่วนบุคคล คือ บุคคลที่ตัดสินใจและต้องการเดินทางท่องเที่ยว โดยการซื้อรายการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวหรือการซื้อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ซึ่งอาจจะติดต่อโดยตรงกับผู้ผลิต หรือติดต่อผ่านตัวแทนจำหน่าย

๑.๒) กลุ่มผู้ซื้อองค์กร คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นหน่วยงานสมาคมห้างร้านต่าง ๆ โดยการให้บริษัทนำเที่ยวจัดรายการนำเที่ยวให้กับองค์กร ซึ่งผู้ซื้ออาจจะซื้อรายการนำเที่ยวให้ตนเองหรือให้ผู้อื่นก็ได้ เช่น การให้รางวัลพนักงาน การจัดประชุม เป็นต้น

๒) สินค้าและบริการ (Product and Service) คือ สิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการซื้อเพื่อที่จะออกเดินทางไปท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย ดังนี้

๒.๑) สิ่งที่ตั้งจุดทางการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น วัฒนธรรม เทศกาล ประเพณีวิถีชีวิต เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้เป็นอย่างดี

๒.๒) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว คือ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การติดต่อสื่อสาร ท่าอากาศยาน สถานีขนส่ง การขนส่ง สายการบิน ที่พัก ร้านอาหาร เป็นต้น

๓) ผู้ผลิต (Producer) คือ ผู้ประกอบธุรกิจจัดหาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ผลิตวัตถุดิบในลักษณะการแปรรูปสินค้าและบริการ เช่น การเข้าพักที่โรงแรม การเดินทางโดยเครื่องบิน การบริการอาหารและเครื่องดื่ม รวมทั้งสินค้าและบริการอื่นๆ ในสายเดียวกันอีกมากมาย

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้ง ๓ ส่วนประกอบของตลาดการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เพราะถ้าไม่มีผู้ซื้อก็ไม่มีผู้ผลิต และถ้าไม่มีผู้ผลิตก็ไม่มีสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเช่นกัน

๒.๗.๓ ส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยว

ส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยวถือเป็นเครื่องมือและกลยุทธ์การตลาดที่สำคัญ เพื่อให้ธุรกิจการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จ โดยฉลองศรี พิมลสมพงศ์, บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และฉันทัช วรรณถนอม ได้เห็นสอดคล้องกันว่า ส่วนประสมการตลาดท่องเที่ยวประกอบด้วย 4Ps ได้แก่

^{๔๐} ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๗.

^{๔๑} อ่างแก้ว, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, หน้า ๑๒.

^{๔๒} ฉันทัช วรรณถนอม, การวางแผนและการจัดรายการนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: สามลดา. ๒๕๕๔.

๑) สินค้า (Produce) คือ สินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้และไม่สามารถทดลองใช้ก่อนได้ อาทิเช่น รายการนำเที่ยว เป็นต้น

๒) ราคา (Price) คือ ราคาของสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเกิดจากการคิดและกำหนดราคา โดยราคาต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางและสามารถตอบสนองความต้องการให้กับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม อีกทั้งราคาต้องสามารถแข่งขันกันกับคู่แข่งในตลาดได้ด้วย

๓) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คือ ช่องทางหรือสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมส่งไปให้นักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวกที่สุด เพื่อทำการขายให้กับนักท่องเที่ยวได้โดยตรงและผ่านตัวแทนจำหน่าย

๔) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตสินค้าและบริการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเร็วขึ้น และซื้อจำนวนมากขึ้นประกอบด้วยการใช้พนักงานขาย การส่งเสริมการขาย การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์

อีกทั้ง มิทเดลตัน รวมถึง เคอท์ซ และโคลว์^{๔๓} ยังได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยวจะต้องเพิ่มอีก ๕Ps ดังนี้

๕) บุคลากร (People) คือ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการบริการจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับตัวพนักงานที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น พนักงานควรมีทัศนคติที่ดีและได้รับการอบรมมาอย่างดีด้วย

๖) กายภาพ (Physical) คือ ลักษณะรูปแบบของตัวอาคารที่เป็นสำนักงานบริษัทในการซื้อขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงบรรยากาศขณะการซื้อขายด้วย

๗) การซื้อ (Purchasing) คือ กระบวนการเลือกสินค้าและบริการการท่องเที่ยว และตัดสินใจซื้อซึ่งบริษัทนำเที่ยวต้องมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการซื้อและการสรรหาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว เพื่อจะสามารถให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อได้อย่างรวดเร็วและซื้อมากขึ้นด้วย

๘) การจัดรวมผลิตภัณฑ์ (Packaging) คือ การนำสินค้าและบริการการท่องเที่ยวมาจัดรวมกันให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เช่น รายการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ (All-inclusive Tour)

๙) ความร่วมมือทางธุรกิจ (Partnership) คือ การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจระหว่างผู้จัดส่งวัตถุดิบ ผู้ผลิต และผู้ขาย เพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาซึ่งการเสนอขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจสูงสุด

^{๔๓} Kurtz, D. L., & Clow, K. E. (๑๙๙๘). Services marketing. New York: John Wiley & Sons.

จากข้างต้น ส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นสินค้า ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย บุคลากร กายภาพ การซื้อ การจัดรวมผลิตภัณฑ์ความร่วมมือทางธุรกิจ ทุกองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบอีกหนึ่งอย่างที่สำคัญเป็นอย่างมากที่จะสามารถช่วยให้องค์ประกอบต่างๆ ดำเนินการไปได้คือ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) โดยการส่งเสริมการตลาดนั้นยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการทั้งในรูปแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อีกด้วย ซึ่งการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ คือเครื่องมือสื่อสารสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการติดต่อสื่อสาร เพื่อส่งข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการได้อย่างชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียว ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดจะสามารถช่วยสื่อสารสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นแรงจูงใจความต้องการอยากจะออกเดินทางไปท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นด้านแรกที่จะสามารถดึงดูด ดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๒.๘ แนวคิดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว เช่นปัญหาความแออัดสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอผลกระทบจากกิจกรรมนันทนาการนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวลดและเป็นผลเสียต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว

ความสามารถในการรับรอง^{๔๔} (carrying capacity) หมายถึง ระดับความสามารถในการเจริญเติบโตหรือการทนต่อเปลี่ยนแปลงในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยสิ่งแวดล้อมยังสามารถคงอยู่หรือดำเนินอยู่ได้อย่างปกติและปราศจากผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพ สุขภาพพลานามัย สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งรวมถึงมนุษย์ด้วย หากเกินกว่านี้สิ่งแวดล้อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนและอาจถูกทำลายลงจนไม่อาจฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้อีก

๑. ขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศ ให้ความสำคัญกับประเด็นลักษณะการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและด้านนันทนาการ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ (เกินระดับวิกฤต) ซึ่งใช้เกณฑ์มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระดับสากล หรือแต่ละประเทศ เช่น มาตรฐานคุณภาพน้ำ และบางปัจจัย เช่นผลกระทบต่อพืชน้ำ ปะการัง และสัตว์น้ำ จำเป็นต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะยาวนาน ดังนั้นรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรมีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการพื้นที่ให้ละเอียดและชัดเจน เพราะเป้าหมายที่ต่างกันจะมีผลให้การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลกระทบและการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับแตกต่างกันได้ กระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศ คือระดับของการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (Limits of Acceptable Change, LAC) เป็นการเน้นการสร้างแผนงาน

^{๔๔} คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒๕๔๘.

หรือกลยุทธ์ ในการจัดการซึ่งได้มาจากผลการประเมินปัจจัยชี้วัด และการกำหนดค่ามาตรฐานที่ยอมรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ จากผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย เช่น ผู้รับผิดชอบท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว เป็นต้น และทุกฝ่ายร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่ามีทิศทาง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร เกินกว่าค่าที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ จำเป็นต้องมีการปรับ มาตรการหรือกลยุทธ์หรือไม่อย่างไร

๒. ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ การใช้ประโยชน์ ด้านการ ท่องเที่ยว/นันทนาการที่เน้นขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการในช่วงเวลาห นึ่งโดยขนาดพื้นที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการและค่ามาตรฐานด้านขนาดพื้นที่ซึ่ง กิจกรรมนันทนาการแต่ละชนิดต้องการเพื่อเอื้อให้เกิดการประกอบกิจกรรมชนิดนั้นเป็นไปอย่างมี คุณภาพ เช่นขนาดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวยอมรับเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถสร้างสิ่งก่อสร้างได้ จำนวนมากน้อยเพียงใดและรองรับคนได้เท่าไร เป็นต้น

๓. ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมปัจจุบันจะสามารถรองรับได้ ถ้าหากสิ่งแวดล้อม สะดวกไม่สามารถตอบสนองความต้องการของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปก็สามารถส่งผลกระทบ โดยตรงทั้งต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่พักห้องน้ำ –ห้องสุขา ร้านอาหาร ทำจุดเรือรวมถึงระบบกำจัดขยะ น้ำใช้ เป็นต้น

๔. ชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ให้มีความสำคัญกับลักษณะการใช้ ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและด้านนันทนาการของนักท่องเที่ยว ว่าก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ด้านจิตวิทยา มีความยุ่งยาก เนื่องจาก เป็นลักษณะของการตัดสินใจเชิงคุณภาพ เช่น จำนวนเรื่องร้องเรียนเรื่องความรู้สึกแออัดที่ นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

การกำหนดชีตความสามารถในการรองรับ ในด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่จะเป็น ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางสำหรับการจัดการทรัพยากร เพื่อควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวให้ เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนตลอดไป

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

สุภาพร นาคบัลลังก์ และมนฤทัย ไชยวิเศษ^{๔๕} ได้ทำการวิจัยเรื่องการปรับตัว และการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาเพื่อพิจารณากิจกรรมและความสัมพันธ์ของชุมชนรอบวัด ตลอดจนการทำความเข้าใจใน การให้ความหมายต่อวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัด ตลอดจนเปรียบเทียบการปรับตัวและการ จัดการทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของชุมชนรอบวัดในกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาภายใต้บริบทของ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร สังคม และวัฒนธรรม โดยศึกษาจากชุมชนรอบวัดในเขตเมืองเก่าของ

^{๔๕} สุภาพร นาคบัลลังก์ และมนฤทัย ไชยวิเศษ, การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชน รอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา, รายงานการวิจัยประจำปี, (ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘). บทคัดย่อ.

เชียงใหม่จำนวน ๔ วัด และชุมชนรอบวัดร้าง ๔ วัด รวม ๘ ชุมชน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมไปตามกระแสการพัฒนา ทำให้เกิดความกังวลจากหลายฝ่ายว่า วิถีความเป็นล้านนาจะสามารถคงอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

ข้อมูลแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีทั้งชุมชนรอบวัดปัจจุบันและชุมชนวัดร้าง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนรอบวัดศรีสุพรรณหมื่นสารและนาทารามเป็นชุมชนหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่นทำเครื่องเงินและเครื่องเงินชบเซาลง เนื่องจากเกิดด้านการค้าใหม่ เช่น สันกำแพง และไนท์บาร์ชา

ส่วนที่สองเป็นข้อมูลพื้นฐานเชิงสถิติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัดและชุมชนพบว่า ผู้สูงอายุมักจะไปวัดในวันพระเพื่อทำบุญอย่างสม่ำเสมอ ต่างจากคนหนุ่มสาวที่มักจะไปวัดเฉพาะในช่วงเทศกาลเท่านั้น

ส่วนที่สามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการทางวัฒนธรรมและการปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเกิดกิจกรรมใน ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เป็นการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนโดยการสอนและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยมีวัดคือพระสงฆ์เป็นผู้บริหารจัดการ รูปแบบที่สอง เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น โดยมีชุมชนเป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้นำทางศาสนาถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนากิจกรรมทั้งทางโลกและทางธรรม ถึงอย่างไรก็ตามวัฒนธรรมล้านนาก็ยังคงต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมโดยรวมที่เปลี่ยนไปหากแต่การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น จะขึ้นอยู่กับทำให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องสิทธิชุมชน และทำให้ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงสิทธิในเรื่องของการบริหารจัดการวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนสืบไป

ปริยาพัชร จันเลน^{๔๖} ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวชาวต่างชาติ : กรณีศึกษามรดกโลกพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วยจุดประสงค์ที่ต่างกัน โดยได้ศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปและข้อมูลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจาก Website รวมถึงหนังสือและวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการลงบันทึกข้อมูลเพื่อใช้สถิติวิจัยในการวิเคราะห์

^{๔๖} ปริยาพัชร จันเลน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ: กรณีศึกษามรดกโลกพระนครศรีอยุธยา. รายงานวิชา Research exercise in current economic issues, (คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓). บทคัดย่อ.

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอันดับแรกที่ดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันดับที่ ๒ คือปัจจัยด้านความปลอดภัย อันดับที่ ๓ คือปัจจัยด้านอาหาร อันดับที่ ๔ คือระยะทาง อันดับที่ ๕ คือปัจจัยการบริการและอภัยภัยไมตรี อันดับที่ ๖ คือความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อันดับที่ ๗ คือปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายต่ำ อันดับสุดท้าย คือช่วงเทศกาล

กำธร ศรีน้อย^{๔๗} ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า การร่วมมือกับภาคเอกชนกับรัฐยังมีน้อยและไม่ชัดเจน

รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมได้แก่

๑. การรวมกลุ่มของธุรกิจ

๒. การประสานความร่วมมือภาครัฐกับภาคเอกชน รวมถึงการรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับประชาชนให้เข้าใจ

๓. การมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการของประชาชนในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

สุกานดา พองย้อย^{๔๘} ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชนของชุมชนชาวผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมีการคำนึงถึงทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่และก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ทุกครั้งที่มีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาท่องเที่ยวและพักแรมในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกประชุมลูกบ้านเพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน คือเปิดโอกาสให้ทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์^{๔๙} ได้ศึกษาศักยภาพของจังหวัดราชบุรี ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ศักยภาพของกลไกประกอบด้วยผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการเอกชนและประชาชนทุกอำเภอ มีศักยภาพในระดับสูงในการเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปใช้บริการได้ทุกฤดูกาล ศักยภาพใน

^{๔๗} กำธร ศรีน้อย, รูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ (สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

^{๔๘} สุกานดา พองย้อย, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชนของชุมชนชาวผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕). หน้า ๗๘.

^{๔๙} นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์, ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย (สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๔). บทคัดย่อ.

ด้านการจัดการพบว่า มีการประสานงานความร่วมมือและเสริมสร้างศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวระหว่างผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการเอกชน และภาคประชาชนในทุกอำเภอของจังหวัดราชบุรีในระดับสูง ศักยภาพด้านบริการข้อมูล ด้านการท่องเที่ยวป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว แผนที่แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลท่องเที่ยว คู่มือแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง

ชื่น ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน^{๕๐} ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนชาวทวายในเขตอีสานใต้และลาวใต้ พบว่า ชุมชนชาวทวายในเขตอีสานใต้ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และบางส่วนของจังหวัดมหาสารคาม โดยมีอยู่หนาแน่นในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดสุรินทร์ ส่วนในลาวใต้ส่วนใหญ่จะมีอยู่ในแขวงสาละวันและจำปาสัก ลักษณะเด่นของชุมชน คือ แนวคิดความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพ เช่น การเลี้ยงช้าง และการทอผ้า ชุมชนชาวทวายทั้งในเขตอีสานใต้และลาวใต้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในทางประวัติศาสตร์ ทางชาติพันธุ์และทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยในตระกูลมอญ-เขมร มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาร่วมกัน โดยมีการอพยพมาจากภาคเหนือของประเทศอินเดียแถบเทือกเขาหิมาลัยด้วยกันเมื่อประมาณ ๓,๕๐๐ ปีก่อน และมีการกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งเขตอีสานใต้และลาวใต้ด้วย แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวทวายอาจทำได้โดยการสำรวจสภาพชุมชนที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม และขึ้นบัญชีไว้อย่างเป็นทางการในรูปแบบของฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ แล้วเผยแพร่ให้กับธุรกิจท่องเที่ยวโดยผ่านการประชุมสัมมนาในรูปของเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ได้รับรู้และเข้าใจในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพึ่งพาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน สามารถทำได้โดยการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น การอำนวยความสะดวกในการเดินทางโดยไม่ต้องมีวีซ่า (VISA) ระหว่างกัน การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางทั้งของประเทศตนเองและประเทศเพื่อนบ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน และการใช้บัตรการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

พงษ์ภี ศรีสวัสดิ์ และคณะ^{๕๑} ได้ศึกษาวิถีและศักยภาพการจัดการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า กลไกการจัดการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งได้ ๒ กลุ่ม คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นประชาชนใน

^{๕๐} ชื่น ศรีสวัสดิ์, เกริกไกร แก้วล้วน. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนชาวทวายในเขตอีสานใต้และลาวใต้. รายงานการวิจัย, (อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๐).

^{๕๑} พงษ์ภี ศรีสวัสดิ์ และคณะ, การศึกษาวิถีและศักยภาพการจัดการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. รายงานการวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐). บทคัดย่อ.

พื้นที่และผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นนักลงทุนต่างถิ่น/ต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการด้านต่างๆ จำนวน ๘ ด้าน คือ ๑) วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม ๒) ด้านการเงิน ๓) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ๔) การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ ๕) การประชาสัมพันธ์และการตลาด ๖) ด้านทรัพยากรมนุษย์ ๗) ความปลอดภัยและความเสี่ยง และ ๘) ลูกค้าสัมพันธ์ สำหรับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมด้านน้ำคูประังน้ำตื้น/น้ำลึก มีศักยภาพในระดับสูง ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเห็นว่า คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากการท่องเที่ยวมีศักยภาพสูง แต่นักท่องเที่ยวไทยและชาวต่างประเทศคิดว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยสามารถจัดทำภายใต้กรอบ ๓E คือ Enforcement (การบังคับใช้กฎหมายหรือข้อบังคับ), Engineering (การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์), Education (การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Bona Kim, et.al.^{๕๒} ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงศาสนา: วิวัฒนาการ ความก้าวหน้าและโอกาสในอนาคต การศึกษาทบทวนนี้จะตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาในวรรณกรรมวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและระบุช่องว่างการวิจัยที่เป็นพื้นฐานสำหรับอนาคต นักวิจัยประเมินผลการศึกษา ๘๔ เรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกิดจากศาสนาโดยใช้เนื้อหาและการวิเคราะห์เฉพาะเรื่อง การค้นพบนี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของแนวทางทั้งในทางวินัยและสหวิทยาการที่ครอบคลุมถึงวิธีการ การประยุกต์ใช้จุดโฟกัสทางภูมิศาสตร์และการแสดงออกของปรากฏการณ์ที่หลากหลาย ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้พัฒนาไปไกลกว่าการแสวงบุญ และตอนนี้ยังครอบคลุมถึงความหมายของจุดหมายปลายทาง การสำรวจล่าสุดได้ขยายออกไปนอกเหนือจากแรงจูงใจของผู้เยี่ยมชมในการพิจารณาอัตลักษณ์ของพวกเขา เช่น ความผูกพันทางศาสนาของแต่ละบุคคลและความนับถือศาสนา เอกสารฉบับปัจจุบันก่อให้เกิดความรู้โดยใช้โครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในและรอบ ๆ ศาสนสถานเป็นขอบเขตการศึกษาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

Keji, et.al.^{๕๓} ได้ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา บทความนี้กล่าวถึงคำถามที่ว่าผู้เข้าชมร่วมสมัยรับรู้แง่มุมทางการค้าของจุดหมายปลายทางทางศาสนาอย่างไร สิ่งนี้ออกเขาพุทธอันยิ่งใหญ่ของจีนมีบริบทที่แตกต่างกันอย่างละเอียดสำหรับงานนี้

^{๕๒} Bona Kim, Seongseop (Sam) Kim & Brian King, Religious tourism studies: evolution, progress, and future prospects, Journal Tourism Recreation Research Volume ๔๕, ๒๐๒๐ - Issue ๒: Pages ๑๘๕-๒๐๓.

^{๕๓} Keji Huang Philip Pearce, Visitors' perceptions of religious tourism destinations, Journal of Destination Marketing & Management, Volume ๑๔, December ๒๐๑๙, ๑๐๐๓๗๑.

แต่หัวข้อที่กล่าวถึงมีความเกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางกับความตึงเครียดระหว่างลักษณะทางโลกและจิตวิญญาณของพื้นที่ดังกล่าว มีการสัมภาษณ์แบบละเอียดสองรอบในปี ๒๕๕๗ และ ๒๕๕๙ ภาพสถานที่ทางพุทธศาสนาประเภทแรกระบุไว้ ๔ ประเภท ได้แก่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีคุณค่าทางจิตใจสูง วัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมีเสน่ห์ด้วยลักษณะทางธรรมชาติ มีร้านค้าและร้านอาหารในเชิงพาณิชย์ ประการที่สองพบว่า การรับรู้ของผู้เข้าชมต่อภาพปลายทางประเภทนี้มีทั้งปฏิกิริยาทางความคิดและอารมณ์ที่รุนแรงต่อพุทธสถาน การรับรู้ดังกล่าวได้รับการเสริมสร้างจากคุณลักษณะสำคัญของพื้นที่เช่นบรรยากาศที่น่าประทับใจ สภาพแวดล้อมที่น่าดึงดูด ความเชื่อส่วนบุคคลและพฤติกรรมที่ภักดี แต่ลดลงจากกิจกรรมทางการค้า อาคารสมัยใหม่ มลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมทางโลก การค้นพบนี้นำไปสู่ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยการชี้แจงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้เข้าชมเกี่ยวกับพุทธสถานเหล่านี้และให้ผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน

Kiran Shinde, et.al.^{๕๔} ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหมายถึงรูปแบบร่วมสมัยของการเดินทางไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีหลายรูปแบบเนื่องจากแรงจูงใจที่แตกต่างกันของผู้เยี่ยมชม นักวิจัยได้กล่าวถึงแรงจูงใจกิจกรรมและพฤติกรรมของผู้เยี่ยมชมในการกำหนดกรอบสิ่งที่ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนา แต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญของการแสดงออกเชิงพื้นที่ของการปฏิบัติทางศาสนา ในแนวทางนี้การตรวจสอบความสำคัญของการปฏิบัติทางศาสนาต่อการจัดเตรียมเชิงพื้นที่ในเมืองผู้แสวงบุญชาวฮินดูในอินเดียโดยวางแนวความคิดของ "การปฏิบัติเชิงพื้นที่" จากทฤษฎีการผลิตพื้นที่ของ Lefebvre ด้วยวิธีการพื้นที่เมืองที่เรียกว่า การศึกษาแบบรวมโดยใช้งานภาคสนามของเมืองผู้แสวงบุญหกแห่ง ได้แก่ Alandi, Jejuri, Pandharpur, Tuljapur, Shegaon และ Shirdi ซึ่งเป็นตัวแทนของสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนาในอินเดียอย่างเต็มรูปแบบทำให้เกิดการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการปฏิบัติเชิงพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในการวิเคราะห์นี้ได้เกิดประเด็น ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การมีส่วนร่วมของนักแสดงทางศาสนาในพิธีกรรมทางศาสนา (๒) พื้นที่ปฏิบัติงานทางศาสนาได้ลดลงจากภูมิทัศน์ของการแสวงบุญแบบดั้งเดิมไปยังเส้นทางที่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวหลักซึ่งเป็นโครงสร้างที่สร้างขึ้น (ศาลเจ้า / วัด) (๓) ความนับถือศาสนายังถูกสร้างขึ้นโดยกิจกรรมทางการค้าที่ไม่ใช่ศาสนาและดูเหมือน "ดูหมิ่น" (๔) หากปราศจากการแสดงออกทางศาสนาอย่างชัดเจนจะไม่มีโอกาสสำหรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นใด มีการจัดระเบียบและนำเสนอตามหลักการที่แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในโลก และมีความสำคัญในชีวิตของคนอินเดียที่มาเยี่ยมชมและได้รับการดูแลมากกว่านักท่องเที่ยวชาวตะวันตก

^{๕๔} Kiran Shinde, The spatial practice of religious tourism in India: a destinations perspective, Journal Tourism Geographies an International Journal of Tourism Space, Place and Environment.

Cora Un InWong, et.al.^{๕๕} พุทธศาสนาและการท่องเที่ยว: การรับรู้ของชุมชน อารามที่ผู้ถั่ว – ชานประเทศจีน แม้ว่าจะมีวรรณกรรมมากมายเกี่ยวกับการแสวงบุญและการท่องเที่ยวเชิงศาสนา แต่งานวิจัยเกี่ยวกับสถานที่แสวงบุญของชาวพุทธยังคงมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการเผยแพร่เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับวิธีการรับรู้การท่องเที่ยวของพระและแม่ชีที่อาศัยอยู่ในสถานที่ทางพระพุทธศาสนาที่รับผู้มาเยี่ยมชม บทความนี้ศึกษาการรับรู้ของพระภิกษุและแม่ชีที่มีต่อการท่องเที่ยวที่ Pu-Tuo-Shan หนึ่งในสี่เทือกเขาคักดีลิตีร์ของจีนซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางของจำนวนผู้แสวงบุญและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การสัมภาษณ์พระและแม่ชีเผยให้เห็นว่าพวกเขาได้รับการปรากฏตัวของผู้มาเยือนในดินแดนคักดีลิตีร์ของพวกเขาอย่างไร การศึกษายังพบว่าโลกทัศน์ของชาวพุทธมีส่วนสำคัญในการกำหนดทัศนคติของพวกเขา

Aram Son, et.al.^{๕๖} ศึกษาอาหารทางศาสนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว: บทบาทของอาหารในวัดในพระพุทธศาสนาต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบตะวันตก เมื่อเร็ว ๆ นี้ ความต้องการและความสนใจในการวิจัยการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอาหารในท้องถิ่นกำลังเติบโตขึ้นเนื่องจากอาหารท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวโดยรวมและการสร้างแบรนด์ปลายทาง อย่างไรก็ตามงานวิจัยเกี่ยวกับอาหารทางศาสนาที่เป็นมรดกทางอาหารได้รับความสนใจค่อนข้างน้อยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหารทางศาสนาของนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวได้รับการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยในงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว จากความขาดแคลนในการวิจัยเกี่ยวกับอาหารทางศาสนาในฐานะแหล่งท่องเที่ยวการศึกษาจึงพยายามที่จะสำรวจบทบาทของอาหารในวัดพุทธในประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก เพื่อระบุวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้จึงใช้ blogs การเดินทางที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่ามียิมทั้งหมดหกประการในประสบการณ์การรับประทานอาหารในการเดินทางของพวกเขา พวกเขาถูกจัดอยู่ในหกประเภทต่อไปนี้ เป็นวิธีการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัสในฐานะประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ยอดเยี่ยมเป็นสัญลักษณ์ของความถูกต้องเป็นสัญลักษณ์แห่งคักดีลิตีร์และเป็นสื่อในการสำรวจทางวัฒนธรรม การศึกษาพบว่าอาหารในวัดในพุทธศาสนาซึ่งเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมสามารถเป็นตัวอย่งที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์

^{๕๕} Cora Un InWong, Alison McIntosh, Chris Ryan, BUDDHISM AND TOURISM: PERCEPTIONS OF THE MONASTIC COMMUNITY AT PU-TUO-SHAN, CHINA, Annals of Tourism Research Volume ๔๐, January ๒๐๑๓, Pages ๒๑๓-๒๓๔.

^{๕๖} Aram Son & Honggang Xu, Religious food as a tourism attraction: the roles of Buddhist temple food in Western tourist experience, Journal of Heritage Tourism Volume ๘ , ๒๐๑๓ - Issue ๒-๓.

ผู้วิจัยสรุปงานวิจัยทั้งหมดนี้สามารถนำไปประยุกต์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยเรื่องมิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ” ๑) ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ในลักษณะของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพ และเป็นการวิจัยร่วมสาขา (Trans-Disiplinary) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑.๑ ขั้นตอนที่ ๑

๑) ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาศึกษามิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ปรากฏการณ์ด้านต่างๆ ของสภาพการณ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ก) การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา การเลือกพื้นที่วิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแหล่งใหม่ของจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) รวมทั้งได้

ติดต่อประสานข้อมูลอื่นๆ จากหน่วยงานและบุคคล ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่ง ท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และได้พิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวพร้อมกับทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการวิจัยครั้งนี้ และช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถเขียนแผนการดำเนินการวิจัย และประเด็นสำคัญตามที่ต้องการวิจัย โดยแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่คณะผู้วิจัยจะใช้เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา สำหรับเหตุผลในการเลือกแหล่งท่องเที่ยววัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตั้งอยู่ใน อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี บนเนื้อที่กว่า ๓๐๐ ไร่ ซึ่งวัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ "พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คันธารารัฐอนุสรณ์" จัดสร้างเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษาและในโอกาส ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ปี ๒๕๕๕ โดยมีความหมาย ๓ ประการ คือ เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นที่พึ่งของ ๓ โลก โดยสร้างตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาบียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพอกตาลีบันทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทยเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาทางด้านภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น

๓.๑.๒ ขั้นตอนที่ ๒

๑) ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

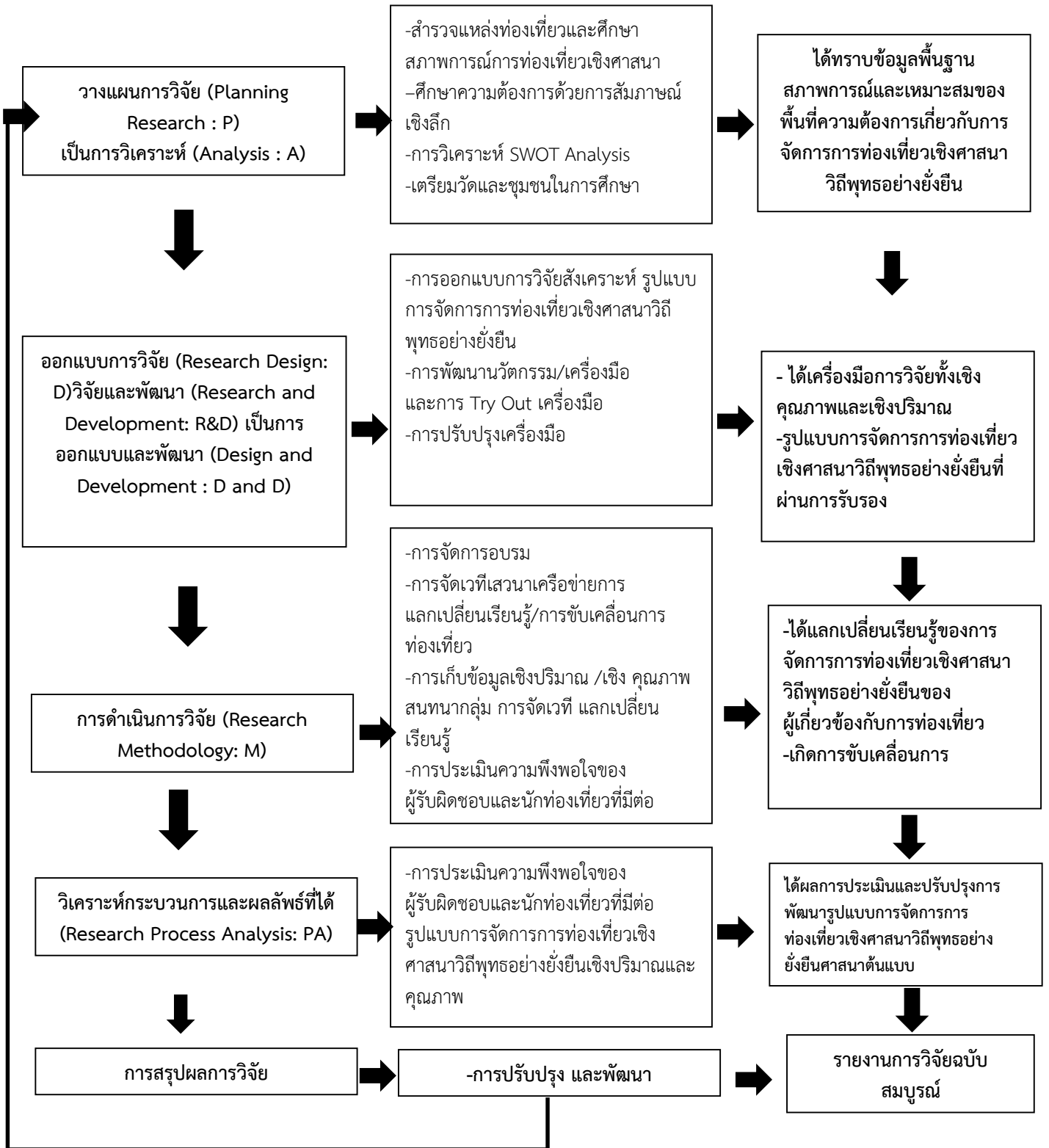
ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นดำเนินการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research : P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ (Analysis : A)

๑.๑) การเตรียมชุมชน และศึกษาพื้นที่ที่วิจัย คณะผู้วิจัยจัดเตรียมชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อเตรียมพื้นที่และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในพื้นที่ให้รับทราบการวิจัยและพัฒนา ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ และจัดเตรียมผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยและพัฒนา ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจากวัดและคนในชุมชนรอบวัดและนักท่องเที่ยว จากแหล่งท่องเที่ยวจากวัดและคนในชุมชนรอบวัดดังกล่าว ในการดำเนินการสำรวจเป็นการดำเนินการร่วมกับผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้แทนจากวัดและชุมชน โดยจะมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการวิจัยร่วมกันระหว่างวัดและคนในชุมชนรอบวัด ประชุมร่วมกับผู้แทนของชุมชนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการวิจัยเพื่อออกแบบและกำหนดประเด็นในการศึกษาสำรวจจัดให้มีการอบรมผู้ร่วมวิจัยเพื่อเรียนรู้วิธีการและเครื่องมือในการสำรวจชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูล ตรวจสอบ และสังเคราะห์ข้อมูล แนวการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๑.๒) วิธีดำเนินการ

- การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยการใช้วิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)
- ศึกษาสภาพการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา บริบทของวัดและชุมชน และแหล่งเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาดังกล่าว
- ศึกษาความต้องการ (Need Study) ของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และนักท่องเที่ยว ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดต่างๆ
- การเตรียมชุมชน และศึกษาพื้นที่ที่วิจัย เป็นการศึกษาเบื้องต้น (Pilot Study) คณะผู้วิจัยจัดเตรียมชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อเตรียมพื้นที่และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในพื้นที่ให้รับทราบการวิจัยและพัฒนา และจัดเตรียมผู้ให้ข้อมูล
- การวิเคราะห์ SWOT Analysis

คณะผู้วิจัยสรุปขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research : P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ (Analysis : A) ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ สรุปขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research : P)

วัตถุประสงค์	กระบวนการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
การศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐	- ศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง -สำรวจแหล่งท่องเที่ยวและศึกษา สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา -ศึกษาความต้องการด้วยและสัมภาษณ์เชิงลึก -การวิเคราะห์ SWOT Analysis -เตรียมวัดและชุมชนในการศึกษา	- เอกสารแนวคิด ทฤษฎี - งานวิจัย - การสัมภาษณ์เชิงลึก การ/การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลพื้นฐาน สภาพการณ์และเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อยระหว่างคณะผู้วิจัย เพื่อประมวลและสรุปข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑ และ กำหนดและออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รายละเอียดดังนี้

- นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ ในขั้นตอนที่ ๑ มาสังเคราะห์รูปแบบการจัดการ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

- กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว สำหรับนำไปใช้ในการวิจัยตามตัวแปรที่กำหนด

- ศึกษาปริมาณ ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

- นิยามปฏิบัติการของการสอบถามรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจัดทำ ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาต้นแบบแบบสอบถามรายข้อต่างๆ และเขียนข้อคำถามตามจุดมุ่งหมายและคำนิยามที่กำหนดให้ครอบคลุม

● ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรีที่ชัดเจนสร้างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมานั้นจะมีการตรวจสอบคุณภาพในด้านของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่ทำการตรวจสอบก็คือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ คนเป็นผู้ตรวจสอบ เกี่ยวข้อง กับเนื้อหา ภาษาและวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาภาษาที่ใช้และนำมาหาค่า ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนด เกณฑ์พิจารณา คือ (รายละเอียดการหาค่า IOC เหมือนขั้นตอนที่ ๑) ได้ค่า IOC ระหว่าง ๐.๘๐ - ๑.๐๐ และ ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดของภาษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

คณะผู้วิจัยสรุปขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ตารางที่ ๓.๒ สรุปขั้นตอนที่ ๒ ปฏิบัติตามแผน (DO Research : D)

วัตถุประสงค์	กระบวนการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาชนอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ	- สังเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	- เอกสารแนวคิด ทฤษฎี - งานวิจัย - วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)
	- ระบุเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการวิจัย และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	- สังเคราะห์ เอกสาร - การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	
	- ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบรูปแบบประเมินความเหมาะสม	- แบบประเมินความสอดคล้อง / ค่าดัชนีความสอดคล้อง พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ	

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ถ่ายทอดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) จะนำผลการจัดประชุมในระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นจากการตัดสินใจและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ มาดำเนินการในลักษณะกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

- การจัดอบรมเพื่อยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรีในพื้นที่ศึกษา

- ผู้อบรมประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เจ้าอาวาส พระผู้รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยว และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวม ๑๒ รูป/คน

- กำหนดการจัดอบรมให้ความรู้ จำนวน ๑ วัน ตามกรอบและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กับผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

- จัดเตรียมเอกสาร กำหนดวันเวลา สถานที่ ผู้เข้าร่วมอบรม ประสานและเชิญวิทยากร จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

- ประเมินผลการจัดอบรม ด้วยการใช้แบบทดสอบความรู้ทั้งก่อนและหลังการอบรม (Pre-test และ Post-test) แบบประเมินผลการอบรม และการติดตามผลหลังการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้

คณะผู้วิจัยสรุปขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ตารางที่ ๓.๓ สรุปขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

วัตถุประสงค์	กระบวนการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	- จัดเผยแพร่ความรู้เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี Pre-test & Post-test และประเมินผลหลังการผู้อบรม	- ชุดปฏิบัติการ - ประเมินผลหลังการอบรม	อบรมให้ความรู้มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล วิเคราะห์สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดกาญจนบุรี โดยวิธีการประเมินเชิงปริมาณ

- เครื่องมือเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

- วิเคราะห์ผลความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คณะผู้วิจัยสรุปขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล วิเคราะห์สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ตารางที่ ๓.๔ สรุปขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการสะท้อนผล วิเคราะห์สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

วัตถุประสงค์	กระบวนการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	- การสะท้อนผล และปรับปรุง -เชิงปริมาณ	- แบบสอบถาม สอบถามความพึงพอใจ	ข้อมูลความพึงพอใจ ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบมิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ “มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ” โดยผ่านกระบวนการและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่การศึกษารองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ที่ประสบความสำเร็จสร้างความศรัทธาและเกิดความยั่งยืนให้แก่วัดและพระพุทธศาสนา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน ๑๒ รูป/คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๕ รูป

กลุ่มที่ ๒ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา จำนวน ๒ รูป/คน

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ รูป/คน

๓.๒.๑ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ พระภิกษุในเขตพื้นที่

กลุ่มที่ ๒ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๓๘๔ คน

คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากรได้โดย คณะผู้วิจัยศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี กันยายน ๒๕๖๓ จำนวน ๖๘๖,๐๑๔ คน^๑ (กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๖๓) คณะผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่าง จากตาราง Krejcie & Morgan ตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ ๐.๕ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ๕% และระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๔ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย และการสร้างเครื่องมือ

๓.๓.๑ การพัฒนาเครื่องมือเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสอบถาม ปัญหาและสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ของจังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ โดยมีเป้าหมายศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เพื่อให้ได้

^๑ สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี กันยายน ๒๕๖๓ กระทรวงการท่องเที่ยว.

ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ โดยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ที่ได้มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้างๆ ล่วงหน้า โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกและสามารถยืดหยุ่น หรือปรับปรุงคำถามได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ โดยนำวัตถุประสงค์หลักแตกเป็นวัตถุประสงค์ย่อย ในวัตถุประสงค์ย่อยมีประเด็นต่างๆ แยกย่อยลงไปอีก แล้วนำไปสร้างเป็นเครื่องมือในภาคสนาม โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ

๑. การวิเคราะห์ SWOT สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

Strengths	จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
Weaknesses	จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
Opportunities	โอกาสที่จะดำเนินการได้
Threats	อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงาน

๒. การศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ในประเด็นต่อไปนี้

๑. ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี ในด้านต่างๆ แต่ละด้าน
 - ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี
 - ปัจจัยประกอบ (คุณค่าสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น)
 - ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก (สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ ที่พัก ภาษานำเที่ยว การนำชม ความรู้แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลข่าวสาร และ Website สิ่งสนับสนุนบันเทิง ร้านอาหารและร้านค้าของที่ระลึก)
 - ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม (การคมนาคมทางรถ สาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำใช้ รถยนต์ การสื่อสาร ที่จอดรถ ที่พัก รมไม้ น้ำดื่ม และอื่นๆ)
 ๒. แนวทางการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคองค์กร สถาบัน)
 ๓. กิจกรรมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี
 ๔. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี
- การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

๓.๓.๒ การพัฒนาเครื่องมือเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน ๑ ชุด เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวนั้น เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ของจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความพึงพอใจ ความต้องการ ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓.๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในเชิงทฤษฎี ดังนี้

๓.๓.๓.๑ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เชิงปริมาณ

๑) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม และสร้างผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับนำไปใช้ในการวิจัย ตามตัวแปรที่กำหนด

๒) ศึกษา नियาม ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คุณค่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

๓) นิยามปฏิบัติการของการสอบถามการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จัดทำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ รายข้อต่างๆ

๔) เขียนข้อคำถามตามจุดมุ่งหมายและคำนิยามที่กำหนดให้ครอบคลุม

๕) สร้างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมานั้นจะมีการตรวจสอบคุณภาพในด้านของความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่ทำการตรวจสอบก็คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ คนเป็นผู้ตรวจสอบ (รายชื่อในภาคผนวก) ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ภาษาและ วัตถุประสงค์ประเมิณผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง ให้คะแนน + ๑

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน ๐

เห็นว่าไม่สอดคล้อง ให้คะแนน - ๑

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณค่าตามสูตร (Hemphill and Westie)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

นำข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณค่า

ดัชนี ถ้าค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ในข้อใดมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ ๐.๕๐ ค่าถามข้อนั้นก็มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็น ที่ต้องการวิจัย แต่ถ้าค่าถามข้อใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า ๐.๕๐ ค่าถามข้อนั้นจะถูกตัดออกไป และปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจนสามารถสื่อความได้ง่าย ได้ค่า IOC ระหว่าง .๘๐-๑.๐๐

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยที่มีคุณลักษณะ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรี (ซึ่งถือว่าไม่มีบริบทและสภาพพื้นที่เดียวกันแบบ Homogeneous) จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

๗) นำเครื่องมือที่ได้จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๘) การตอบแบบสอบถามแต่ละข้อให้ผู้ตอบได้สำรวจและประเมินตนเองในแต่ละข้อความว่า ตรงกับความจริงของผู้ตอบมากน้อยเพียงใด การให้คะแนนดังนี้

คะแนน ๕ หมายความว่า	ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	มากที่สุด
คะแนน ๔ หมายความว่า	ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	มาก
คะแนน ๓ หมายความว่า	ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	ปานกลาง
คะแนน ๒ หมายความว่า	ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	น้อย
คะแนน ๑ หมายความว่า	ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนรายข้อการคิดคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	
๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	มาก
๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๑.๕๑-๒.๕๐	หมายถึง ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	น้อย
๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง ความพึงพอใจในระดับอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าใกล้ -๑ หรือ ๑ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง หากมีค่าเข้าใกล้ ๐ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์^๒ ดังนี้

ขนาดความสัมพันธ์ (r)	ความหมาย
๐.๐๐-๐.๒๙	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
๐.๓๐-๐.๔๙	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
๐.๕๐-๐.๖๙	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

^๒ Hinkle : Wiersma and Jurs, ๒๐๐๓ : ๑๐๙ อ้างใน อวยพร เรืองตระกูล, สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑๘.

๐.๗๐-๐.๘๙

มีความสัมพันธ์กันสูง

๐.๙๐-๑.๐๐

มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๓.๔.๑ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และผู้วิจัยนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือเชิญผู้ให้ข้อมูลเพื่อมาร่วมพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

๓.๔.๒ ผู้วิจัยทำการศึกษาแบบเจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญไว้ก่อนหน้า เมื่อถึงเวลานัดหมายผู้วิจัยก็จะไปตามเวลา เมื่อพบผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญก็จะทำการสัมภาษณ์ทันที การนัดหมายจึงไม่มีผลต่อโอกาสในการสัมภาษณ์มากนัก หากผู้วิจัยไปพบครั้งแรกแล้วขอสอบถามหากได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนก็จะนัดหมายไว้เพื่อทำการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป

๓.๔.๓ ตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และหาแนวทางศึกษาให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากประเด็นต่างๆ ข้อมูลส่วนใดที่ยังไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์หรือยังไม่ชัดเจนก็จะติดตามในส่วนนั้นๆ ซึ่งจะค้นหาเอกสารเพิ่มเติมด้วยการเก็บข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจัดทำรายงานผลการวิจัยตามที่ได้กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้อธิบายผลการวิจัยหาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำถามปลายเปิด ด้วยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓.๖ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

๓.๖.๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดย

๑.๑ รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ นำมาจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy)

๑.๒ ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมารวบรวมจัดวางอย่างเป็นระเบียบให้พร้อมใช้งานอย่างสะดวก จากนั้นจัดระเบียบออกเป็นหน่วยย่อยตามความเหมาะสมอย่างเป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการตอบคำถามวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามโครงสร้างของประเด็นและเนื้อหาที่กำหนดไว้

๑.๓ ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility) ด้วยวิธีการตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตรงตามทฤษฎีที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร และให้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๓.๖.๒.๑ การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๒.๑ การทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม

(๑) วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความ

สอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

(๒) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์หาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาค (Constant comparison : α)

๓.๖.๓.๓ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓.๖.๓.๔ สรุปกระบวนการทำวิจัย

มติแห่งการทอ้งเที่ยวเชิงศาสนาวิถึพุทธอย่างย้งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรคค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศัักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากสังคม เนื่องจากมีความสำคัญเรื่องทอ้งเที่ยวเชิงศาสนา นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และชุมชนที่เข้าร่วมให้มีความรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านดิจิทัล รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เพื่อสนองนโยบายการทอ้งเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศัักยภาพในด้านการทอ้งเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ ๓.๕ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
๑.ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับารเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐	ขั้นตอนที่ ๑ ๑. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน	๑ วิเคราะห์องค์ประกอบ ๒) สังเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์หลักจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน	ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนฐานความรู้ผู้ทรงคุณวุฒิ	สร้างเครื่องมือ ๑) แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์สังเคราะห์ค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐	การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตรวจสอบเครื่องมือ	องค์ประกอบ ๑) ข้อมูลพื้นฐานสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)
	ขั้นตอนที่ ๒ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ๑) สภาพปัจจุบัน ๒) สังเคราะห์ประเด็นตามกรอบแนวคิด	๑. สัมภาษณ์ ๒. สังเคราะห์การพัฒนา รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	๑. เอกสารที่เกี่ยวข้อง ๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เลือกแบบ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	๑. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ๒. แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เฉพาะ	การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis	สรุปข้อมูลเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
๒. พัฒนา รูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนอง นโยบายการ ท่องเที่ยวและ การกระตุ้น เศรษฐกิจของ รัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้าน การท่องเที่ยว ของประชาคม อาเซียนและเขต พื้นที่เศรษฐกิจ พิเศษ	ขั้นตอนที่ ๑ ๑. พัฒนา รูปแบบการ จัดการ ท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) ๑) สภาพ ปัจจุบัน ๒) สังเคราะห์ ประเด็นตาม กรอบแนวคิด	๑. สัมภาษณ์ ๒. สังเคราะห์ ประเด็น สำคัญ ๓. สังเคราะห์ การพัฒนา รูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี)	๑. เอกสารที่ เกี่ยวข้อง ๒. ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ เลือกแบบ โดยการคัดเลือก แบบเจาะจง	๑. แบบ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์ เนื้อหา Content Analysis	ร่างรูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี)
	ขั้นตอนที่ ๒ ๑. การวิจัยเชิง คุณภาพ	๑. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ประเด็นเนื้อหา	ผู้ทรงคุณวุฒิ โดย การเลือกแบบ เจาะจงเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพ	๑. แบบ สัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างตาม กรอบแนวคิดใน การวิจัย ๒. แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเฉพาะ	การวิเคราะห์ เนื้อหา Content Analysis	ตรวจสอบร่าง รูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี)
	ขั้นตอนที่ ๓ ๑. การ ตรวจสอบ รูปแบบเชิง คุณภาพ	๑. การตรวจ สอบแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒. วิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหา	ผู้ทรงคุณวุฒิ โดย การเลือกแบบ เจาะจงเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพ	การวิเคราะห์ ความเหมาะสม รูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี)	การวิเคราะห์ เนื้อหา Content Analysis	รูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
๓. วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	- จัดอบรมเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดกาญจนบุรี Pre-test & Post-test และประเมินผลหลังการผู้อบรม	๑. วิเคราะห์ประเมินผลหลังการผู้อบรม ๒. ปรับปรุงและสรุปผล	๑. ผู้เข้าร่วมอบรม	-แบบสอบถาม	วิเคราะห์ทางสถิติ	อบรมให้ความรู้มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตกเพื่อเพิ่มศักยภาพประชาชนอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ
	- การประเมินผลและปรับปรุง-เชิงปริมาณ	- แบบสอบถามสอบถามความพึงพอใจ	ผู้เกี่ยวข้องและรับผิดชอบกับแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา และนักท่องเที่ยว	- แบบสอบถามสอบถามความพึงพอใจ	วิเคราะห์ทางสถิติ	ข้อมูลความพึงพอใจข้อเสนอแนะต่อรูปแบบมิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตกเพื่อเพิ่มศักยภาพประชาชนอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดน สวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ” โดยดำเนินการ วิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ในลักษณะของวิธีการ วิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาสภาพการณ์ ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพ ในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ๓) เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) โดยนำเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการ เสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ตอนที่ ๒ ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และ เพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และวิเคราะห์ กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๔.๑ บริบทของพื้นที่วิจัย วัดทิพย์สุคนธาราม

ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาศภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ก) การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือก พื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วย กระเจา

๑. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแหล่งใหม่วัดทิพย์สุคนธาราม
วัดทิพย์สุคนธาราม

วัดทิพย์สุคนธารามและพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารารัฐอนุสรณ์เป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ เป็นวัดที่เกิดจากความศรัทธาของคนในพื้นที่ที่มีพระเถระผู้ใหญ่ให้ความอุปถัมภ์และยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม แสวงบุญของชาวพุทธ แล้วยังเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพลิกฟื้นผืนดินที่แห้งแล้งให้กลับมาเขียวข่มด้วยพรรณไม้ในพุทธประวัติและพรรณไม้ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค เป็นประจักษ์พยานถึงความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธรูปองค์และหลักธรรมคำสอน

วัดทิพย์สุคนธารามได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๗ โดยสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อธิการกรมการมหาเถรสมาคมและเจ้าคณะใหญ่หนกลาง ได้รับเป็นธุระในการจัดสร้างวัดตามที่คุณฉันททิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัวผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีจิตศรัทธาถวายที่ดินบริเวณบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี บนทางหลวงแผ่นดิน สายอุทุมพร-บ่อพลอย (สาย ๓๓๔๒) มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ พร้อมด้วยทุนทรัพย์เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๔ เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ได้ตั้งนามวัดว่า วัดทิพย์สุคนธาราม

ปฐมบทของการสร้างพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารารัฐอนุสรณ์เกิดขึ้นจากความเลื่อมใสในพระบรมพุทธรูปศาสนาอย่างแรงกล้าของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อันนำมาซึ่งพระราชศรัทธาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงช่วยสานต่อ จึงทรงรับโครงการจัดสร้างพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารารัฐอนุสรณ์ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ นอกจากเป็นเครื่องหมายแห่งการสืบสานทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นโครงการหล่อพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่อันเป็นศูนย์รวมความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยอย่างยิ่งอีกด้วย

“...โครงการนี้ เกิดจากความริเริ่มของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์... ท่านได้ปรารภกับข้าพเจ้าเรื่อง ความตั้งใจที่จะสร้างพระพุทธรูปองค์สำคัญขึ้น วัดอุประสงค์คือ เพื่อเป็นศูนย์รวมความเคารพของพุทธศาสนิกชนอีกแห่งหนึ่ง และเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงพระพุทธรูปแห่งบามิยัน... รวมทั้งเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา กับเพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้าที่จะมีอายุ ๘๐ ในปีหน้า เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบข้าพเจ้าก็รับปากกับเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ว่า ข้าพเจ้าจะขอร่วมทำบุญและจะพยายามสนับสนุนโครงการนี้ ให้ดำเนินไปจนสำเร็จ บัดนี้ สมเด็จพระมหาธีราจารย์ ท่านได้มรณภาพแล้ว... ข้าพเจ้าจึงรับเป็นผู้อุปถัมภ์โครงการ และพิจารณาว่าจะดำเนินการให้ลุล่วงตั้งความตั้งใจของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์... พระพุทธรูปองค์นี้ สมเด็จพระมหาธีราจารย์ ท่านเป็นผู้ออกแบบ ดูแลแก้ไข และเลือกทำเลที่จะประดิษฐานด้วย ตามแบบเป็นพระพุทธรูปปางคันธารารัฐ หรือที่เรียกว่า ปางขอฝน หล่อด้วยโลหะสำริด ความสูง ๓๒ เมตร... ยืนบนฐานที่สูงประมาณ ๘ เมตร มีพุทธลักษณะงามมาก...” พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานแก่

คณะบุคคลที่เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๐๑๑

จุดเด่นของที่นี่คือ มีพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ พระนามว่าพระพุทธรเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยพระพุทธรูปปางคันธารราฐหรือปางขอฝน มีพุทธลักษณะพระอิริยาบถยืนตรง ทรงผ้าวัสสิกสาฎก พระหัตถ์ขวายกขึ้นเสมอพระอุระหรืออก พระหัตถ์ซ้ายหงายรองรับน้ำฝน ซึ่งจะจัดสร้างและประดิษฐานที่วัดทิพย์สุคนธาราม ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี ตามเจตนารมณ์ของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยม ฐานิสฺสรมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ที่มรณภาพไปแล้ว

การเดินทางไปวัดทิพย์สุคนธาราม

๑) จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดนครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๒) จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุ้มทอง) วิ่งตรงไปจนถึงสามแยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๓) จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปทางจังหวัดสุพรรณบุรี วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายเพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๒. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพการณ์ความเหมาะสมของพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวและเดินทาง (The Travel and Tourism Competitiveness) ดังนี้

ด้านการบริการ วัดทิพย์สุคนธาราม โดยมูลนิธิพระพุทธรเมตตา มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ โดยมีแผนผังของพื้นที่ดังนี้

ประกอบด้วยพื้นที่การให้บริการดังนี้

๑. องค์พระและลานประทักษิณ
๒. อาคารสำนักงานและศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
๓. อาคารร้านขายของที่ระลึก
๔. อาคารโรงอาหาร
๕. สวนป่าพุทธอุทยานและนิทรรศการกลางแจ้ง
๖. อาคารนิทรรศการ
๗. วัดทิพย์สุคนธาราม
๘. อ่างเก็บน้ำในพระบรมราชินีนาถ
๙. เส้นทางรถราง
๑๐. ลานจอดรถกลางแจ้ง
๑๑. ลานจอดรถในร่ม

แบ่งออกเป็นโซน ดังนี้

โซนพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์

การจัดสร้างพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์ นับเป็นเครื่องหมายแห่งการสืบสานทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอันเกิดจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธศาสนิกชนทั้งมวล นอกจากความงดงามด้านพุทธศิลป์แห่งพระพุทธรูปปางขอฝน ตามลักษณะศิลปะสมัยแบบคันธาระอันสมบูรณ์ยิ่งแล้ว พระพุทธรูปเมตตาฯ ยังถือเป็นพระพุทธรูปสำริดที่ได้รับการหล่อให้มีเนื้อบางและมีขนาดความสูงมากที่สุดซึ่งนับเป็นผลงานการสร้างพระพุทธรูปที่สะท้อนความเจริญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากที่สุดแห่งยุคอีกด้วย

พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์ ถือเป็นพระพุทธรูปที่ผสมผสานศิลปะคันธาระ (ปางขอฝน) กับพุทธศิลป์แบบไทยได้อย่างงดงามยิ่ง ด้วยแนวคิดการออกแบบทางพุทธศิลป์ที่สามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์แห่งพุทธลักษณะที่งดงามของพระพุทธรูปปางขอฝนประทับยืนได้อย่างครบถ้วน ลักษณะทางพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปศิลปะคันธาระ เป็นประติมากรรมกรีกผสมกับอินเดีย มีพระพักตร์คล้ายเทพเจ้ากรีก พระเศวตหยาวยิ่งสลวย จีวรห่มคลุมปรากฏเป็นริ้วผ้าตามธรรมชาติ และมีพระกรรณยาวตามคติความเชื่อแบบมหายาน ในขณะที่พุทธศิลป์แบบไทย มีลักษณะคือ พระพักตร์รูปไข่ พระเศวตารูปก้นหอย และเป็นพระพุทธรูปสำริดที่ได้รับการหล่อให้มีเนื้อบางและมีขนาดความสูงถึง ๓๒ เมตร ซึ่งนับเป็นผลงานการสร้างพระพุทธรูปที่สะท้อนความเจริญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากที่สุดแห่งยุค เนื่องจากบริเวณที่ประดิษฐานองค์พระนั้น เป็นพื้นที่โปร่งโล่งที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการปะทะแรงลมและพายุต่างๆแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหวถึง ๒ รอยเลื่อนได้แก่ รอยเลื่อนเจดีย์สามองค์ และรอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ ดังนั้นพื้นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์นี้จึงเป็นบริเวณที่มีความอ่อนไหวต่อการเกิดแผ่นดินไหวมากที่สุดแห่งหนึ่ง

ของประเทศ แต่มีเพียงโครงสร้างเหล็กส่วนขาทั้งสองของพระพุทธรูปที่ห่างกันเพียงแค่ ๒ เมตร เป็นจุดรับน้ำหนักองค์พระทั้งองค์ โดยไม่มีส่วนช่วยค้ำยันแต่อย่างใด

แนวความคิดออกแบบนั้นได้นำความงดงามของสรีระตามธรรมชาติในแบบคันธาระซึ่งมีการลดรายละเอียดความเป็นมนุษย์ลงบางส่วนเพื่อความมั่นคงแข็งแรง แต่ยังคงมีลักษณะอาการแห่งกายครบ ๓๒ ประการเพื่อความสมจริงและใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด จึงได้มีการคำนวณเพื่อการออกแบบโครงสร้าง จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาดำเนินการสร้างหุ่นองค์พระพุทธรูปจำลองขึ้นเพื่อนำไปทดสอบในเรื่องของแรงลมและแรงแผ่นดินไหวใน “อุโมงค์ลม” ภายหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการทดสอบด้านพลศาสตร์โครงสร้างแผ่นดินไหว ซึ่งสามารถต้านทานได้ ๙.๗ ริกเตอร์ และเลือกใช้เทคโนโลยีการหล่อที่ดีที่สุด เพื่อให้องค์พระสามารถตั้งอยู่ได้เป็นเวลานานับ ๑,๐๐๐ ปี

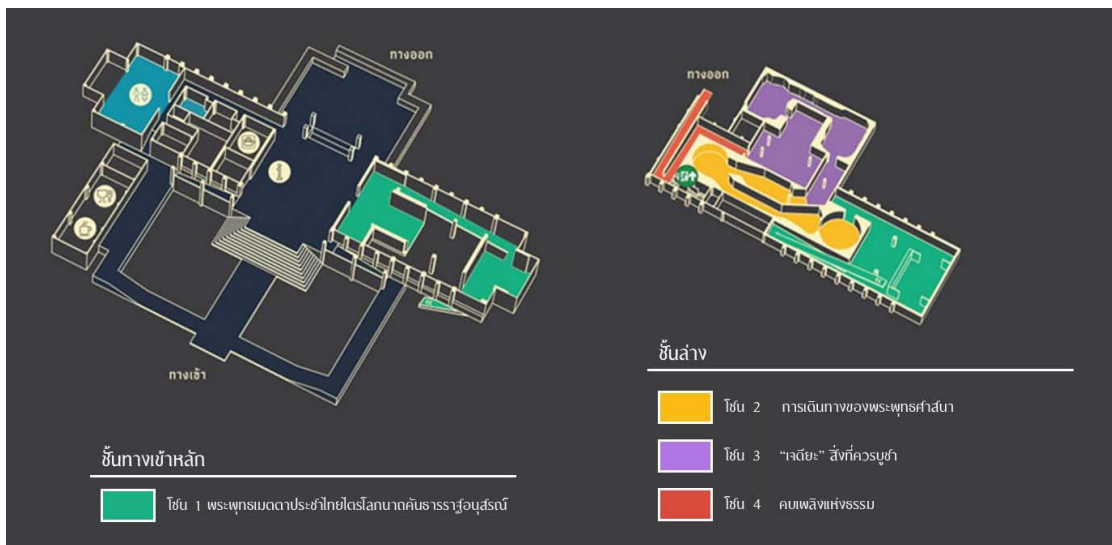

โชนนิทรรศการ

เมื่อการตื่นรู้... ออกเดินทาง อายุของพระพุทธศาสนา...ก็ยืนยาว
เมื่อพระพุทธศาสนา...ยืนยาว การตื่นรู้...ก็ได้ออกเดินทางอีกครั้ง

“การตื่นรู้” คือหัวใจพระพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธศาสนาออกเดินทาง และหยั่งรากลงบนดินแดนแห่งใหม่ ระบบสัญลักษณ์จึงเกิดขึ้นเพื่อรำลึกถึงการตื่นรู้ ประดุจดัง “เปลือกที่ห่อหุ้มแก่น” ดำรงอยู่คู่กัน ไม่อาจขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ นิทรรศการแห่งนี้เป็นสถานที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนได้ศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาทั้งแก่นและเปลือก เพราะหากผู้คนได้เข้าถึง “หัวใจของพุทธะ” มากขึ้นเท่าใด การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาจะก้าวหน้ายืนยาว และหยั่งรากลึกกลงไปถึงแก่นได้มากขึ้นเท่านั้น

โซน๑ พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคัณธรรารูอนุสรณ์ แสดงเรื่องราวความเป็นมาของการก่อสร้างพระพุทธรูปสำคัญองค์นี้ จากปณิธานอันแรงกล้าของสมเด็จพระมหาธีรจารย์เจ้าอาวาสวัดชนะสงครามในขณะนั้น ยังแสดงเรื่องราวของการสร้างองค์พระขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ทั้งผู้เชี่ยวชาญและเทคนิคทางวิศวกรรมขั้นสูง ผสานกับงานช่างฝีมือโบราณเพื่อรังสรรค์พระพุทธรูปที่ต้องมีความถูกต้องตามลักษณะของพุทธศิลป์ และโครงสร้างที่มีความแข็งแรงทนทาน

โซน๒ การเดินทางของพระพุทธศาสนาแสดงเรื่องราวของการหยั่งรากของพระพุทธศาสนา ลงบนดินแดนสุวรรณภูมิ และเรื่องราวอันยิ่งใหญ่ ของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทรงทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายทั่วชมพูทวีป ทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ ทรงสร้างสถูปเจดีย์จำนวนมาก และที่สำคัญคือ “จารึกพระเจ้าอโศกมหาราช” ซึ่งทำให้ชาวตะวันตกยอมรับว่า “พระพุทธเจ้ามีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์”

โซน๓ “เจติยะ” สิ่งที่ควรบูชา แสดงเรื่องราวของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารทางพระพุทธศาสนาเพื่อรำลึกถึงการตื่นรู้ และการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

โซน๔ คบเพลิงแห่งธรรมพื้นที่เพื่อการย้อนทวนตถกผลึกทางความคิดเรื่องราวการตื่นรู้ อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาประดุจดัง “เปลือกที่ห่อหุ้มแก่น” ดำรงอยู่คู่กัน ไม่อาจขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ และทำหน้าที่เป็น “คบเพลิงแห่งธรรม” คอยปลุกผู้คนให้ตื่นรู้ต่อไป

โซนสวนป่าพุทธอุทยาน

สวนป่าพุทธอุทยานตั้งอยู่บนพื้นที่กว่า ๑๗๐ ไร่โดยออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธอุทยานด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น เพื่อความชุ่มชื้นของพื้นที่ เนื่องจากบริเวณนี้มีสภาพภูมิประเทศแห้งแล้งและมีลักษณะดินที่ไม่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม ประกอบกับปริมาณน้ำฝนที่ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค

นอกจากนี้ พรรณไม้ที่คัดสรรมาปลูกในพุทธอุทยาน พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาจารย์ราชานุสรณ์นั้นมีการผสมผสานระหว่างพรรณไม้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ พรรณไม้ทั่วไปที่มีความสวยงามเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ตลอดจนพรรณไม้ที่มีอยู่เดิมภายในพื้นที่ให้มีความผสมผสานกลมกลืนกันเกิดเป็นภูมิทัศน์ที่งดงามและบอกเล่าเรื่องราวพุทธประวัติน้อมนำจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้เกิดความบันเทิงใจในการศึกษาพุทธธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในส่วนของพรรณไม้ในพุทธประวัตินั้นมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ ชนิดด้วยกันโดยปลูกไว้เป็นวงกลมเรียงลำดับจากเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัตินับตั้งแต่ประสูติถึงปรินิพพาน

สรุปสภาพการณ์บริบทของพื้นที่ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการผลิตสร้างสรรค์เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑. ด้านความดึงดูดใจ (Attraction)

๑.๑ พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาจารย์ราชานุสรณ์ ถือเป็นพระพุทธรูปที่ผสมผสานศิลปะคันธาระ (ปางขอฝน) กับพุทธศิลป์แบบไทยได้อย่างงดงามยิ่ง ด้วยแนวความคิดการออกแบบทางพุทธศิลป์ที่สามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์แห่งพุทธลักษณะที่งดงามของพระพุทธรูปปางขอฝนประทับยืนได้อย่างครบถ้วน ลักษณะทางพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปศิลปะคันธาระ เป็นประติมากรรมกรีกผสมกับอินเดีย มีพระพักตร์คล้ายเทพเจ้ากรีก พระเกศาหยิกสลาย จีวรห่มคลุม

ปรากฏเป็นริ้วผ้าตามธรรมชาติ และมีพระกรรมยาวตามคติความเชื่อแบบมหายาน แรغبันดาลใจสำคัญในการก่อสร้างพระพุทธรูปศิลปะคันธารราชูร์ (คันธาระ) คือเพื่อระลึกถึงพระพุทธรูปแห่งบามิยัน ประเทศอัฟกานิสถาน ที่ถูกระเบิดทำลายไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศิลปะคันธารราชูร์ขนาดใหญ่ที่แกะสลักในช่องเขา ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ ประกอบกับแนวคิดจัดสร้างพระพุทธรูปปางขอฝน (ปางคันธารราชูร์) เนื่องจากบริเวณโดยรอบวัดดังกล่าวเป็นชุมชนเกษตรกรรม ที่มีปัญหาเรื่องฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลจึงมีความเชื่อว่าพระพุทธานุภาพจะช่วยลดบับดาลขอฝนได้ตามความเชื่อ

๑.๒ โชนนิทรรศการ “การตื่นรู้” คือหัวใจพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๔ โชน ได้แก่ โชน๑ พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราชูร์อนุสรณ์ แสดงเรื่องราวความเป็นมาของการก่อสร้างพระพุทธรูป โชน๒ การเดินทางของพระพุทธศาสนาแสดงเรื่องราวของการหยั่งรากของพระพุทธศาสนาลงบนดินแดนสุวรรณภูมิ และเรื่องราวอันยิ่งใหญ่ ของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โชน๓ “เจตียะ” สิ่งที่ควรบูชา แสดงเรื่องราวของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารทางพระพุทธศาสนาเพื่อรำลึกถึงการตื่นรู้ และการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โชน๔ คบเพลิงแห่งธรรมพื้นที่เพื่อการย้อนทวนตถกผลึกทางความคิด เรื่องราวการตื่นรู้ อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาประดิษฐ์ “เปลือกที่ห่อหุ้มแก่น” ดำรงอยู่คู่กัน ไม่อาจขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ และทำหน้าที่เป็น “คบเพลิงแห่งธรรม” คอยปลุกผู้คนให้ตื่นรู้ต่อไป

๑.๓ โชนสวนป่าพุทธรูทยาน สวนป่าพุทธรูทยานตั้งอยู่บนพื้นที่กว่า ๑๗๐ ไร่โดยออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธรูทยาน ด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น เพื่อความชุ่มชื้นของพื้นที่ พรรณไม้ที่คัดสรรมาปลูกในพุทธรูทยาน พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราชูร์อนุสรณ์นั้นมีการผสมผสานระหว่างพรรณไม้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ พรรณไม้ทั่วไปที่มีความสวยงามเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๒. ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

การเดินทางไปวัดทิพย์สุคนธาราม

๑) จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดนครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๒) จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุทอง) วิ่งตรงไปจนถึงสามแยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๓) จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปทางจังหวัดสุพรรณบุรี วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายเพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทอง) วิ่งรถตรงไป

ประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๓. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

วัดทิพย์สุคนธาราม โดยมูลนิธิพระพุทธเมตตาประเทศไทย ได้จัดทำข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อบริการนักท่องเที่ยว และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ได้แก่

๑. อาคารสำนักงานและศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
๒. ร้านขายของที่ระลึก
๓. โซนร้านอาหารที่มีราคายุติธรรมและสะอาด หลากหลาย
๔. สวนป่าพุทธอุทยานและนิทรรศการกลางแจ้ง
๕. อาคารนิทรรศการ
๖. มีรถราง และจักรยานบริการ โดยมีเส้นทางรถรางและจักรยานบริการ
๗. ลานจอดรถกลางแจ้ง
๘. ลานจอดรถในร่ม
๙. ห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนเพียงพอ
๑๐. ป้ายบอกทางและสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความละเอียดชัดเจน

๔. ด้านที่พัก (Accommodation)

ถ้าหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการ พักแรม บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวก็ยังมีบริการห้องพัก มีรีสอร์ทจำนวนมากที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทั้งอยู่ในอำเภอห้วยกระเจา และอำเภอบ่อพลอย ไว้ให้บริการ

๕. ด้านกิจกรรม (Activity)

วัดทิพย์สุคนธาราม โดยมูลนิธิพระพุทธเมตตาประเทศไทย ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้จุดเด่นของพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคัมภีร์ธรรมอานุสรณ์ ยังมีผู้มากราบไหว้บูชา ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโซนพุทธอุทยาน นอกจากนี้ยังมีโซนนิทรรศการ ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ “การตื่นรู้” คือหัวใจพระพุทธศาสนา ไว้คอยให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน

๔.๒ การศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ” ผู้วิจัยได้ลำดับการนำเสนอ ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการแปลความหมาย ผู้วิจัยขอกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ ๒ ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการศึกษาออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นดำเนินการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการศึกษาประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์สภาพการณ์ จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ผลการวิจัยพบว่า

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ ๔.๑: การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>๑. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ พระปางขอฝนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย</p> <p>๒. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทำบุญไหว้พระ นิทรศการ และสวนป่าพุทธอุทยาน</p> <p>๓. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล</p> <p>๔. เดินทางสะดวก การคมนาคมขนส่งที่สะดวก</p> <p>๕. มีเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบตอบสนองต่อการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม</p> <p>๖. การบริการทุกรูปแบบครบวงจร</p> <p>๗. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก</p> <p>๘. เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ</p> <p>๙. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>๑๐. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐</p>	<p>๑. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ต้องมีการพัฒนา</p> <p>๒. ด้วยสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรงทำให้ประชาชนงดท่องเที่ยว จึงส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง</p>

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
๑. การพัฒนาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของภาคตะวันตก ๒. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ๓. พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาที่มีความสำคัญ ๔. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านระบบเครือข่าย Social Network ๕. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ห้ามพลาด Unseen Kanchanaburi	๑. ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ๒. ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับทุกภาคส่วน ๓. การขาดความเชื่อมโยงทั้งในกลุ่มภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด และภาคเอกชน ๔. นักท่องเที่ยวไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก ๕. ขาดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อรองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว โดยนักวิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเฉลี่ย ๖๐๐,๐๐๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (๑๙๗๐) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๘๔ คน

ตารางที่ ๔.๒: การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๕๒	๓๙.๕๘
หญิง	๒๓๒	๖๐.๔๒
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๖๐	๑๕.๖๓
๒๑ - ๓๐ ปี	๑๓๒	๓๔.๓๘
๓๑ - ๕๐ ปี	๑๒๗	๓๓.๐๗
๕๑ - ๖๐ ปี	๕๖	๑๔.๕๘
มากกว่า ๖๐ ปี	๙	๒.๓๔
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๓. สถานภาพการทำงาน		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๘๒	๒๑.๓๕
พนักงาน / ลูกจ้างเอกชน	๒๙	๗.๕๕

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๓. สถานภาพการทำงาน		
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๘๐	๒๐.๘๓
เกษตรกร	๓๔	๘.๘๕
นักเรียน/นักศึกษา	๑๓๕	๓๕.๑๖
รับจ้าง	๒๑	๕.๔๗
อื่น ๆ	๓	๐.๗๙
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๔. การศึกษา		
ประถมศึกษา	๒๖	๖.๗๗
มัธยมศึกษา	๙๓	๒๔.๒๒
ปวช. ปวส. ปวท. อนุปริญญา	๗๔	๑๙.๒๗
ปริญญาตรี	๑๘๖	๔๘.๔๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๕	๑.๓๐
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐๘	๒๘.๑๓
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๔๑	๑๐.๖๘
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๖๕	๑๖.๙๓
๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	๗๘	๒๐.๓๑
มากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท	๙๒	๒๓.๙๕
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๐.๔๒) และเพศชาย (ร้อยละ ๓๙.๕๘) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๒๑ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๔.๓๘) รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๓.๐๗) และต่ำกว่า ๒๐ ปี (ร้อยละ ๑๕.๖๓) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ ๔๕.๐๐) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๒๑.๓๕) และค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ ๒๐.๘๓) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๔๘.๔๔) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๒๔.๒๒) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๘.๑๓) และมากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๓.๙๕) ตามลำดับ

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)
 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)
 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ : การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ดังนี้

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมา ท่องเที่ยว		
ทำบุญ/ไหว้พระ	๑๖๑	๔๑.๙๓
พักผ่อน	๘๖	๒๒.๔๐
งานเทศกาล ประเพณี	๕๔	๑๔.๐๖
ชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้	๘๓	๒๑.๖๑
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๒. จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว		
ครั้งแรก	๒๓๐	๕๙.๘๙
๒ - ๓ ครั้ง	๑๑๘	๓๐.๗๓
๓ - ๕ ครั้ง	๒๐	๕.๒๑
๕ ครั้งขึ้นไป	๑๖	๔.๑๗
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๓. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว		
น้อยกว่า ๔๐๐ บาท	๑๖๘	๔๓.๗๕
๔๐๑ - ๖๐๐ บาท	๑๓๗	๓๕.๖๘
๖๐๑ - ๘๐๐ บาท	๔๒	๑๐.๙๔
๘๐๑ - ๑๐๐๐ บาท	๒๕	๖.๕๑
มากกว่า ๑๐๐๐ บาทขึ้นไป	๑๒	๓.๑๒
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๔. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน แหล่งท่องเที่ยว		
๑ - ๒ ชั่วโมง	๒๐๕	๕๓.๓๙
๓ - ๔ ชั่วโมง	๑๕๒	๓๙.๕๘
๕ ชั่วโมงขึ้นไป	๒๗	๗.๐๓
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. การทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว		
อินเทอร์เน็ต	๒๘๙	๗๕.๒๖
วิทยุ/โทรทัศน์	๒๑	๕.๔๗
เพื่อน ญาติ	๔๙	๑๒.๗๖
สื่อสิ่งพิมพ์	๒๕	๖.๕๑
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) พักผ่อน (ร้อยละ ๒๒.๔๐) และชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ (ร้อยละ ๒๑.๖๑) จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาครั้งแรก (ร้อยละ ๕๙.๘๙) และเดินทางมา ๒ - ๓ ครั้ง (ร้อยละ ๓๐.๗๓) ตามลำดับ ส่วนในด้านของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว น้อยกว่า ๔๐๐ บาท (ร้อยละ ๔๓.๗๕) ตามด้วย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๔๐๑ - ๖๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๕.๖๘) และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๖๐๑ - ๘๐๐ บาท (ร้อยละ ๑๐.๙๔) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ๑ - ๒ ชั่วโมง (ร้อยละ ๕๓.๓๙) ตามด้วย ๓ - ๔ ชั่วโมง (ร้อยละ ๓๙.๕๘) และ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป (ร้อยละ ๗.๐๓) ตามลำดับ ด้านการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากทราบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ ๗๕.๒๖) และเพื่อน ญาติ (ร้อยละ ๑๒.๗๖) ตามลำดับ

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกศึกษาประเด็นจาก ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ๓) ด้านการให้บริการ ปรากฏดังตาราง และนำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ : ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี)

ความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี)	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการ ท่องเที่ยว	๔.๕๐	๐.๒๘	มากที่สุด
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และ ด้านดิจิทัล	๔.๔๐	๐.๑๗	มาก
๓. ด้านการให้บริการและการ เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๙	๐.๒๐	มาก
รวม	๔.๔๑	๐.๒๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ เมื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ และในด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๙ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ : ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)
ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ดังนี้

ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนา มีจุดเด่นคือพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์	๔.๕๐	๐.๓๑	มากที่สุด
๒. รูปแบบทางศิลปะและความมีเอกลักษณ์	๔.๔๕	๐.๒๒	มาก
๓. มีกิจกรรมทางศาสนาที่น่าสนใจ	๔.๕๕	๐.๒๑	มากที่สุด
๔. มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา	๔.๔๕	๐.๒๖	มาก
๕. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง	๔.๓๕	๐.๒๗	มาก
๖. มีปฏิมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงาม	๔.๔๐	๐.๓๐	มาก
๗. มีนิทรรศการที่สำคัญทางศาสนา และแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถีชีวิต	๔.๕๐	๐.๓๑	มากที่สุด
๘. อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร และปริมาณรถอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ	๔.๓๐	๐.๓๖	มาก
๙. สวนป่าพุทธอุทยานออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธอุทยาน ด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น	๔.๔๐	๐.๓๐	มาก
๑๐. มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ แบ่งออกเป็นโซนอย่างชัดเจน ทั้งพื้นที่วัด โซนนิทรรศการ และพุทธอุทยาน	๔.๓๕	๐.๒๗	มาก
รวม	๔.๕๐	๐.๒๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาaram กาญจนบุรี) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนามีจุดเด่นคือพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๓๑ รูปแบบทางศิลปะและควมมีเอกลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๒ มีกิจกรรมทางศาสนาที่น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๑ และมีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๖ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๗ ตามด้วยมีปฏิมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงามอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๓๐ และมีนิทรรศการที่สำคัญทางศาสนาและแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถีชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๓๑ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๓๖ และสวนป่าพุทธอุทยานออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธอุทยาน ด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๓๐ มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ แบ่งออกเป็นโซนอย่างชัดเจน ทั้งพื้นที่วัด โชนนิทรรศการ และพุทธอุทยานอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ : ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)
ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ดังนี้

ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑. การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค	๔.๓๐	๐.๑๗	มาก
๒. การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	๔.๔๐	๐.๑๕	มาก
๓. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีและภาคตะวันตก	๔.๕๕	๐.๒๑	มากที่สุด
๔. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี	๔.๒๕	๐.๒๔	มาก
๕. สร้างความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ	๔.๕๐	๐.๒๑	มากที่สุด
๖. การประชาสัมพันธ์ให้เป็น Unseen Kanchanaburi	๔.๓๐	๐.๒๗	มาก
๗. การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต	๔.๕๐	๐.๒๖	มากที่สุด
๘. การประชาสัมพันธ์และการดำเนินการของทุกฝ่ายมีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล	๔.๕๐	๐.๑๙	มากที่สุด
๙. การประชาสัมพันธ์ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย	๔.๔๕	๐.๑๘	มากที่สุด
๑๐. การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ห้ามพลาด	๔.๒๕	๐.๑๒	มาก
รวม	๔.๔๐	๐.๑๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาาราม กาญจนบุรี) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์คอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๕ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๑ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๒๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๔ สร้างความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๑ การประชาสัมพันธ์ให้เป็น Unseen Kanchanaburi อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๗ การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๖ การประชาสัมพันธ์และการดำเนินการของทุกฝ่ายมีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๙ การประชาสัมพันธ์ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๘ การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ห้ามพลาดอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๒๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ : ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)
ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

ด้านการให้บริการและการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. เจ้าหน้าที่แต่งกายเรียบร้อยและ บริการสุภาพ	๔.๓๐	๐.๒๘	มาก
๒. มีสถานที่สำหรับบริการ นักท่องเที่ยว	๔.๒๐	๐.๑๒	มาก
๓. มีป้ายบอกทางและเส้นทางการ ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	๔.๓๕	๐.๑๗	มาก
๔. มีร้านอาหารและเครื่องดื่มบริการ อย่างสะอาด	๔.๕๕	๐.๑๙	มากที่สุด
๕. มีสถานที่นั่งพักผ่อนและทำ กิจกรรมต่างๆ	๔.๓๕	๐.๒๔	มาก
๖. มีขั้นตอนและระเบียบในการเข้า สถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	๔.๕๕	๐.๒๙	มากที่สุด
๗. มีที่จอดรถเพียงพอต่อความ ต้องการ	๔.๓๐	๐.๒๗	มาก
๘. มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ ต่อความต้องการ	๔.๔๐	๐.๑๙	มาก
๙. มีความสะดวกและปลอดภัยใน การเดินทาง	๔.๔๕	๐.๑๔	มากที่สุด
๑๐. มีป้ายบอกเส้นทางและระยะทาง ก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๐	๐.๑๙	มาก
รวม	๔.๓๙	๐.๒๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๙ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเจ้าหน้าที่แต่งกายเรียบร้อยและบริการสุภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ มีสถานที่สำหรับบริการนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๒๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๒ มีป้ายบอกทางและเส้นทางท่องเที่ยวอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ มีร้านอาหารและเครื่องดื่มบริการอย่างสะอาดอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๙ มีสถานที่นั่งพักผ่อนและทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๔ มีขั้นตอนและระเบียบในการเข้าสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๙ มีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๗ มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๙ มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๕ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๔ มีป้ายบอกเส้นทางและระยะทางก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๙ ตามลำดับ

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่บทบาทเป็นอย่างมากในเส้นทางอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งศิลปวัฒนธรรมรูปแบบทางศิลปะและความมีเอกลักษณ์รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นมาท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบกิจกรรมทางศาสนา พักผ่อน ชมนิทรรศการที่บอกเล่าหัวใจของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณีที่งดงาม

๑. สภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในปัจจุบันของวัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี

การท่องเที่ยวเชิงศาสนาในปัจจุบันของวัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และชุมชนโดยรอบ จัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา และประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพ

ในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ร่องรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ โดยวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี มีจุดเด่นดังนี้

“จุดเด่นคือเป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางขอฝนตั้งอยู่ที่ลานประทักษิณ บริเวณโดยรอบ มีการปรับภูมิทัศน์ให้เปรียบเสมือน “พุทธอุทยาน” มีการจัดสวนสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย มีทางลาดเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ มีที่นั่งดูแลสวนและพนักงานรักษาความปลอดภัย มีที่จอดรถมากมาย นอกจากองค์พระยังมีอาคารจำหน่ายของที่ระลึก มีหอเกียรติประวัติสมเด็จพระมหาธีราจารย์ อาคารประกอบต่างๆ รวมถึงมีการแสดงนิทรรศการ “อนุสรณ์แห่งการตื่นรู้” ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตาฯ และบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีเจ้าหน้าที่บรรยายและดูแลตลอดการเข้าชม”

“นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเด่นมากมาย อาทิเช่น “พิธีกรรมขอฝน” ในการทำนา ถ้าปราศจากน้ำ นาก็ไม่เขียว ดังโวหารของชาวไทขาว ที่ว่า “มีน้ำจั่งมีนา มีนาจั่งมีข้าว” คนไทยจึงให้ความสำคัญกับพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ ที่มุ่งเน้นการขอฝน เพื่อเอาใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และหวังผลความสงบสุข เพื่อหล่อเลี้ยงพืชผลทำมาหากินตามฤดูกาล ประชาชนชาวห้วยกระเจา จัดขบวนตั้งแถวร่วมคณะกลองยาว และนางรำทั้งชายหญิง แห่งประกอบพิธีกรรมขอฝน เบื้องหน้าองค์พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางคันธารราฐ หรือปางขอฝน ต่อมาด้วยพยานภาพองค์พระพุทธเมตตาประชาไทย ไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ พิธีกรรมช่วงเช้าเป็นอันบรรลุล่วงวัตถุประสงค์”

๒. ปัจจัยที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี

ปัจจัยที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ภายในวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี วัดแห่งนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทางศาสนาโดยมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ แนวคิดการออกแบบนั้นได้นำความงดงามของสรีระตามธรรมชาติในแบบคันธาระซึ่งมีการลดรายละเอียดความเป็นมนุษย์ลงบางส่วนเพื่อความมั่นคงแข็งแรง แต่ยังคงมีลักษณะอาการแห่งกายครบ ๓๒ ประการเพื่อความสมจริงและใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด จึงได้มีการคำนวณเพื่อการออกแบบโครงสร้าง จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาดำเนินการสร้างหุ่นองค์พระพุทธรูปจำลองขึ้นเพื่อนำไปทดสอบในเรื่องของแรงลมและแรงแผ่นดินไหวใน “อุโมงค์ลม” ภายหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการทดสอบด้านพลศาสตร์โครงสร้างแผ่นดินไหว ซึ่งสามารถต้านทานได้ ๘.๗ ริคเตอร์ และเลือกใช้เทคโนโลยีการหล่อที่ตีที่สุด เพื่อให้องค์พระสามารถตั้งอยู่ได้เป็นเวลานานับ ๑,๐๐๐ ปี มีความสง่างามทางวิศวกรรมเป็นพุทธศิลป์อันยิ่งใหญ่แห่งสยามประเทศ ภาพพระพุทธรูปยืนสีน้ำผึ้งที่สูงตระหง่านตัดเทียมภูเขาเขียวขจีที่อยู่เบื้องหลังสะกดทุกสายตาของผู้ที่ได้พบเห็นให้อัศจรรย์ใจในความยิ่งใหญ่และงดงาม ประดิษฐานอยู่บนลาน

ประทักษิณ ฌ วัดทิพย์สุคนธาราม ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี นับเป็นพระพุทธรูปโลหะสำริดที่สูงที่สุดในประเทศไทย ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้เห็นสภาพแวดล้อมอันแห้งแล้งของพื้นที่แห่งนี้ ชาวบ้านขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร ประกอบกับก่อนหน้านี้ไม่กี่ปี พระพุทธรูปศิลปะคันธาระอายุนับพันปีที่หน้าผาหุบเขาบามิยันประเทศอัฟกานิสถานถูกทำลายลง (ปี พ.ศ.๒๕๔๔) ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจึงได้เกิดดำริแรงกล้าที่จะสร้างพระพุทธรูปใหญ่เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน และกำหนดให้เป็นปางคันธาระราช (ปางขอฝน) เพื่อพุทธานุภาพของพระพุทธองค์จะช่วยดับบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลดังที่ท่านเคยปรารถนาไว้ว่า

“ได้ฟังมาว่าเนื้อที่ตรงนี้ดี แต่กักเก็บน้ำไม่อยู่ ก็คิดว่าหากเราจะสร้างพระพุทธรูปขึ้นสักองค์ ควรจะสร้างปางคันธาระราช หรือปางขอฝน บางทีอาจช่วยให้ฝนตกได้”

ปณิธานอันแน่วแน่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าดำริให้สร้างพระพุทธรูปคันธาระราชปางขอฝนขนาดใหญ่ สูง ๓๒ เมตร และให้พระนามพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธาระราชอนุสรณ์” ซึ่งมีความหมาย ๓ ประการ คือ

๑. เป็นพระพุทธรูปซึ่งเป็นที่พึ่งของชาวไทยและชาวโลก
๒. เป็นพระพุทธรูปซึ่งเป็นที่พึ่งของ ๓ โลก ได้แก่ โลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และยมโลก
๓. เป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงพระพุทธรูปแห่งบามิยัน ประเทศอัฟกานิสถาน

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทุ่มเทเวลาหาข้อมูลในการดำเนินการสร้างและบอกบุญแก่ผู้มีจิตศรัทธาให้ร่วมกันทำบุญสร้างพระพุทธรูปองค์นี้เป็นเวลาหลายปี พร้อมกันนั้นท่านก็ได้ปั้นหุ่นจำลองพระต้นแบบด้วยตัวท่านเอง จนเมื่อวันวิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๕๓ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีเจริญพระพุทธมนต์ และทรงสดับพระธรรมเทศนา ณ วัดชนะสงคราม ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจึงถวายพระพรถึงความตั้งใจที่จะสร้างพระพุทธรูปดังกล่าว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงรับเป็นพระราชอุธะที่จะทรงช่วยให้การดำเนินการเป็นรูปธรรมและเกิดผลสำเร็จลุล่วง

พุทธลักษณะอันงดงาม

พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยฯเป็นพระพุทธรูปที่ผสมผสานศิลปะคันธาระ (ซึ่งเป็นประติมากรรมกรีกผสมอินเดีย) กับพุทธศิลป์อย่างไทยได้อย่างงดงาม โดยมีพุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางคันธาระราชหรือปางขอฝนหล่อด้วยโลหะสำริดสูง ๓๒ เมตร อันหมายถึงอาการแห่งกายครบ ๓๒ ประการของมนุษย์(มหาปุริสลักษณะ) อยู่ในอิริยาบถประทับยืน ทรงผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) พระหัตถ์ขวายกขึ้นราวพระอุระ (อก) ทำกิริยาควักเรียกน้ำฝน พระหัตถ์ซ้ายทอดหงายในระดับพระโสณี (สะโพก) เป็นกิริยารองรับน้ำฝน ซึ่งถือว่ามีลักษณะกายวิภาคที่เหมือนจริง

และงดงามตามธรรมชาติ ประดิษฐานอยู่บนฐานสูงประมาณ ๘ เมตร กล่าวได้ว่าเป็นพระพุทธรูป
สำริดที่สูงที่สุดในประเทศไทย

ความท้าทายทางวิศวกรรม

การสร้างองค์พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยฯ สะท้อนถึงความเจริญของนวัตกรรม
และเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากที่สุดแห่งยุค เนื่องจากการสร้างองค์พระพุทธรูปแบบลอยตัว
ความสูง ๓๒ เมตร ประดิษฐานบนฐานสูง ๘ เมตร ให้มีความมั่นคงท่ามกลางสภาพภูมิประเทศที่
อ่อนไหวต่อการเกิดแผ่นดินไหว เนื่องจากอยู่ใกล้รอยเลื่อนถึงสองแห่ง ทั้งยังเป็นพื้นที่โปร่งโล่งที่เสี่ยงต่อ
การปะทะแรงลมและพายุต่าง ๆ โดยทั่วไปการสร้างประติมากรรมที่มีขนาดสูงและใหญ่ ฐานด้านล่าง
มักมีขนาดใหญ่ตามไปด้วย แต่พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยฯ มีแต่เพียงโครงเหล็ก ส่วนขาทั้งสองของ
พระพุทธรูปที่ห่างกันเพียงแค่ ๒ เมตรเป็นจุดรับน้ำหนักองค์พระทั้งองค์โดยไม่มีส่วนค้ำยันแต่อย่างใด
การก่อสร้างจึงต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรคำนวณ ตั้งแต่การออกแบบ
โครงสร้างเหล็กจนถึงการทดสอบรับแรงพายุและแรงแผ่นดินไหว ซึ่งสามารถต้านทานได้ ๙.๗ แมกนิ
จูด นับเป็นการหลอมรวมวิชาความรู้ เทคโนโลยีในการก่อสร้างเพื่อให้องค์พระมีความมั่นคงแข็งแรง
สามารถคงทนอยู่ได้เป็นเวลานานนับพันปี

พุทธอุทยานแห่งธรรม

นอกเหนือจากความสง่างามโดดเด่นของพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยฯ แล้ว พื้นที่
โดยรอบยังออกแบบให้เป็น “พุทธอุทยาน” ที่แวดล้อมด้วยพันธุ์ไม้ในพุทธประวัติ อาทิ ต้นพระศรี
มหาโพธิ์ ต้นไทรนิโครธ ต้นสาละ เป็นต้น เพื่อให้อดีตพื้นที่แห้งแล้งแห่งนี้เป็นส่วนป่าที่เต็มไปด้วย
ต้นไม้ขนาดใหญ่ซึ่งจะเติบโตใหญ่เป็นสวนที่เขียวชอุ่มในอนาคต

นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการชุด “อนุสรณ์แห่งการตื่นรู้” ที่จัดแสดงไว้ทั้งภายใน
อาคารนิทรรศการและนิทรรศการกลางแจ้ง เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและ
หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมทั้งมีอ่างเก็บน้ำเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่
โดยรอบได้พักผ่อนและใช้ประโยชน์ด้วยแบบจำลองโครงสร้างองค์พระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตร
โลกนาถคัมภีร์อนุสรณ์

ศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

พระมหาชะโลม ปญญาวิโร เจ้าคณะอำเภอห้วยกระเจา และเจ้าอาวาสวัด
ทิพย์สุคนธาราม ได้กล่าวถึงการสร้างพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคัมภีร์อนุสรณ์ ไว้ว่า

“อำเภอห้วยกระเจาเปรียบเสมือนอีสานของกาญจนบุรี เพราะแห้งแล้งมาก
เมื่อโครงการนี้เกิดขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ ก็เข้ามาประสานความร่วมมือให้โครงการสำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี วัดทิพย์สุคนธารามจึงเป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้มีประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาทำบุญ
และปฏิบัติธรรมที่วัดมากขึ้น ทางวัดเองก็จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และคุณธรรมให้กับผู้ที่เข้ามาในวัด
ด้วย

“อาตมาภาคภูมิใจมากที่มีส่วนดูแลวัดตั้งแต่ยังเป็นป่าและเข้ามาดูแลโครงการนี้
ตั้งแต่แรกเริ่ม และพูดเสมอว่าให้ชาวบ้านในอำเภอห้วยกระเจาดีใจและภูมิใจเพราะถือว่ามิบุญที่มี

โครงการใหญ่ของประเทศมาสร้างในชุมชนช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในบริเวณนี้ดีขึ้น มีน้ำใช้ มีสัมมาอาชีพพอเพียงกับการดำรงชีวิต พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาจารย์ราชครูอนุสรณ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนในอำเภอห้วยกระเจา พุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วประเทศ และแผ่ไพศาลไปถึงพุทธศาสนิกชนทั่วโลกด้วย”

จึงอาจกล่าวได้ว่า พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาจารย์ราชครูอนุสรณ์เป็นพระพุทธรูปปฏิมาที่พรั่งพร้อมด้วยความงดงาม เป็นศูนย์รวมจิตใจและพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวโลก และถือเป็นพระพุทธรูปที่จัดสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ปวงประชาในทุกด้าน

สถานที่นำเสนอใจในพุทธอุทยาน

จุดแรก : องค์พระพุทธเมตตาฯ และลานประทักษิณ

“เมื่อได้เห็นกับตา หลายคนต้องรู้สึกเหมือนกันว่างดงามเหลือเกิน องค์พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาจารย์ราชครูอนุสรณ์ ประดิษฐาน ณ ลานประทักษิณ พื้นที่ดังกล่าวเป็นบริเวณเกือบกึ่งหน้าภูเขา มีรูปทรงเฉพาะเป็นสามเหลี่ยมตั้งอยู่กลางที่ราบ ทำให้องค์พระมีความโดดเด่น สง่างาม โดยมีทางเดินนำสายตามุ่งหน้าสู่องค์พระ ซึ่งบริเวณทางเดินเข้าสู่องค์พระเป็นพื้นที่ยกระดับสูงขึ้นไปทีละน้อย เปรียบเสมือนการเดินขึ้นไปนมัสการองค์พระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่บนที่สูง ซึ่งภูเขาที่เขียวชอุ่มด้านหลังองค์พระเป็นดั่งฉากหลังที่กินสายตา ส่งเสริมให้องค์พระเด่นชัดยิ่งขึ้น”

นอกจากนั้นภูมิทัศน์โดยรอบไม่มีอาคารหรือสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ มาบดบังมุมมองทัศนียภาพและองค์พระ บริเวณด้านหลังข้างองค์พระมียักษ์ ๒ ตนเป็นผู้คอยปกป้องพิทักษ์องค์พระพุทธรูป ยักษ์ตนที่สถิตอยู่ด้านซ้ายองค์พระ มีนามว่า “ไวยเวทย์” สีสันงดงามพระอาทิตย์อาวูรพิเศษประจำกาย คือ เมฆพัทธ พระอิศวรประทานให้เป็นหอก ที่มีฤทธิ์เดชเกรียงไกร สามารถพุ่งไปทำลายศัตรูให้ราบคาบในชั่วพริบตา ยักษ์ตนที่สถิตอยู่ด้านขวาองค์พระ มีนามว่า “สุบรรณคีรี” เป็นแม่ทัพยักษ์ที่มีความยิ่งใหญ่ กายเป็นสีเขียว มีรูปร่างกำยำและมีขนาดร่างกายใหญ่กว่ายักษ์ตนอื่น

จุดที่ ๒ : อาคารนิทรรศการ อนุสรณ์แห่งการตื่นรู้

“จุดนี้บอกเลยว่าได้รับความรู้มากมาย เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตาฯ ไว้ทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นสถานที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ก่อกำเนิด การเผยแผ่ และพัฒนาการด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเชื่อที่ว่า หากพุทธศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้มากขึ้นเท่าใด การสืบทอดพระพุทธศาสนาจะก้าวหน้ายืนยาวและหยั่งรากลึกกลงไปถึงแก่นได้มากขึ้นเท่านั้น โดยการจัดแสดงนิทรรศการในอาคารนั้น แบ่งเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ จัดแสดงประวัติความเป็นมาของโครงการฯ ตั้งแต่การดำริสร้าง ความท้าทายทางวิศวกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ ๒ จัดแสดงนิทรรศการเรื่องของการเดินทางของพระพุทธศาสนาจากดินแดนชมพูทวีปสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ การหยั่งรากของพระพุทธศาสนาลงบนดินแดน สุวรรณภูมิจวบจนปัจจุบัน

ส่วนที่ ๓ จัดแสดงสัญลักษณ์และเครื่องหมายแห่งการระลึกถึงพระพุทธรูปศาสนา ตลอดจนหลักปรัชญาและคติคำสอน เพื่อการเข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธรูปศาสนา

ส่วนที่ ๔ จัดแสดงเรื่องราวของการสืบทอดพระพุทธรูปศาสนาของพุทธศาสนิกชนจากทั่วโลกที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน”

จุดที่ ๓ : วัดทิพย์สุคนธาราม

วัดทิพย์สุคนธารามจัดสร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ด้วยจิตศรัทธาเลื่อมใส ในพระพุทธรูปของนางฉันททิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัว โดยได้ถวายที่ดิน ๓๓๙ ไร่ ที่ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พร้อมด้วยทุนทรัพย์เป็นทุนในการสร้างวัดเพื่อประโยชน์ทางศาสนาของภิกษุสงฆ์และประชาชน โดยสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม รั่วอุปถัมภ์การสร้างวัดมาตั้งแต่ต้น และได้ตั้งนามวัดว่า “วัดทิพย์สุคนธาราม” และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖

จุดที่ ๔ : สวนป่าพุทธอุทยาน

“สงบรมเย็นเป็นที่สุดกับสวนป่าพุทธอุทยาน ตั้งอยู่บนพื้นที่กว่า ๑๗๐ ไร่ โดยออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธอุทยาน ด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น เพื่อความชุ่มชื้นของพื้นที่ มีความโดดเด่นในการใช้พรรณไม้โบราณชนิดหายากที่หายาก โดยคัดเลือกพรรณไม้ที่มุ่งเน้นไม้ที่มีความหมายตามพุทธประวัติเป็นสำคัญ เป็นพรรณไม้ไทยพันธุ์หายาก พรรณไม้ในพุทธประวัติอันเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องราวการประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน สมเป็นสวนแห่งธรรม นอกจากนี้ภายในสวนยังมีการจัดนิทรรศการกลางแจ้ง จัดแสดงเป็นสัญลักษณ์และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ใน พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติจนถึงการเสด็จดับขันธปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ๔ เหตุการณ์สำคัญ คือ

๑. กำเนิดมหาโพธิ การประสูติของพระพุทธเจ้าและการเสด็จออกผนวช
๒. ค้นพบการตื่นรู้ การบำเพ็ญทุกรกิริยา และการตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๓. จากหน่อแรก เจริญงอกงามแผ่ขยายร่มเงา การแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา

๔. มหาโพธิสิ้นอายุขัย การเสด็จดับขันธปรินิพพาน

จุดที่ ๕ : อ่างเก็บน้ำในพระบรมราชินูปถัมภ์

“สถานที่สุดท้ายเราถือว่าเป็นของแถมสำหรับคนชอบถ่ายรูปเป็นสถานที่เก็บกักน้ำเพื่อเอาไปใช้สอยต่างๆ ภายในอุทยานถือเป็นจุดชมวิวชั้นดีเลยทีเดียวได้ พักผ่อนหย่อนใจพุทธอุทยาน พระพุทธรูปเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธาราฐอนุสรณ์ในพระบรมราชินูปถัมภ์และสักการะองค์พระพุทธรูปเมตตาฯ เปิดเข้าสักการะทุกวันฟรี ตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.”

๓. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ถือเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ ของจังหวัดกาญจนบุรี และภาค

ตะวันตก โดยการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีและภาคตะวันตก ดังเช่น

“ต้นวัดทิพย์สุคนธารามเมืองกาญจน์เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งใหม่ การทำงานแบบบูรณาการ ระหว่าง มูลนิธิพระพุทธเมตตาประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดทิพย์สุคนธาราม กรมการพัฒนาชุมชน ส่วนราชการจังหวัดกาญจนบุรี อบจ.กาญจนบุรี ผู้นำท้องถิ่นและเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในวัด และจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้สู่ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพื่อช่วยผู้ประกอบการโอท็อป หรือสินค้าชุมชน โดยได้รับความร่วมมือแขวงทางหลวงสุพรรณบุรีที่ ๒ (อุทอง) กรมทางหลวง และผู้ที่มีความรู้ความสามารถจากภาคเอกชน

- เตรียมพร้อมพัฒนาทักษะร้านค้าของฝากชุมชน หวังรับอนาคตท่องเที่ยวพื้น

● OTOP อาหาร ถูกใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด หนุนยกระดับสินค้าเพิ่มยอดขายหลายภาคส่วนในการจะช่วยกันปรับปรุงสถานที่แห่งนี้ให้มีความพร้อมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว จะนำมาซึ่งการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น โดยเริ่มจากทางเข้าจะร่วมมือกับกรมทางหลวง ขยายถนนเพิ่มเป็น ๔ เลน และเพิ่มป้ายบอกทาง ด้านสภาพแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ปลูกต้นไม้ ให้มีจุดเช็คอิน ที่จอดรถ และ จุดพักผ่อนสำหรับด้านการสร้างการรับรู้ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ บอกเล่าเรื่องราวความสำคัญและประวัติความเป็นมา อีกทั้งจะเชื่อมโยงกับไกด์ หรือบริษัททัวร์ ให้เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่สำคัญคือต้องจัดให้มีสินค้าดี สินค้าขึ้นชื่อ สินค้าชุมชน สินค้าตามกาลฤดูวิถีชุมชน โดยเฉพาะอาหาร หรือสุดยอดสินค้าดีของจังหวัดกาญจนบุรีและใกล้เคียงมาจัดจำหน่าย ให้มีความหลากหลายชนิด ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย”

๔.๓ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูลผลการศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูล ได้แก่

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

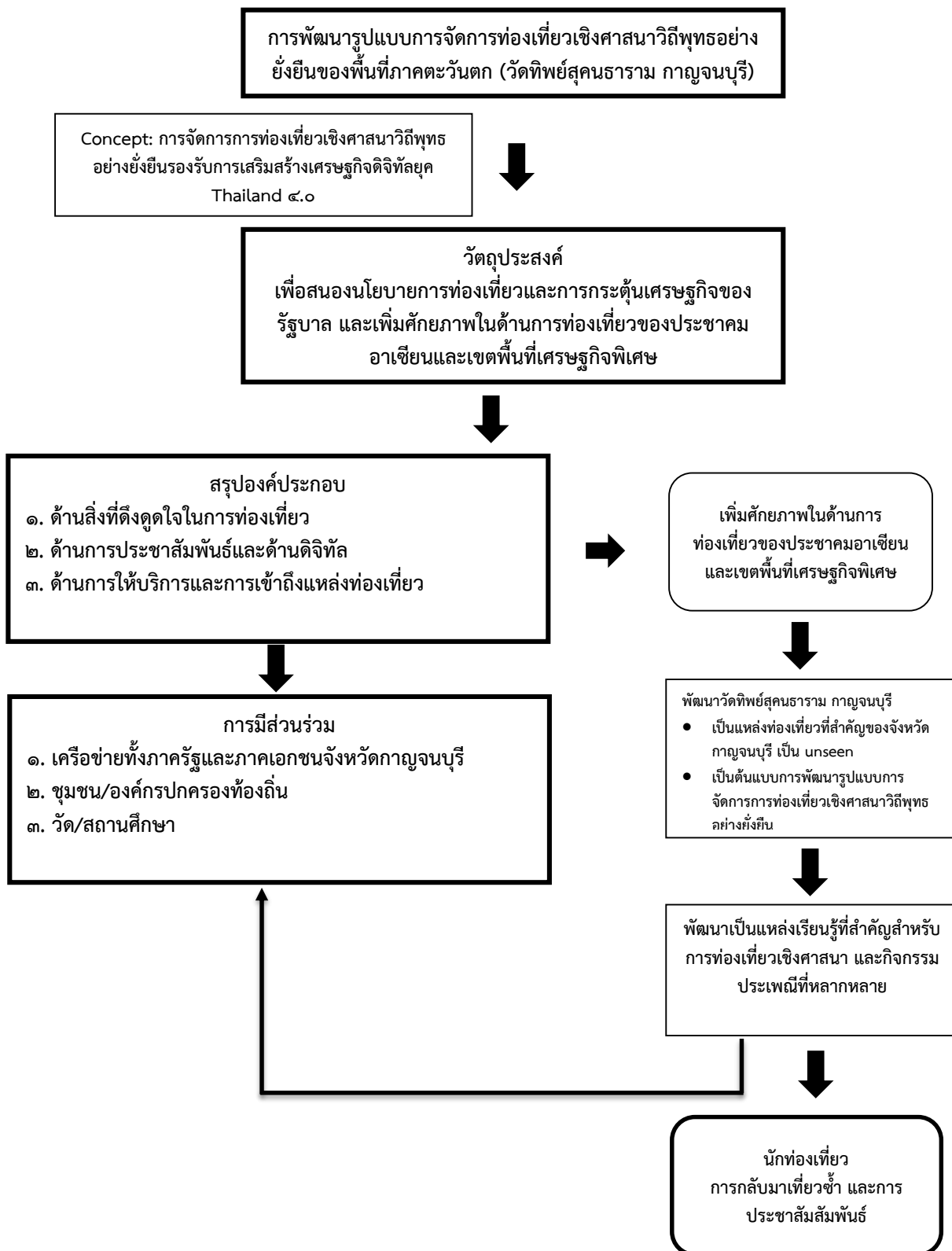
๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สรุปร่างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน ๓๘๔ ชุด คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำผลมาจัดลำดับความสำคัญและขับเคลื่อนและพัฒนาความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ท่องเที่ยววัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี และสรุปองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ได้แก่

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

และเผยแพร่องค์ความรู้ในประเด็นดังนี้

- เตรียมพร้อมพัฒนาทักษะร้านค้าของฝากชุมชน หวังรับอนาคตท่องเที่ยวพื้น
- OTOP อาหาร ถูกใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด หนุนยกระดับสินค้าเพิ่มยอดขาย

และประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบระหว่างการเผยแพร่ความรู้และหลังการเผยแพร่ความรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน ๑๒ คน (รายชื่อในภาคผนวก) ผลการวิจัย โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากกิจกรรมแบบฝึกหัดระหว่างการเผยแพร่ความรู้ (E_๑) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้ (E_๒) เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยมีผลจากการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เป็น ๘๑.๖๓/๘๔.๗๐ ซึ่งรายละเอียดดังตาราง ดังนำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ : ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_๑) ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_๒) ของการเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

กิจกรรมแบบฝึกหัดระหว่างการเผยแพร่ความรู้			แบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E _๑	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E _๒	E _๑ /E _๒
๒๐๐	๑๖๓.๒๕	๘๑.๖๓	๕๐	๔๒.๓๕	๘๔.๗๐	๘๑.๖๓/๘๔.๗๐

จากตาราง ๔.๘ สามารถสรุปได้ว่าค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจากกิจกรรมแบบฝึก ระหว่างการเผยแพร่ความรู้ มีค่าเท่ากับ ๘๑.๖๓ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ถือว่าแบบฝึกระหว่างอบรม ของการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัด ทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีประสิทธิภาพดี และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการทำ แบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้ มีค่าเท่ากับ ๘๔.๗๐ แสดงให้เห็นว่าหลังจากการเผยแพร่ความรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) สูงกว่าก่อนการเผยแพร่ความรู้ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากผลประสิทธิภาพที่มีผลเท่ากับ ๘๑.๖๓/๘๔.๗๐ สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ พื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเพื่อ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษได้เป็นอย่างดี

๔.๔ ผลสะท้อนการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคม อาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มาในระยะหนึ่ง (๓ เดือน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสะท้อนผลและสรุปผล ทั้งผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวัดทัพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามดังนี้

ตารางที่ ๔.๙: จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๕	๔๑.๖๗
หญิง	๗	๕๘.๓๓
รวม	๑๒	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๓๑ - ๕๐ ปี	๒	๑๖.๖๗
๕๑ - ๖๐ ปี	๗	๕๘.๓๓
มากกว่า ๖๐ ปี	๓	๒๕.๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐.๐๐
๓. สถานภาพทางสังคม		
พระภิกษุ	๓	๒๕.๐๐
ฆราวาส	๙	๗๕.๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๙ พบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของผู้รับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓๓ และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๗ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓๓ เมื่อพิจารณาทางด้านสถานะภาพทางสังคมพบว่า ส่วนใหญ่เป็นฆราวาส คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ : ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ด้านความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๑. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้	๓.๘๖	๐.๖๘	มาก
๒. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ	๓.๘๒	๐.๖๔	มาก
๓. การเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	๓.๘๗	๐.๕๕	มาก
๔. การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน	๓.๘๙	๐.๖๕	มาก
๕. การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชน	๓.๘๒	๐.๕๙	มาก
รวม	๓.๘๔	๐.๖๓	มาก
ด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๖. การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสถานะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้	๓.๙๖	๐.๖๓	มาก
๗. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัล	๓.๙๒	๐.๖๔	มาก
๘. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการใช้เทคโนโลยี	๓.๘๗	๐.๖๘	มาก
๙. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์	๓.๘๘	๐.๖๔	มาก
๑๐. การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี	๓.๙๐	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๖๖	มาก
ด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๑. มีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียด	๓.๘๖	๐.๖๒	มาก
๒. มีบรรยากาศนำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกัน	๓.๗๕	๐.๖๗	มาก
๓. มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ	๓.๘๗	๐.๖๔	มาก
๔. มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติได้	๓.๘๔	๐.๖๕	มาก
๕. มีการกระตุ้นทำให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมอ	๓.๘๙	๐.๕๗	มาก
รวม	๓.๘๖	๐.๖๑	มาก

จากตารางพบว่าการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.63$) และด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.66$) และเมื่อวิเคราะห์ด้านด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว ก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.61$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละด้าน ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพบว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.68$) และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.64$) การเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.55$) และการเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.65$) เมื่อวิเคราะห์การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.59$) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อในด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสภาวะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.63$) ถัดมาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.64$) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.68$) และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.64$) การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.65$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) พบว่ามีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.62$) ถัดมา มีบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.67$) และมีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.64$) และเมื่อวิเคราะห์มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.65$) มีการกระตุ้นทำให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑: จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๒๗	๓๐.๐๗
หญิง	๒๕๗	๖๖.๙๓
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๕๓	๑๓.๘๐
๒๑ - ๓๐ ปี	๑๓๘	๓๕.๙๔
๓๑ - ๕๐ ปี	๑๒๒	๓๑.๗๗
๕๑ - ๖๐ ปี	๖๔	๑๖.๖๗
มากกว่า ๖๐ ปี	๗	๑.๘๒
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๓. สถานภาพการทำงาน		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๙๒	๒๓.๙๖
พนักงาน / ลูกจ้างเอกชน	๒๖	๖.๗๗
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๙๑	๒๓.๗๐
เกษตรกร	๒๘	๗.๒๙
นักเรียน/นักศึกษา	๑๒๘	๓๓.๓๓
รับจ้าง	๑๗	๔.๔๓
อื่น ๆ	๒	๐.๕๒
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐
๔. การศึกษา		
ประถมศึกษา	๒๙	๗.๕๕
มัธยมศึกษา	๘๘	๒๒.๙๒
ปวช. ปวส. อนุปริญญา	๗๘	๒๐.๓๑
ปริญญาตรี	๑๗๙	๔๖.๖๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐	๒.๖๐
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑๑ (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒๔	๓๒.๒๙
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๕๘	๑๕.๑๐
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๖๑	๑๕.๘๙
๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	๗๔	๑๙.๒๗
มากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท	๖๗	๑๗.๔๕
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๖.๙๓) และเพศชาย (ร้อยละ ๓๐.๐๗) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๒๑ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๕.๙๔) รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๑.๗๗) และ ๕๑ - ๖๐ ปี (ร้อยละ ๑๖.๖๗) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ ๓๓.๓๓) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๒๓.๙๖) และค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ ๒๓.๗๐) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวนี้อาศัยระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๔๖.๖๒) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๒๒.๙๒) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๒.๒๙) และ ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๑๙.๒๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ : ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
๑. ด้านบริการการท่องเที่ยว	๓.๘๙	๐.๒๔	มาก
๒. ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา	๓.๙๕	๐.๒๗	มาก
๓. ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก	๓.๘๗	๐.๒๘	มาก
รวม	๓.๙๐	๐.๒๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๒๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = ๐.๒๔) และด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๒๗) เมื่อวิเคราะห์ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D. = ๐.๒๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ : ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านบริการการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๑. การบริการด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๖	๐.๒๒	มาก
๒. เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน สุภาพ เรียบร้อย	๓.๘๕	๐.๒๗	มาก
๓. เจ้าหน้าที่มีทักษะในการให้บริการ	๓.๘๖	๐.๒๔	มาก
๔. ข้อมูลข่าวสารความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ ของแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๔	๐.๒๕	มาก
๕. เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๐	๐.๒๗	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๒๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = ๐.๒๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการบริการด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๒๒) เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน สุภาพ เรียบร้อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = ๐.๒๗) เจ้าหน้าที่มีทักษะในการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๒๔) ข้อมูลข่าวสารความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ ของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๒๕) เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๒๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ : ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๑. สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนามีจุดเด่นคือพระพุทธรูปเมตตา ประชาชนไทยไตรโลกนาคันธารารัฐอนุสรณ์	๓.๙๘	๐.๓๐	มาก
๒. ความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๗	๐.๒๙	มาก
๓. มีความเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ	๓.๙๘	๐.๒๔	มาก
๔. มีปฏิมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงาม	๓.๙๓	๐.๒๕	มาก
๕. มีนันทนาการที่สำคัญทางศาสนาและแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถีชีวิต	๓.๙๖	๐.๒๘	มาก
รวม	๓.๙๕	๐.๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๒๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนามีจุดเด่นคือพระพุทธรูปเมตตาประชาชนไทยไตรโลกนาคันธารารัฐอนุสรณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๓๐) และความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D. = ๐.๒๙) มีความเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๒๔) มีประติมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๒๕) มีนันทนาการที่สำคัญทางศาสนาและแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถีชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๒๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ : ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)			
๑. ความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางมายังสถานที่ ท่องเที่ยว	๓.๘๖	๐.๒๓	มาก
๒. มีที่จอดรถที่สะดวก และมีจำนวนเพียงพอ	๓.๘๕	๐.๒๙	มาก
๓. ร้านอาหารที่มีความสะอาด เพียงพอ และราคายุติธรรม	๓.๘๗	๐.๒๔	มาก
๔. มีห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนเพียงพอ	๓.๘๕	๐.๓๕	มาก
๕. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและโอท็อป ด้วยราคาที่ยุติธรรม และสินค้ามี คุณภาพ	๓.๘๙	๐.๓๐	มาก
รวม	๓.๘๗	๐.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.28$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.23$) มีที่จอดรถที่สะดวก และมีจำนวนเพียงพออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.29$) ร้านอาหารที่มีความสะอาด เพียงพอ และราคายุติธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.24$) มีห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนเพียงพออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.35$) มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและโอท็อป ด้วยราคาที่ยุติธรรม และสินค้ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.30$) ตามลำดับ

สรุปแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับคุณค่าทางจิตใจ

วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นวัดที่มีสิ่งโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่าทางจิตใจคือ "พระพุทธรูปเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถ คันธารารัฐอนุสรณ์" เป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้นตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาปียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพุกตาลีบันทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทย ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทย พระพุทธรูปเมตตาฯ เป็นพระพุทธรูปปางขอฝนเนื้อสำริดที่ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งพระปางขอฝนได้ถูกใส่ไว้ให้เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวตามตำนานที่เล่าขานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่า "ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาลนั้นฝนแล้งมาก แต่ด้วยพระพุทธรูปได้ทรงพลิกพื้นที่แห้งแล้งให้มีน้ำฝนหลังไปทั่วทุกสารทิศ และพื้นที่อำเภอห้วยกระเจา คืออีสานของจังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นที่มาของพระปางขอฝนที่สุดแห่งความศรัทธากับประติมากรรมทางพุทธศิลป์ พระพุทธรูปสำริดปางขอฝนที่สูงที่สุดในประเทศไทย ว่ากันว่าหากได้มากราบไหว้ชีวิตจะพบแต่ความร่มเย็นเป็นสุขตั้งแต่แผ่นดินที่ได้รับสายฝน ซึ่งมีความเชื่อว่าการสร้างพระพุทธรูปดังกล่าว จะทำให้พื้นที่บริเวณนั้นเกิดความชุ่มชื้นมากขึ้นจากพุทธานุภาพปางขอฝน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่แห้งแล้งซึ่งหลังจากสร้างพระพุทธรูปแล้วพื้นที่ในอำเภอห้วยกระเจา ก็มีความเขียวขจีขึ้น สังเกตได้จากภูเขาซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังองค์พระพุทธรูปจากเมื่อก่อนที่เคยแห้งแล้งก็เขียวขจีขึ้น นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังจัดทัศนียภาพได้สวยงาม ประกอบด้วยสวนพุทธอุทยานที่ร่มเย็นสงบ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ หล่อหลอมให้เกิดความเชื่อและความศรัทธา ทำให้เกิดความสุขสงบร่มเย็น ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม ถ้ายทอดความเมตตากรุณา ปลอดภัยให้ผู้ทุกข์คลายเบาบางลง และสื่อให้สัมผัสให้เข้าถึงสังฆธรรมแห่งชีวิต ประติมากรรมทางพุทธศิลป์ พระพุทธรูปสำริดปางขอฝนที่สูงที่สุดในประเทศไทยแห่งนี้ ควรได้รับการนำเสนอเพื่อความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

สรุปแนวทางการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษพบว่า สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างกระแสการตื่นตัวของนักท่องเที่ยวในเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสร้างคุณค่า สร้างความรู้สึกทางจิตใจให้มีความภูมิใจเป็นเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้น การส่งเสริมการตลาดยังช่วยเพิ่มช่องทางรายได้ให้ชุมชนโดยรอบพื้นที่ เช่น การหาพันธมิตรที่แข็งแกร่งมาเป็นผู้สนับสนุนในการจัดกิจกรรมหรือเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น เครื่องมือการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

๑. สื่อมวลชนกระแสหลัก ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะนิยมโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อโทรทัศน์ สามารถสื่อให้เห็นภาพและเสียงของภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ตลอดจนสามารถสร้างอารมณ์คล้อยตามได้เป็นอย่างดี ขณะที่การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นเป็นที่นิยมรองลงมาแต่สามารถเจาะเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายได้ลึกกว่าโทรทัศน์

๒. สื่อเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่นับว่าขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีอัตราการเติบโตที่สูงมาก และที่สำคัญคือ ใช้งบประมาณที่ไม่สูงมาก ทำให้เป็นช่องทางที่สามารถทำการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางนี้ได้สะดวก และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง รวมทั้งการสร้างเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวแบบชุมชนออนไลน์ โดยเฉพาะกับตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ปัจจุบันนี้สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ในวงกว้างและบางกลุ่มใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อแรกในการหาข้อมูล ดังนั้นวัดทิพย์สุคนธารามจะต้องมีการพัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ตที่ได้มาตรฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

๓. กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการจัดวันสำคัญทางศาสนาเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สำหรับวัดทิพย์สุคนธารามได้มีการจัดงานสมโภชพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคัมภีร์อนุสรณ์ ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐในการโปรโมทประชาสัมพันธ์และภาคเอกชนให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมให้มีสีสัน มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กระจายทั่วบริเวณวัด ส่วนของชุมชนที่ช่วยบริการนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ และกลุ่มสื่อมวลชนทำการประชาสัมพันธ์ตรงกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยในการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล คือการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างครบวงจร โดยเฉพาะความรู้ด้านดิจิทัล เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการดำรงชีวิต การประชาสัมพันธ์โดยรูปแบบ Social network จึงได้รับความนิยมและได้รับการตอบรับจากกลุ่มนักท่องเที่ยวครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย บุคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะด้านดิจิทัล โดยอาจมีการอบรมให้ความรู้หรือจัดทำ Workshop เพื่อการปฏิบัติจริงและสามารถนำไปพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุปแนวทางพัฒนาด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

วัดทิพย์สุคนธาราม โดยมูลนิธิพระพุทธรูปเมตตาประชาไทย ได้จัดทำข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อบริการนักท่องเที่ยว และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่

๑. อาคารสำนักงานและศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
๒. ร้านขายของที่ระลึก
๓. โซนร้านอาหารที่หลากหลายมีราคายุติธรรมและสะอาด
๔. สวนป่าพุทธอุทยานและนิทรรศการกลางแจ้ง
๕. อาคารนิทรรศการ
๖. มีรถรางและจักรยานบริการ โดยมีเส้นทางรถรางและจักรยานบริการ
๗. ลานจอดรถกลางแจ้ง

๘. ลานจอดรถในร่ม

๙. ห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนเพียงพอ

๑๐. ป้ายบอกทางและสถานที่ต่างๆ ที่มีความละเอียดชัดเจน

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอห้วยกระเจา อยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ ๔๘ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๑๔๔ กิโลเมตร สามารถเข้าถึงวัดทิพย์สุคนธารามอำเภอห้วยกระเจา ได้ ๓ เส้นทาง โดยถนนจะมีลักษณะพื้นผิวคอนกรีตสลับกับลาดยาง มีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ได้แก่ ๑) จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดนครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป ๒) จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุ้มทอง) วิ่งตรงไปจนถึงสามแยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป ๓) จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปทางจังหวัดสุพรรณบุรี วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายเพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๔.๕ ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

๔.๕.๑ ข้อเสนอแนะ

๑) ด้านความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวควรมีทักษะและการบริการอย่างครบวงจร เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาให้เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ และเป็น unseen ของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก แหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการผลิตสินค้าและบริการ Thailand ๔.๐ ต่อไป

๒) ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความร่วมมือเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยว และสร้างเครือข่ายภาคีการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๔.๕.๒ การนำไปใช้ประโยชน์และองค์ความรู้จากการวิจัย

การนำไปใช้ประโยชน์

๑) ได้รูปแบบ และแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๒) ได้เอกสารงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) นำไปเผยแพร่ในวารสารระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

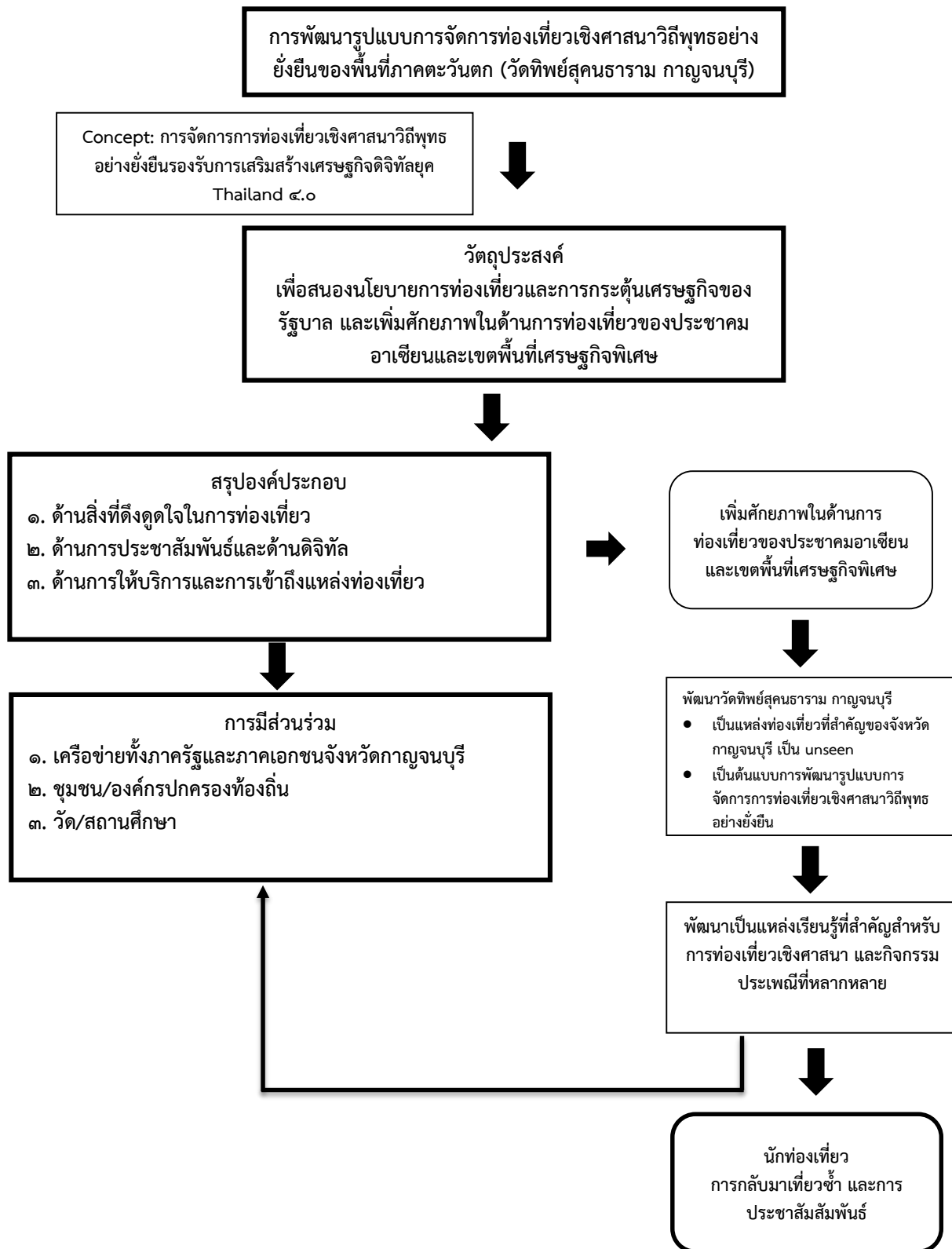
๔) นำไปบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

๕) นำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

๔.๕.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจุบันด้วยการมีปัญหาโรคติดต่อร้ายแรง ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมถึงอาจเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ยาก การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่าน Social network เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบใหม่ผ่าน Social network และเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการผลิตสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เป็นต้นแบบตอบโจทย์ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน ในยุคดิจิทัล และในสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรง

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

(๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

(๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

(๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) การเลือกพื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดกาญจนบุรี และมีจุดเด่น เหมาะสมต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และภาคตะวันตก

๒) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแหล่งใหม่วัดทิพย์สุคนธาราม วัดทิพย์สุคนธาราม

วัดทิพย์สุคนธารามและพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์เป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ เป็นวัดที่เกิดจากความศรัทธาของคนในพื้นที่มีพระเถระผู้ใหญ่ให้ความอุปถัมภ์และยังได้รับพระมหา

กรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม แสวงบุญของชาวพุทธ แล้วยังเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพลิกฟื้นผืนดินที่แห้งแล้งให้กลับมาเขียวข่มด้วยพรรณไม้ในพุทธประวัติและพรรณไม้ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค เป็นประจักษ์พยานถึงความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธองค์และหลักธรรมคำสอน

วัดทิพย์สุคนธารามได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๗ โดยสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อดีตกรรมการมหาเถรสมาคมและเจ้าคณะใหญ่หนกลาง ได้รับเป็นธุระในการจัดสร้างวัดตามที่คุณฉันททิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัวผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีจิตศรัทธาถวายที่ดินบริเวณบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี บนทางหลวงแผ่นดิน สายอุทุมพร-บ่อพลอย (สาย ๓๓๔๒) มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ พร้อมด้วยทุนทรัพย์เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๔ เจ้าพระคุณสมเด็จพระ ฯ ได้ตั้งนามวัดว่า วัดทิพย์สุคนธาราม

ปฐมบทของการสร้างพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาธาราฐอนุสรณ์ เกิดขึ้นจากความเลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อันนำมาซึ่งพระราชศรัทธาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงช่วยสานต่อ จึงทรงรับโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาธาราฐอนุสรณ์ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ นอกจากเป็นเครื่องหมายแห่งการสืบสานทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นโครงการหล่อพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่อันเป็นศูนย์รวมความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยอย่างยิ่งอีกด้วย

จุดเด่นของที่นี่คือ มีพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ พระนามว่าพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคณาธาราฐอนุสรณ์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยพระพุทธรูปปางคณาธาราฐหรือปางขอฝน มีพุทธลักษณะพระอิริยาบถยืนตรง ทรงผ้าวัสสิกสาฎก พระหัตถ์ซ้ายยกขึ้นเสมอพระอุระหรืออก พระหัตถ์ซ้ายหงายรองรับน้ำฝน ซึ่งจะจัดสร้างและประดิษฐานที่วัดทิพย์สุคนธาราม ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี ตามเจตนารมณ์ของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ที่มีมรณภาพไปแล้ว

การเดินทางไปวัดทิพย์สุคนธาราม

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดนครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทุมพร) วิ่งตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุทุมพร) วิ่งตรงไปจนถึงสามแยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย -

อุทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่ โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปจังหวัด นครปฐม ผ่านสามแยกอำเภออุทองเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย ให้เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระ ปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๕.๑.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ตอนที่ ๒ ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่าง ยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจ ของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็น การศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและ พัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็น เป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและ วิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจ ดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยว เชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการ เสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ดังนี้

จุดแข็ง

๑. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์ พระปางขอฝนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
๒. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทำบุญไหว้พระ นิทรรศการ และสวนป่าพุทธอุทยาน
๓. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล
๔. เดินทางสะดวก การคมนาคมขนส่งที่สะดวก
๕. มีเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบตอบสนองต่อการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม
๖. การบริการทุกรูปแบบครบวงจร
๗. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก
๘. เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ
๙. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ
๑๐. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับบริการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จุดอ่อน

๑. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ต้องมีการพัฒนา
๒. ด้วยสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรงทำให้ประชาชนงดท่องเที่ยว จึงส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

โอกาส

๑. การพัฒนาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของภาคตะวันตก
๒. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
๓. พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาที่มีความสำคัญ
๔. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านระบบเครือข่าย Social Network
๕. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ห้ามพลาด Unseen Kanchanaburi

อุปสรรค

๑. ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
๒. ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับทุกภาคส่วน

๓. การขาดความเชื่อมโยงทั้งในกลุ่มภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด และภาคเอกชน

๔. นักท่องเที่ยวไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

๕. ขาดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อรองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว โดยนักวิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเฉลี่ย ๖๐๐,๐๐๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (๑๙๗๐) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๘๔ คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๐.๔๒) และเพศชาย (ร้อยละ ๓๙.๕๘) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๒๑ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๔.๓๘) รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๓.๐๗) และต่ำกว่า ๒๐ ปี (ร้อยละ ๑๕.๖๓) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ ๔๕.๐๐) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๒๑.๓๕) และค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ ๒๐.๘๓) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๔๘.๔๔) และมีธยมศึกษา (ร้อยละ ๒๔.๒๒) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๘.๑๓) และมากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๓.๙๕) ตามลำดับ

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดอุปพระสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) พักผ่อน (ร้อยละ ๒๒.๔๐) และชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ (ร้อยละ ๒๑.๖๑) จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาครั้งแรก (ร้อยละ ๕๙.๘๙) และเดินทางมา ๒ - ๓ ครั้ง (ร้อยละ ๓๐.๗๓) ตามลำดับ ส่วนในด้านของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว น้อยกว่า ๔๐๐ บาท (ร้อยละ ๔๓.๗๕) ตามด้วย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๔๐๑ - ๖๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๕.๖๘) และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๖๐๑ - ๘๐๐ บาท (ร้อยละ ๑๐.๙๔) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ๑ - ๒ ชั่วโมง (ร้อยละ ๕๓.๓๙) ตามด้วย ๓ - ๔ ชั่วโมง (ร้อยละ ๓๙.๕๘) และ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป (ร้อยละ ๗.๐๓) ตามลำดับ ด้านการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากทราบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ ๗๕.๒๖) และเพื่อน ญาติ (ร้อยละ ๑๒.๗๖) ตามลำดับ

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนก

ศึกษาประเด็นจาก ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ๓) ด้านการให้บริการ

ผลการวิจัยพบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ เมื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ และในด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๙ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๓ ตามลำดับ

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่บทบาทเป็นอย่างมากในเส้นทางอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งศิลปวัฒนธรรมรูปแบบทางศิลปะและควมมีเอกลักษณ์รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นมาท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบกิจกรรมทางศาสนา พักผ่อน ชมนิทรรศการที่บอกเล่าหัวใจของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณีที่งดงาม

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูล ได้แก่

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาธรรม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน ๓๘๔ ชุด คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำผลมาจัดลำดับความสำคัญและขับเคลื่อนและพัฒนาความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ท่องเที่ยววัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี และสรุปองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ได้แก่

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

และเผยแพร่องค์ความรู้ในประเด็นดังนี้

- เตรียมพร้อมพัฒนาทักษะร้านค้าของฝากชุมชน หวังรับอนาคตท่องเที่ยวพื้น
- OTOP อาหาร ถูกใจนักช้อปปิ้งมากสุด หนุนยกระดับสินค้าเพิ่มยอดขาย

และประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบระหว่างการเผยแพร่ความรู้และหลังการเผยแพร่ความรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ผู้ที่มีรับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน ๑๒ คน (รายชื่อในภาคผนวก) ผลการวิจัย โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากกิจกรรมแบบฝึกหัดระหว่างการเผยแพร่ความรู้ (E๑) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้ (E๒) เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยมีผลจากการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เป็น ๘๑.๖๓/๘๔.๗๐

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มาในระยะหนึ่ง (๓ เดือน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสะท้อนผลและสรุปผล ทั้งผู้ที่ได้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี พบว่าการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.63$) และด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.66$) และเมื่อวิเคราะห์ด้านด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว ก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.61$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละด้าน ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.68$) และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.64$) การเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.55$) และการเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.65$) เมื่อวิเคราะห์การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.59$) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อในด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสถานะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.63$) ถัดมาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.64$) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.68$) และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.64$) การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.65$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) พบว่ามีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.62$) ถัดมามีบรรยากาศน่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.67$) และมีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.64$) และเมื่อวิเคราะห์มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. =$

๐.๖๕) มีการกระตุ้นทำให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๕๗) ตามลำดับ

และเมื่อดำเนินการวิจัยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๒๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๒๔) และด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๒๗) เมื่อวิเคราะห์ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกก็อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๒๘) ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ผลการศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ผู้วิจัยทำการศึกษาพื้นที่วิจัย และสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าพื้นที่วิจัยมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ -๒๕๖๔) ฉบับทบทวนใหม่รอบปี พ.ศ. ๒๕๖๒^๑ ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวคุณภาพ

ตามกลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่

๑. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

๒. สำรวจ วิจัย และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่

๓. ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๔. ส่งเสริมสินค้าและบริการการท่องเที่ยวมุ่งสู่มาตรฐานสากล

๕. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมด้านการตลาดยุคใหม่

๖. เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

๗. ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม เพื่อความยั่งยืน

๘. ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ

สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

^๑ แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ -๒๕๖๔) ฉบับทบทวนใหม่ รอบปี พ.ศ. ๒๕๖๒, หน้า ๑๑๒-๑๒๘.

ด้านที่ ๔ การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
ด้านที่ ๖ การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศสช.

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมี
คุณภาพและยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อ
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

สอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องในด้านการส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเขต
เศรษฐกิจพิเศษ และการค้าชายแดน ตามกลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่

๑. เพิ่มประสิทธิภาพระบบการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

๒. เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อม (SMEs)

๓. พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ผลิตภาพแรงงาน แรงงานวิชาชีพ และ

ยกระดับสถานประกอบการสู่มาตรฐานสากลให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๔. ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการค้าชายแดน

๕. เสริมสร้างความสัมพันธ์และการค้ากลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง

สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

ด้านที่ ๖ การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

ด้านที่ ๘ การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

ด้านที่ ๙ การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่าง

การอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศสช.

ประเด็นยุทธศาสตร์ ๔ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมี
คุณภาพและยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อ
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
โดยมีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสริมสร้างสุขภาวะ ความมั่นคง ความปลอดภัยและสังคมแห่งการเรียนรู้

๑. ประชาชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีมีความสุขในการดำรงชีวิตมีระบบดูแล
สวัสดิการและส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมการพัฒนาระบบเกษตรกรรมอย่างครบวงจร

๑. จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเมืองเกษตรปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวคุณภาพ

๑. จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานสากลทั้งระบบ และมีความ
ปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเขตเศรษฐกิจพิเศษและการค้าชายแดน

๑. จังหวัดกาญจนบุรีมีประชาชนยากจนลดลง มีการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระบบที่
เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงพื้นที่วิจัยกับสถานการณ์การท่องเที่ยวทั้ง
ประเด็นยุทธศาสตร์ นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาระดับจังหวัด พบว่าพื้นที่วิจัยมีความเหมาะสมใน
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการ
เสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ นอกจากนี้จังหวัดกาญจนบุรียังมีจุดแข็งด้านการ
ท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งพื้นที่ป่าถ้ำและน้ำตก
อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับการยอมรับและมีสถานที่พัก ตลอดจนกิจกรรมที่
หลากหลายรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจศึกษาทางธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ทาง
ประวัติศาสตร์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจำนวนมากเนื่องจากเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ยุคก่อน
ประวัติศาสตร์และเป็นสถานที่ตั้งของสะพานข้ามแม่น้ำแคว ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
ของไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกและในบางพื้นที่มีประชาชนที่มีความ
แตกต่างทางด้านเชื้อชาติอาศัยอยู่ทำให้เกิดความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณีศิลปะ
พื้นบ้านคติความเชื่อ อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีการคมนาคมที่สะดวกและหลากหลายช่องทาง
ทั้งเส้นทางรถยนต์ รถไฟและการขนส่งสาธารณะ มีเส้นทางคมนาคมเพื่อการขนส่งผลผลิตทาง
การเกษตรที่สะดวกและอยู่ใกล้ตลาดหลักในการเป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตของประเทศ เป็นจังหวัดที่มี
ความสงบร่มเย็น ประชาชนอยู่กันด้วยความผาสุก ไม่มีปัญหาความแตกแยกในทางความคิดอย่าง
รุนแรง มีจุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อนสามารถใช้เป็นช่องทางในการค้า กิจกรรมการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน มีผู้
ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ที่หลากหลายทุกสาขาอาชีพที่นำเสนอหลักคิด
วิธีแก้ปัญหาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในระดับบุคคลและชุมชนได้เป็น
อย่างดี มีศูนย์เรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายครอบคลุมการพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่นและ

ระดับชาติ มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งและมีการทำงานประสานกันเป็นเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาจังหวัดได้อย่างต่อเนื่อง

๕.๒.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ผลการศึกษาผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อ สนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการ ท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอการอธิบายเป็นรายด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นวัดที่มีสิ่งโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่าทางจิตใจคือ "พระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถ คันธาราฐอนุสรณ์" เป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้นตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาปียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพวก ตาลิบันทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทย ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อ แสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทย พระพุทธเมตตาฯ เป็นพระพุทธรูปปางขอฝนเนื้อสำริดที่ ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งพระปางขอฝนได้ถูกใส่ไว้ให้เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวตามตำนานที่เล่าขานของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่า "ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาลนั้นฝนแล้งมาก แต่ด้วยพระพุทธบารมีได้ ทรงพลิกพื้นที่แห้งแล้งให้มีน้ำฝนหลังไปทั่วทุกสารทิศ และพื้นที่อำเภอยี่งอกระเจา คืออีสานของ จังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นที่มาของพระปางขอฝนที่สุดแห่งความศรัทธากับประติมากรรมทางพุทธศิลป์ พระพุทธรูปสำริดปางขอฝนที่สูงที่สุดในประเทศไทย ว่ากันว่าหากได้มากราบไหว้ชีวิตจะพบแต่ความ ร่มเย็นเป็นสุขตั้งแต่แผ่นดินที่ได้รับสายฝน ซึ่งมีความเชื่อว่าการสร้างพระพุทธรูปดังกล่าว จะทำให้พื้นที่ บริเวณนั้นเกิดความชุ่มชื้นมากขึ้นจากพุทธานุภาพปางขอฝน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่แห้งแล้ง ซึ่งหลังจากสร้างพระพุทธรูปแล้วพื้นที่ในอำเภอยี่งอกระเจา ก็มีความเขียวขจีขึ้น สังเกตได้จากภูเขา ซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังองค์พระพุทธรูปจากเมื่อก่อนที่เคยแห้งแล้งก็เขียวขจีขึ้น นอกจากนี้ภายในบริเวณวัด ยังจัดทัศนียภาพได้สวยงาม ประกอบด้วยสวนพุทธรักษาที่ร่มเย็นสงบ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดคุณค่าทาง จิตใจ หล่อหลอมให้เกิดความเชื่อและความศรัทธา ทำให้เกิดความสุขสงบร่มเย็น ส่งเสริมให้เกิด คุณธรรมและจริยธรรม ถวายทอดความเมตตากรุณา ปลอดภัยให้ทุกคนคลายเบาบางลง และสื่อ ให้สัมผัสให้เข้าถึงสัจธรรมแห่งชีวิต ประติมากรรมทางพุทธศิลป์ พระพุทธรูปสำริดปางขอฝนที่สูงที่สุด ในประเทศไทยแห่งนี้ควรได้รับการนำเสนอเพื่อความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์

สุคนธาธรรม กาญจนบุรี) สอดคล้องกับงานวิจัยของลัญจกร นิลกาญจน์^๒ ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน วัฒนธรรมความเชื่อ เป็นแนวการดำเนินชีวิตในกรอบความคิดตามความศรัทธาต่อความเชื่อ และยอมรับในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติของบุคคล กลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนที่มีความศรัทธา เป็นพลังกลุ่มให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ ขณะที่อยู่ในเหตุการณ์ช่วงทำพิธีกรรมในชุมชนที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธา สมาชิกที่มีความเชื่อ มาทำกิจกรรม บุคคลกลุ่มคนและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้อง จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการเกี่ยวกับบริเวณพื้นที่กระบวนการตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น ซึ่งความเข้มข้นของพลังศรัทธาจะมีผลต่อรูปแบบการจัดการ รวมถึงการจัดเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ การจัดการศรัทธาของชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องระยะยาวในชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Omatseye^๓ ที่ศึกษา ความเชื่อ ความศรัทธา ของชนพื้นเมืองในแอฟริกา กล่าวถึงศิลปะแอฟริกาที่เกิดขึ้นจากอิมของสัญลักษณ์ ฟังก์ชันนิยม และลัทธิอรรถประโยชน์ ซึ่งอธิบายศิลปะแอฟริกาว่าค่อนข้างอเนกประสงค์ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าศิลปะแอฟริกาบางชิ้นไม่ได้มีความงามที่เป็นพื้นฐาน ในแอฟริกาอาศัยระบบความเชื่อของการปฏิบัติทางจิตวิญญาณนำไปสู่การสร้างภาพทางศิลปะใหม่ๆ เป็นความหมายของประเพณีศิลปะต่าง ๆ เป็นแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจอย่างมีนัยสำคัญ ศาสนาพื้นเมืองของแอฟริกามีอิทธิพลมากต่อวัตถุทางศิลปะ เช่น รูปปั้น หน้ากาก หรือรูปแบบอื่นๆ เพื่อใช้ในพิธีกรรมและการสักการะ อาทิ เช่น งาน Masquerade ที่ออกฉายในฤดูต่างๆ อาจมีการจัดแสดงเครื่องประดับศีรษะ ชั้นบันได รูปแบบศิลปะ และวัตถุต่างๆ เสียงเพลงที่ส่งเสียงดัง สื่อถึงข้อความที่เกินจังหวะ โดยพื้นฐานแล้ว ตัวเลข รูปปั้น และศิลปะของศาลเจ้า และศิลปะวาจา และอวัจนภาษาในวัฒนธรรมแอฟริกาส่วนใหญ่มีประโยชน์ใช้สอยเป็นส่วนใหญ่ ภาพเหล่านี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและอภิปราย ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดรวมของอำนาจ ซึ่งเชื่อมโยงโลกทางกายภาพของแอฟริกากับความเชื่อเกี่ยวกับแก่นแท้และการดำรงชีวิตอยู่ แท้จริงแล้วศิลปะแอฟริกาสะท้อนภาพของวิญญาณบรรพบุรุษ และวิหารแพนธีออนของเทพเจ้าและเทพธิดาพื้นเมือง และงานวิจัยของ Kyle D. Johnson^๔ ที่ทำการศึกษาสำรวจของผลกระทบของสัญลักษณ์ทางศาสนาต่อการทำงานของสมอง: ความเชื่อมโยงศรัทธาต่อศาสนา ผลการวิจัยพบว่าสัญลักษณ์ทางศาสนาถูกใช้ทั่วโลกเพื่อให้เกิดความหมายเฉพาะในกลุ่มสมัครพรรคพวก แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีคำตอบชัดเจนว่าผลกระทบของสัญลักษณ์ขึ้นอยู่กับความหมายหรือผลกระทบโดยธรรมชาติของสัญลักษณ์ ยังไม่มีการศึกษาประเมินผลกระทบของสัญลักษณ์ทางศาสนา ทั้งด้านอารมณ์ด้านบวกและด้านลบเนื้อหาใน

^๒ ลัญจกร นิลกาญจน์, วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน Belief culture with the faith management of the community, Belief culture with the faith management of the community Vol.๑๐ No.๒ July-December ๒๐๑๘, P ๑๒.

^๓ Omatseye, B. O. J. An Appraisal of Religious Art and Symbolic Beliefs in the Traditional African Context, An International Multi-Disciplinary Journal , Ethiopia Vol. ๔ (๒) April, ๒๐๑๐, (P ๕๒๙-๕๔๔)

^๔ Kyle D. Johnson. Pilot Study of the Effect of Religious Symbols on Brain Function: Association with Measures of Religiosity, Spirituality in Clinical Practice ๒๐๑๔, Vol. ๑, No. ๒, ๘๒-๘๘.

สมอง นอกจากนี้ ยังต้องเชื่อมโยงผลทางสรีรวิทยาของสัญลักษณ์ทางศาสนาต่างๆ กับเฉพาะของบุคคล มุมมองเกี่ยวกับศาสนา การใช้การถ่ายภาพด้วยคลื่นสนามแม่เหล็กเชิงหน้าที่เพื่อศึกษาการมีสุขภาพดีจากภูมิหลังทางศาสนาที่แตกต่างกัน พบว่าการกระตุ้นประสาทในเยื่อหุ้มสมองการมองเห็นหลักถูกระงับอย่างมีนัยสำคัญเพื่อตอบสนองต่อสัญลักษณ์เชิงลบทางศาสนาเมื่อเทียบกับสัญลักษณ์เชิงลบที่เป็นกลางและไม่ใช่ศาสนา ไม่มีการปิดใช้งานดังกล่าวสำหรับสัญลักษณ์เชิงบวกทางศาสนา ดัชนีความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับกิจกรรมในคอร์เทกซ์การมองเห็นขั้นต้นสำหรับสัญลักษณ์เชิงลบ แต่ไม่ใช่สำหรับสัญลักษณ์เชิงบวก นอกจากนี้คะแนนความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าแบบฟอร์มการประเมิน (BAGAF) ที่วัดความสามารถในการปรับตัวของศาสนาของบุคคลต่อความเชื่อมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับกิจกรรมในต่อมทอนซิลและอินซูลาเมื่อสังเกตสัญลักษณ์ทางศาสนา การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงกลไกการมองเห็นในระยะเริ่มต้น และงานวิจัยของ Zhenzhen Qin^๕ ที่ศึกษาพลังศักดิ์สิทธิ์แห่งความงาม: การตรวจสอบผลการรับรู้ของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิตในประเทศจีน โดยจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ทางทฤษฎีระหว่างพุทธศาสนากับความผาสุกทางอัตวิสัย ซึ่งได้รับความสนใจทางวิชาการเป็นอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามปัจจัยที่เด่นชัดของศาสนายังคงมีอยู่อย่างจำกัดสำหรับนักวิจัยที่จะเข้าใจภาพรวมของความสุขทางอัตวิสัยตามหลักศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของพระพุทธศาสนา การศึกษานี้ได้ใช้การสำรวจเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบผลกระทบของสุนทรียศาสตร์ของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่มีต่อความสุขส่วนตัวของคนจีน ผ่านตัวกลางของความพึงพอใจในชีวิตและการรับรู้ทางศาสนาตามลำดับ ความสำคัญของการศึกษานี้มีสามประการ ได้แก่ประการแรก มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจทางวิชาการในปัจจุบันเกี่ยวกับความผาสุกทางอัตวิสัยที่เกี่ยวกับศาสนา โดยการแนะนำตัวกำหนดใหม่ของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ประการที่สอง ในปัจจุบันศึกษากลไกการที่สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาสามารถมีอิทธิพลต่อความสุขได้อย่างไร โดยการวิเคราะห์บทบาทการใกล้เคียงตามลำดับของศาสนาและความพึงพอใจในชีวิต ประการที่สาม การศึกษานี้ตรวจสอบเชิงประจักษ์ในหัวข้อในบริบทของจีนเพื่อยืนยันและสนับสนุนความสัมพันธ์ทางทฤษฎีระหว่างพุทธศาสนากับความผาสุกเชิงอัตวิสัยในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก่อนหน้านี้ได้เน้นที่วัฒนธรรมตะวันตก ผลลัพธ์บ่งชี้ว่าการรับรู้ทางสุนทรียะของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาส่งผลในทางบวกต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ การรับรู้ศาสนาและความพึงพอใจในชีวิตเป็นสื่อกลางต่อความสุขที่รับรู้หลังจากเห็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาตามลำดับ ผลการวิจัยมีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจทางวิชาการในปัจจุบันเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางศาสนาและผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีตามอัตนัย

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้น

^๕ Zhenzhen Qin. The Sacred Power of Beauty: Examining the Perceptual Effect of Buddhist Symbols on Happiness and Life Satisfaction in China, Int. J. Environ. Res. Public Health ๒๐๒๐, ๑๗(๗), P ๒๕๕๑๑.

เศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พบว่า สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างกระแสการตื่นตัวของนักท่องเที่ยวในเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสร้างคุณค่า สร้างความรู้สึกลึกซึ้งทางจิตใจให้มีความภูมิใจเป็นเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้น การส่งเสริมการตลาดยังช่วยเพิ่มช่องทางรายได้ให้ชุมชนโดยรอบพื้นที่ เช่น การหาพันธมิตรที่แข็งแกร่งมาเป็นผู้สนับสนุนในการจัดกิจกรรมหรือเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรปภา อารีราษฎร์^๖ ที่ได้ศึกษารูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) สังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม และ ๒) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.๑) เทคโนโลยีดิจิทัล ๑.๒) ผู้มีส่วนร่วม ๑.๓) กระบวนการจัดการตามกรอบของแมคคินซี (๗s McKinsey) และ ๑.๔) การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม และ ๒) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ Hsiao-Hsien Lin^๗ ที่นำเสนอการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในชนบทอย่างยั่งยืนวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจวิธีการบรรลุนันทมดีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมในชนบททั้งหมดจากมุมมองของผู้ถือสิทธิ์ต่างๆ โดยใช้ Beigang Township เป็นกรณีศึกษาทำการสำรวจแบบสอบถามและวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง ๖๐๐ คนโดยวิธีการตรวจสอบทางสถิติ จากนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ และดำเนินการสำรวจภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลจริง หลังจากสรุป จัดระเบียบ และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้ว การศึกษาได้รับการตรวจสอบในลักษณะหลายตัวแปร การศึกษานี้สรุปว่า

^๖ วรปภา อารีราษฎร์. รูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม, วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒, หน้า ๑๓๗.

^๗ Hsiao-Hsien Lin, Research on the Development of Religious Tourism and the Sustainable Development of Rural Environment and Health, Int. J. Environ. Res. Public Health ๒๐๒๑, ๑๘(๕), P ๒๗๓๑.

การสร้างที่จอดรถ การจัดสถานที่พักผ่อนที่สะดวกสบาย อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการปรับปรุงความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของสาธารณชน จะเพิ่มความสนใจของสาธารณชนในประเด็นต่างๆ เช่น ทักษะวิสัยในหมู่บ้าน ปฏิสัมพันธ์ของผู้คน สถาปัตยกรรมโบราณ วัฒนธรรมการสาธารณสุขและการคมนาคมขนส่ง และการพัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดจนแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน การทำเช่นนี้จะทำให้สามารถปรับปรุงการสร้างและความมั่นคงของชุมชน เพิ่มพูนทรัพยากรทางวัฒนธรรม สร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมที่เพียงพอ ทำให้ราคามีเสถียรภาพ ได้รับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ เพิ่มความปรารถนาที่จะมาเยือนอีกครั้ง เป็นคำแนะนำสำหรับการเดินทางของครอบครัว และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในชนบทอย่างยั่งยืน

๓) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พบว่าวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธที่ให้บริการอย่างครบวงจร ทั้งการเข้าถึงและรายละเอียดต่าง ๆ สะดวกและปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Febby Salam et.al. (๒๐๑๘)^๘ ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเมืองเก่า Sawahlunto ในสุมาตราตะวันตกเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถส่งผลต่อมิติต่างๆ ของชีวิตคนในท้องถิ่น ผลกระทบประการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวคือมิติทางเศรษฐกิจ มันเกิดขึ้นกับ Sawahlunto เมืองในสุมาตราตะวันตกที่มีชื่อเสียงด้านเหมืองถ่านหินซึ่งค่อยๆ พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเมืองโกตาตัวัวให้เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวในเมืองชาวาลุนโต จังหวัดสุมาตราตะวันตก วิธีการวิจัยเป็นวิธีพรรณนาโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การพัฒนาย่านเมืองเก่าของ Sawahlunto ใช้การวิเคราะห์ SWOT เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ โดยการเพิ่มและเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรธรรมชาติผ่านการประมวลผลที่ดี ปรับปรุงการเข้าถึงถนน และปรับปรุงภาคการท่องเที่ยวของเมืองเก่า Sawahlunto อีกกลยุทธ์หนึ่งคือการปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์ผ่านการให้คำปรึกษาและการฝึกอบรม การขัดเกลาทางสังคมของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศักยภาพการท่องเที่ยวของย่านเมืองเก่า Sawahlunto ในองค์ประกอบการท่องเที่ยว ๔A (สถานที่ท่องเที่ยว การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และส่วนเสริม) แสดงให้เห็นว่าพื้นที่นี้มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มรดกทางประวัติศาสตร์ของสงครามโลกครั้งที่สองใน Sawahlunto เป็นศักยภาพการท่องเที่ยวหลักที่เก็บไว้ ด้วยศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวต่างชาติจึงเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมาเยือนเมืองสะหลุนโต เพื่อที่จะนำกลยุทธ์ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ไปปฏิบัติได้ จำเป็นที่จะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำขององค์ประกอบการท่องเที่ยว

^๘ Febby Salam and Rahmat Ingkadijaya, Strategies to Develop Sawahlunto Old City in West Sumatera as Tourism Destination, Tourism Research Journal E-ISSN: ๒๕๕๘-๙๘๓๙ ๒๐๑๘, Vol. ๒(๒), P ๗๘.

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการบริการขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ๔A ทั้งหมด จำเป็นต้องปรับปรุงการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยว ๔A ซึ่งรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นวัดที่มีสิ่งโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่าทางจิตใจคือ "พระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถ คันธารารัฐอนุสรณ์" เป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้นตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาปียนอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพวกตาลีบันทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทย ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทย พระพุทธเมตตาฯ เป็นพระพุทธรูปปางขอฝนเนื้อสำริดที่ใหญ่ที่สุดในไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวลำดับต้นๆ ของไทยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อไป

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พบว่า สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดของการท่องเที่ยว

๓) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธที่ให้บริการอย่างครบวงจร ทั้งการเข้าถึงและรายละเอียดต่างๆ สะดวกและปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อไป เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ข้อมูลวิทยุภูมิ

๑. หนังสือ

กรมการศาสนา, **คู่มือการบริหารและการจัดการวัด**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๒.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๒๕๕๙.

ฉันทิช วรรณอนอม, **การวางแผนและการจัดรายการน้ำเทียว**. กรุงเทพฯ: สามลดา. ๒๕๕๔.

ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๗.

นิตา ชัชกุล, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร. ๒๕๕๖.

แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ -๒๕๖๔) ฉบับทบทวนใหม่ รอบปี พ.ศ. ๒๕๖๒.

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ (กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี) พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ (ศูนย์ปฏิบัติการราชบุรี)

พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตโต). **ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

ราณี อีสัยกุล, **การจัดการธุรกิจใอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, **ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔.

สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี กันยายน ๒๕๖๓ กระทรวงการท่องเที่ยว.

สุรีย์เข็มทอง, **ชุดวิชาการจัดการการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวและโรงแรม**. พิมพ์ครั้งที่๒. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๕๕.

สุวัฒน์ จุฑากรณ์, **การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว: การจัดการธุรกิจใอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

สำนักงานพระพุทธศาสนา, **ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕**.

อวยพร เรื่องตระกูล, **สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

อิทธิวัตร ศรีสมบัติ, **คะนิงนิตย์ ไสยโสภณ และพีระศักดิ์ วรรณิตร, สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล:**

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. ๒๕๕๐.

๒. รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, **สถานการณ์การท่องเที่ยว**. รายงานการวิจัย. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ๒๕๖๓.

กำธร ศรีน้อย, **รูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์**. (คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยขอนแก่น, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, ๒๕๔๔). (อัดสำเนา).

คณะวนศาสตร์มหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์ **โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง** รายงานการวิจัย. กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๘.

ฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล, **การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด: ผลิตภัณฑ์ หรือ นวัตกรรมใหม่**. จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

ชินชื่น ศรีสวัสดิ์, เกริกไกร แก้วล้วน. **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัฒนธรรมของชุมชนชาวควย ในเขตอีสานใต้และลาวใต้**. รายงานการวิจัย. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๐.

ธีรวุฒิ สุทธิประภา. (ม.ป.ป.). **คลัสเตอร์ (Cluster) กับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: คลัสเตอร์อัญมณีและเครื่องประดับ จังหวัดจันทบุรี**. (มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, วิทาลัยนวัตกรรม, ๒๕๖๐).

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์, **ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. รายงานการวิจัย. สาขารัฐประศาสนศาสตร์วิทาลัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทาลัยศรีปทุม, ๒๕๔๙.

ปรียาพัชร จันเลน, **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ: กรณีศึกษามรดกโลกพระนครศรีอยุธยา**. รายงานวิชา Research exercise in current economic issues). คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

พงษ์ภี ศรีสวัสดิ์ และคณะ, **การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดการจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด**. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

รติมา คชนันท์, **คลัสเตอร์: การรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อการแข่งขัน**. รายงานการวิจัย. สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘.

ลัญจกร นิลกาญจน, **วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน Belief culture with the faith management of the community, Belief culture with the faith management of the community**, ๒๐๑๘.

วรภา อารีราษฎร์, **รูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ๗s เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม**. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, ๒๕๖๒.

ศักดิ์ สุวรรณอัจฉริย, ปิยะพงศ์ จันทร์ภาโส, **แนวคิดและวิธีการระบุคลัสเตอร์การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา**. วารสารวิชาการมหาวิทาลัยฟาร์อีสเทอร์, ปี ๑๐, ๒๕๕๙.

สุกานดา พอง้อย, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชนของชุมชนชาวผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอ
ภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์, วิทยานิพนธ์. (คณะบริหารธุรกิจ
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

สุภาพร นาคบัลลังก์ และมนฤทัย ไชยวิเศษ, การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชน
รอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา, รายงานการวิจัย. ภาควิชาสังคมศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.

Academic Focus, **การท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล**, บทความวิชาการ กันยายน ๒๕๖๑.

Dickman องค์ประกอบของการท่องเที่ยว, อ้างใน รายงานวิจัย **โครงการศึกษา วิเคราะห์ และ
 ประเมินความเหมาะสมพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อกำหนดเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยว
 เพิ่มเติม**. สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐.

๓. ภาษาอังกฤษ

Aram Son & Honggang Xu, **Religious food as a tourism attraction: the roles of
 Buddhist temple food in Western tourist experience**, Journal of Heritage
 Tourism Volume ๘, ๒๐๑๓ - Issue ๒-๓.

Bona Kim, Seongseop (Sam) Kim & Brian King, **Religious tourism studies: evolution,
 progress, and future prospects**, Journal Tourism Recreation Research
 Volume ๔๕, ๒๐๒๐ - Issue ๒.

Cora Un InWong, Alison McIntosh, ChrisRyan, **BUDDHISM AND TOURISM: PERCEPTIONS
 OF THE MONASTIC COMMUNITY AT PU-TUO-SHAN, CHINA**, Annals of
 Tourism Research Volume ๔๐, January ๒๐๑๓.

Febby Salam and Rahmat Inkgadijaya, **Strategies to Develop Sawahlunto Old City
 inWest Sumateraas Tourism Destination**, Tourism Research Journal E-ISSN:
 ๒๕๕๘-๕๘๓๙ ๒๐๑๘, Vol. ๒(๒).

Hsiao-Hsien Lin, **Research on the Development of Religious Tourism and the
 Sustainable Development of Rural Environment and Health**, Int. J.
 Environ. Res. Public Health ๒๐๒๑, ๑๘(๕).

Keji Huang Philip Pearce, **Visitors' perceptions of religious tourism destinations**,
 Journal of Destination Marketing & Management, Volume ๑๔, December
 ๒๐๑๙. Kiran Shinde, **The spatial practice of religious tourism in India: a
 destinations perspective**, Journal Tourism Geographies an International
 Journal of Tourism Space, Place and Environment, ๒๐๑๙.

Kurtz, D. L., & Clow, K. E. (๑๙๙๘). **Services marketing**. New York: John Wiley & Sons.

Kyle D. Johnson. **Pilot Study of the Effect of Religious Symbols on Brain Function:
 Association with Measures of Religiosity**, Spirituality in Clinical Practice
 ๒๐๑๔, Vol. ๑, No. ๒.

- Kotler, P., Bowen, J., & Makens, J. Marketing for hospitality and tourism, ๑๙๙๙.
- Omatseye, B. O. J. **An Appraisal of Religious Art and Symbolic Beliefs in the Traditional African Context**, An International Multi-Disciplinary Journal, Ethiopia Vol. ๔ (๒) April, ๒๐๑๐.
- Porter, M. E. (๑๙๙๘). **Cluster and the New Economics of Competition**. Harvard Business Review.
- Zhenzhen Qin. **The Sacred Power of Beauty: Examining the Perceptual Effect of Buddhist Symbols on Happiness and Life Satisfaction in China**, Int. J. Environ. Res. Public Health ๒๐๒๐, ๑๗(๗).

๔. เว็บไซต์

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี ๒๕๖๓ Thai Tourism Scenario ๒๐๒๐, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://www.etatjournal.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-๒๐๑๕/menu-๒๒๐๑๕/๒๔๖-๒๒๐๑๕-scenario๒๐๒๐>
- กระบี่พร้อมแล้ว หาดนพรัตน์ธารา kick นักท่องเที่ยวเดินทางพักผ่อน, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/๘๘๕๖๔๒?>
- กระทรวงการท่องเที่ยว, **ปรับลดธุรกิจท่องเที่ยว**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, https://www.scbec.com/th/detail/file/product/๓๓๖๙/eol๗๐mpcpl/EIC_Insight_Tourism_๒๐๑๗_TH.pdf
- กรอบแนวคิดในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://thailand.opendevelopmentmekong.net/th/topics/special-economic-zones/>
- Middleton, V. T. C. (๒๐๐๑). Marketing in travel and tourism.
- ข่าวเศรษฐกิจ, **แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวปี ๒๕๖๔**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://kmc.exim.go.th/en/detail/economy-news/๒๐๒๐๑๐๑๒๑๔๒๙๔๒>
- ประชาชาติธุรกิจ, **ธุรกิจท่องเที่ยว**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://www.prachachat.net/tourism/news-๔๘๙๙๘๘๔>
- ดโนยา ตั้งอุทัยสุข, **การท่องเที่ยว...รูปแบบที่นึกไม่ถึง**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://office.cpu.ac.th/cpu๒๐๑๐/graduate/index.php/๒๐๑๐-๑๐-๑๑-๑๒-๓๒-๒๘>
- พัฒนเดช อาสาสรรพกิจ, **ท่องเที่ยวยุคดิจิทัล**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <http://www.komchadluek.net/news/economic/๒๒๔๔๘๔>
- วุฒิเวช เวชชบุษกร, **เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล**, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓, <https://th.linkedin.com/pulse/เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล-wuthivet-vetchabutsakorn>

- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาญจนบุรี, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี
แถลงทิศทางการดำเนินงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๖๓, [ออนไลน์]
สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓,
http://๑๒๒.๑๕๕.๙๒.๑๒/centerweb/news/NewsDetail?NT๐๑_NewsID=TCATG๒๐๐๑๑๕๒๑๓๕๐๒๒๒๕
- ASEAN Policy Brief, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓,
https://asean.org/storage/๒๐๒๐/๐๗/ASEAN-Policy-Brief๓_FINAL_.pdf
- Global Economic Prospects, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓,
<https://www.worldbank.org/en/publication/globaleconomic-prospects>
- UNWTO World Tourism Barometer, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓,
<https://www.e-unwto.org/loi/wtobarometereng>
- World Economic Outlook Update, June ๒๐๒๐, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓,
<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/๒๐๒๐/๐๖/๒๔/WEOUpdateJune ๒๐๒๐>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความวิจัย

มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่ม
ศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

Dimension of sustainable religious tourism in Buddhist way In the Western
Paradise to increase the potential of the ASEAN Community and special
economic zones

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ในลักษณะของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ในพื้นที่ศึกษา วัดทิพย์สุคนธาราม ผลการวิจัย พบว่าสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ โดยมีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์เป็นจุดเด่นที่ดึงดูดความสนใจ ถือเป็นพระพุทธรูปที่ผสมผสานศิลปะคันธาระ (ปางขอฝน) กับพุทธศิลป์แบบไทยได้อย่างงดงามยิ่ง และเมื่อประเมินความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่าอยู่ในระดับมากและเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) และเมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นไปพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่ามีองค์ประกอบหลักจำนวน ๓ ด้านในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารูปแบบไปเผยแพร่และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวฯ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ, ประชาคมอาเซียน, เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

Research study on Dimension of Sustainable Buddhist Tourism in the western heavenly realm area To increase the potential of the ASEAN Community and the Special Economic Zones The objectives of this research were: 1) to study the situation of assessing the suitability of the area and the need for sustainable Buddhist tourism management in the western region (Kanchanaburi) to support the digital economy in the Thailand 4.0 era; 2) To develop a sustainable Buddhist tourism management model in the western region (Kanchanaburi) to meet the government's tourism policy and economic stimulus. And increase the tourism potential of the ASEAN Community and the Special Economic Zones; 3) to analyze the processes and results obtained from the development of a sustainable Buddhist tourism management model in the Western Region (Kanchanaburi). Research and Development (R&D) in the form of mixed methods research (Mixed Methods Research) collects both quantitative data. And qualitatively collected and is a joint research (Trans-Disciplinary) in the study area Wat Thipsukontharam Data were collected by in-depth interviews. Data were analyzed by explaining research findings for descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation. And open-ended questions by content analysis, the results of the research found that the assessment of the suitability of the area and the need for sustainable Buddhist tourism management in the western region (Kanchanaburi) support the strengthening of the digital economy in the era. Thailand 4.0, with Phra Phuttha Metta Prachathai Trai Lokanat Gandharat Anusorn as the highlight that attracts attention. It is considered a Buddha image that combines the art of Gandhara (Pang Kho Fon) with Thai Buddhist art in a very beautiful way. And when assessing the need for tourism management found to be at a high level when analyzing the behavior of tourists found that the behavior of tourists in religious tourism The purpose of the trip Most of them came to make merit / pay respect to monks (41.93%). It was found that there were 3 main components in the development of tourism management model, namely, attraction in tourism. Public relations and digital in terms of service provision and access to tourist attractions, respectively, and when considering the application of the model to disseminate and analyze the process and results obtained from the development of tourism management model found that there was a high level of satisfaction

Keyword: Buddhist Tourism, ASEAN Community, Special Economic Zones

๑. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง (Self-determination) ทั้งยังเป็นการทำให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมนำมาสู่มูลค่าในเชิงเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ (Creative Economy) รัชสรรค์ธรรมชาติวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมชุมชน ทำให้เกิด “การเรียนรู้ ความอึ้งมึนบุญ รู้แจ้งเห็นธรรม” อันนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เน้นการยึดวัตถุเป็นตัวตั้งเพียงประการเดียว แต่ยึดหลักธรรมนำความพอเพียง จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่และเชื่อมโยงเส้นทางธรรมเพื่อการทำบุญไหว้พระ โดยแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี คือ วัดทิพย์สุคนธาราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตั้งอยู่ใน อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี บนเนื้อที่กว่า ๓๐๐ ไร่ ซึ่งวัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ "พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คันธาราฐอนุสรณ์" จัดสร้างเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษาและในโอกาส ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ปี ๒๕๕๕ โดยมีความหมาย ๓ ประการ คือ เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นที่พึ่งของ ๓ โลก โดยสร้างตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาบียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพายุพัดล้มพังทลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทยเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาคุณงามด้านภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและสืบเนื่องจากรัฐบาลได้ทำโครงการ “ชิมช้อปใช้” แจกเงิน ๑,๐๐๐ บาท ให้ประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก จากความร่วมมือของกระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และธนาคารกรุงไทย จุดประสงค์หลักของรัฐบาลในการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทย จึงได้ประกาศใช้นโยบายเพื่อหวังจะใช้มาตรการนี้มาช่วยผลักดันให้ GDP ไทยขยายตัวได้ ๓% โดยรัฐบาลต้องการที่จะให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยของผู้รับสิทธิ ๑๐ ล้านคนในเฟสแรก และอีก ๓ ล้านคนในเฟสที่ ๒ หลังจากได้รับวงเงิน ๑,๐๐๐ บาทไปแล้ว โดยเฉพาะการออกไปท่องเที่ยวใช้สอยในจังหวัดอื่นเพื่อช่วยกระตุ้นกำลังซื้อที่ซบเซาให้กลับมาคึกคัก และรัฐบาลคาดหวังว่าผู้ที่ได้รับเงินไปแล้วน่าจะมีการใช้จ่ายใช้สอยมากกว่า ๑,๐๐๐ บาท ที่ได้รับไป นอกจากนี้หลังจากเปิดใช้สิทธิในแอปพลิเคชัน หรือที่เรียกว่าแอปฯ “เป่าตัง” ไปแล้ว รัฐบาลจะให้ต่อที่สองคือสามารถขอรับเงินคืนได้สูงสุดถึง ๑๕-๒๐% ด้วยหวังจะกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจ และเพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน ได้รับประโยชน์ด้วย จากการวิเคราะห์ข้อดี

ประการแรก การกระตุ้นการใช้จ่ายจากการที่รัฐบาลอัดฉีดเงินเข้าไปในเศรษฐกิจหลักหมื่นกว่าล้านบาทเพื่อเพิ่มจำนวนเม็ดเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ย่อมจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ GDP ของไทยกระเตื้องขึ้น โดยผ่านตัว C คือการบริโภคและใช้จ่ายใช้สอย โดยจากคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เม็ดเงินที่อัดฉีดลงไปจำนวน ๑.๓ หมื่นล้านบาท จะก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเม็ดเงินประมาณ ๕-๖ เท่าในระบบเศรษฐกิจ

ประการที่สอง ช่วยด้านการเก็บภาษีและดึงให้มีร้านค้าจดทะเบียนอย่างถูกต้องเข้ามาในระบบมากขึ้น นโยบายนี้มีส่วนให้ร้านค้าเข้ามาลงทะเบียนและแจ้งการเสียภาษีตามยอดที่จะขายได้จริง และทำให้รัฐบาลมีโอกาสเก็บภาษีได้เป็นระบบและเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น

ประการที่สาม การมุ่งสู่สังคมไร้เงินสด มาตรการภายใต้นโยบายนี้จะช่วยเสริมสร้างสังคมไร้เงินสดในยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากประชาชนผู้บริโภคจะต้องรับวงเงินผ่านแอปฯ เป๋าตัง ซึ่งเป็น e-Wallet ข้อดีของการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดมีหลายประการ รวมทั้งการช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการพิมพ์ธนบัตร และสังคมไร้เงินสดยังช่วยสร้างความโปร่งใส สามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดจะสอดคล้องกับเป้าหมายการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลสู่ยุค Thailand ๔.๐

ประการที่สี่ ช่วยสร้างฐานข้อมูล Big Data และสร้างแพลตฟอร์มระดับประเทศ จากการที่รัฐบาลจะได้รับฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของผู้ใช้สิทธิมากถึง ๑๓ ล้านคน หรือราว ๑ ส่วน ๕ ของประชากรไทย ซึ่งจะเป็นแพลตฟอร์มระดับประเทศขนาดมหึมา หากนำไปใช้ทำ Data Analytics จะทำให้รัฐสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและต่อยอดใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อีกมาก ทั้งในแง่ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมร้านค้า และข้อมูลจังหวัดที่มีการใช้แอปฯ เป๋าตัง ฯลฯ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้รัฐบาลสามารถออกแบบนโยบายให้ตรงจุดได้มากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว และการกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณภูมิตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)

๓. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี หน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) พื้นที่ศึกษา วัด

ทิพย์สุคนธาธรรมเพื่อให้เห็นสภาพการณ์ ความเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก และศึกษานำร่อง (Pilot Study) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการวิจัยครั้งนี้ และช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถเขียนแผนการดำเนินการวิจัยและประเด็นสำคัญ ตามที่ต้องการวิจัย โดยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีที่คณะผู้วิจัยจะใช้เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ วัดทิพย์สุคนธาธรรม ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นพื้นที่ในการทดลองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ในลักษณะของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพ และเป็นการวิจัยร่วมสาขา (Trans-Disciplinary) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และผู้วิจัยนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือเชิญผู้ให้ข้อมูลเพื่อมาร่วมพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานผลการวิจัยตามที่ได้กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้อธิบายผลการวิจัยหาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำถามปลายเปิด ด้วยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๕. ผลการวิจัย

ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) การเลือกพื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัด

ทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดกาญจนบุรี และมีจุดเด่น เหมาะสมต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และภาคตะวันตก

๒) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแหล่งใหม่วัดทิพย์สุคนธาราม วัดทิพย์สุคนธาราม

วัดทิพย์สุคนธารามและพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธาราฐอนุสรณ์เป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ เป็นวัดที่เกิดจากความศรัทธาของคนในพื้นที่มีพระเถระผู้ใหญ่ให้ความอุปถัมภ์และยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม แสวงบุญของชาวพุทธ แล้วยังเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพลิกฟื้นผืนดินที่แห้งแล้งให้กลับมาเขียวข่มด้วยพรรณไม้ในพุทธประวัติและพรรณไม้ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค เป็นประจักษ์พยานถึงความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธองค์และหลักธรรมคำสอน

วัดทิพย์สุคนธารามได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๗ โดยสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ. ๙) เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อดีตกรรมการมหาเถรสมาคมและเจ้าคณะใหญ่หนกลาง ได้รับเป็นธุระในการจัดสร้างวัดตามที่คุณฉันททิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัวผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีจิตศรัทธาถวายที่ดินบริเวณบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี บนทางหลวงแผ่นดิน สายอุทอง-บ่อพลอย (สาย ๓๓๔๒) มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ พร้อมด้วยทุนทรัพย์เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๔ เจ้าพระคุณสมเด็จ ฯ ได้ตั้งนามวัดว่า วัดทิพย์สุคนธาราม

ปฐมบทของการสร้างพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธาราฐอนุสรณ์เกิดขึ้นจากความเลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อันนำมาซึ่งพระราชศรัทธาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงช่วยสานต่อ จึงทรงรับโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธาราฐอนุสรณ์ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ นอกจากเป็นเครื่องหมายแห่งการสืบสานทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นโครงการหล่อพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่อันเป็นศูนย์รวมความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยอย่างยิ่งอีกด้วย

จุดเด่นของที่นี่คือ มีพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ พระนามว่าพระพุทธเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธาราฐอนุสรณ์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยพระพุทธรูปปางคันธาราฐหรือปางขอฝน มีพุทธลักษณะพระอิริยาบถยืนตรง ทรงผ้าวัสสิกสาฎก พระหัตถ์ขวายกขึ้นเสมอพระอุระหรืออก พระหัตถ์ซ้ายหงายรองรับน้ำฝน ซึ่งจะจัดสร้างและประดิษฐานที่วัดทิพย์สุคนธาราม ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี ตามเจตนารมณ์ของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ. ๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ที่มีรณภาพไปแล้ว

การเดินทางไปวัดทิพย์สุคนธาราม

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัด นครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทุมพร) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยจะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุทุมพร) วิ่งตรงไปจนถึงสาม แยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไป ทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทุมพร) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมา แต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปจังหวัด นครปฐม ผ่านสามแยกอำเภ่อุทุมพรเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย ให้เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุทุมพร) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยจะเห็นพระปาง ขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

๕.๑.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ตอนที่ ๒ ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของ รัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและ วิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็น การดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและ วิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง

ศาสนาวัดพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัดพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัดพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ดังนี้

จุดแข็ง

๑. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์ พระปางขอฝนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

๒. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทำบุญไหว้พระ นิทรรศการ และสวนป่าพุทธอุทยาน

๓. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล

๔. เดินทางสะดวก การคมนาคมขนส่งที่สะดวก

๕. มีเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบตอบสนองต่อการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

๖. การบริการทุกรูปแบบครบวงจร

๗. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก

๘. เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ

๙. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๑๐. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จุดอ่อน

๑. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ต้องมีการพัฒนา

๒. ด้วยสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรงทำให้ประชาชนงดท่องเที่ยว จึงส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

โอกาส

๑. การพัฒนาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของภาคตะวันตก

๒. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๓. พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาที่มีความสำคัญ

๔. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านระบบเครือข่าย Social Network

๕. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ห้ามพลาด Unseen Kanchanaburi

อุปสรรค

๑. ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

๒. ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับทุกภาคส่วน

๓. การขาดความเชื่อมโยงทั้งในกลุ่มภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด และภาคเอกชน

๔. นักท่องเที่ยวไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

๕. ขาดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา
เพื่อรองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว โดยนักวิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเฉลี่ย ๖๐๐,๐๐๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (๑๙๗๐) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๘๔ คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๐.๔๒) และเพศชาย (ร้อยละ ๓๙.๕๘) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๒๑ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๔.๓๘) รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๓.๐๗) และต่ำกว่า ๒๐ ปี (ร้อยละ ๑๕.๖๓) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ ๔๕.๐๐) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๒๑.๓๕) และค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ ๒๐.๘๓) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๔๘.๔๔) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๒๔.๒๒) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๘.๑๓) และมากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๓.๙๕) ตามลำดับ

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดสุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) พักผ่อน(ร้อยละ ๒๒.๔๐) และชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ (ร้อยละ ๒๑.๖๑) จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาครั้งแรก (ร้อยละ ๕๙.๘๙) และเดินทางมา ๒ - ๓ ครั้ง (ร้อยละ ๓๐.๗๓) ตามลำดับ ส่วนในด้านของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว น้อยกว่า ๔๐๐ บาท (ร้อยละ ๔๓.๗๕) ตามด้วย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๔๐๑ - ๖๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๕.๖๘) และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๖๐๑ - ๘๐๐ บาท (ร้อยละ ๑๐.๙๔) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ๑ - ๒ ชั่วโมง (ร้อยละ ๕๓.๓๙) ตามด้วย ๓ - ๔ ชั่วโมง (ร้อยละ ๓๙.๕๘) และ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป (ร้อยละ ๗.๐๓) ตามลำดับ ด้านการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากทราบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ ๗๕.๒๖) และเพื่อน ญาติ (ร้อยละ ๑๒.๗๖) ตามลำดับ

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกศึกษาประเด็นจาก ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ๓) ด้านการให้บริการ

ผลการวิจัยพบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ เมื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ และในด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๙ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๓ ตามลำดับ

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่บทบาทเป็นอย่างมากในเส้นทางอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งศิลปวัฒนธรรมรูปแบบทางศิลปะและควมมีเอกลักษณ์รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นมาท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบกิจกรรมทางศาสนา พักผ่อน ชมนิทรรศการที่บอกเล่าหัวใจของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณีที่งดงาม

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูล ได้แก่

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน ๓๘๔ ชุด คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำผลมาจัดลำดับความสำคัญและขับเคลื่อนและพัฒนาความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ท่องเที่ยววัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี และสรุปองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ได้แก่

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

และเผยแพร่องค์ความรู้ในประเด็นดังนี้

- เตรียมพร้อมพัฒนาทักษะร้านค้าของฝากชุมชน หวังรับอนาคตท่องเที่ยวพื้น
- OTOP อาหาร ถูกใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด หนุนยกระดับสินค้าเพิ่มยอดขาย

และประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบระหว่างการเผยแพร่ความรู้และหลังการเผยแพร่ความรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน ๑๒ คน (รายชื่อในภาคผนวก) ผลการวิจัย โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากกิจกรรมแบบฝึกหัดระหว่างการเผยแพร่ความรู้ (E๑) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้ (E๒) เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยมีผลจากการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เป็น ๘๑.๖๓/๘๔.๗๐

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มาในระยะหนึ่ง (๓ เดือน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสะท้อนผลและสรุปผล ทั้งผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี พบว่าการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๖๓$) และด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๖๖$) และเมื่อวิเคราะห์ด้านด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว ก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๑$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละด้าน ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๘$) และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๖๔$) การเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๕๕$) และการเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๖๕$) เมื่อวิเคราะห์การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๕๙$) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อในด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสถานะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖, S.D. = ๐.๖๓$) ถัดมาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๖๔$) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๖๘$) และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๘, S.D. = ๐.๖๔$) การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๖๕$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) พบว่ามีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๒$) ถัดมาบรรยากาศน่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๖๗$) และมีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๖๔$) และเมื่อวิเคราะห์ที่มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๖๕$) มีการกระตุ้นทำให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๕๗$) ตามลำดับ

และเมื่อดำเนินการวิจัยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๒๖$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๒๔$) และด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๒๗$) เมื่อวิเคราะห์ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๒๘$) ตามลำดับ

๖. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นวัดที่มีสิ่งโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่าทางจิตใจคือ "พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คณาธาราฐอนุสรณ์" เป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้นตามแบบพระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาบียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพายุทาลีนทำลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทย ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทย พระพุทธเมตตาฯ เป็นพระพุทธรูปปางขอฝนเนื้อสำริดที่ใหญ่ที่สุดในไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวลำดับต้น ๆ ของไทยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อไป

๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พบว่า สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดของการท่องเที่ยว

๓) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธที่ให้บริการอย่างครบวงจร ทั้งการเข้าถึงและรายละเอียดต่าง ๆ สะดวกและปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อไป เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ประโยชน์

๑. รูปแบบ แนวทางในการการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)
๒. ได้เอกสารงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. นำไปเผยแพร่ในวารสารระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
๔. นำไปบูรณาการกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่น ๆ เพื่อ รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัล ยุค Thailand ๔.๐
๕. ความพร้อมเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	ประโยชน์
<p>๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ประเมินความเหมาะสม ของพื้นที่และความ ต้องการในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐</p>	<p>ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานการ วิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุ คนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ดังนี้ จุดแข็ง ๑. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนาที่มีความสำคัญของ จังหวัดกาญจนบุรี โดย มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มี พระพุทธรูปเมตตาประชา ไทยไตรโลกนาถคันธาร ราชอนุสรณ์ พระปางขอ ฝนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ไทย ๒. มีกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้ง ทำบุญไหว้พระ นิทรรศการ และสวนป่า พุทธอุทยาน ๓. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ๔. เดินทางสะดวก การ คมนาคมขนส่งที่สะดวก</p>	<p>ข้อ ๑</p>	<p>สามารถวิเคราะห์และ วางแผน เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนอง นโยบายการท่องเที่ยว และการกระตุ้น เศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้าน การท่องเที่ยวของ ประชาคมอาเซียนและ เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ</p>

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	ประโยชน์
	<p>๕. มีเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบตอบสนองต่อการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม</p> <p>๖. การบริการทุกรูปแบบครบวงจร</p> <p>๗. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก</p> <p>๘. เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ</p> <p>๙. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>๑๐. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัล ยุค Thailand ๔.๐</p> <p>จุดอ่อน</p> <p>๑. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ต้องมีการพัฒนา</p>		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	ประโยชน์
	<p>๒. ด้วยสถานการณ์โรง ติดต่อร้ายแรงทำให้ ประชาชนงดท่องเที่ยว จึง ส่งผลเสียต่อแหล่ง ท่องเที่ยวโดยตรง</p> <p>โอกาส</p> <p>๑. การพัฒนาวัดทิพย์สุคน ธาราม กาญจนบุรี ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ที่สำคัญของภาคตะวันตก</p> <p>๒. การสร้างเครือข่าย เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิง ศาสนาเป็นอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว</p> <p>๓. พัฒนาให้เป็นศูนย์กลาง แหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาที่มี ความสำคัญ</p> <p>๔. ส่งเสริมการตลาดและ ประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ผ่าน ระบบเครือข่าย Social Network</p> <p>๕. พัฒนาให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ห้าม พลาด Unseen Kanchanaburi</p> <p>อุปสรรค</p> <p>๑. ขาดการประชาสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒. ขาดความร่วมมืออย่าง จริงจังกับทุกภาคส่วน</p> <p>๓. การขาดความเชื่อมโยง ทั้งในกลุ่มภาคการ</p>		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุนิติคุณประสงค์	ประโยชน์
	<p>ท่องเที่ยวของจังหวัด และภาคเอกชน</p> <p>๔. นักท่องเที่ยวไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก</p> <p>๕. ขาดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อรองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัล ยุค Thailand ๔.๐</p>		
<p>๒. ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ</p>	<p>การศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ</p>	<p>ข้อ ๒</p>	<p>สามารถสรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	ประโยชน์
๓. วิเคราะห์กระบวนการ และผลลัพธ์ที่ได้จากการ พัฒนารูปแบบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)	ทราบผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการ ประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)	ข้อ ๑-๒-๓	ทำให้หาแนวทางในการ การจัดการท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวิถีพุทธอย่าง ยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการ ท่องเที่ยวและการ กระตุ้นเศรษฐกิจของ รัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการ ท่องเที่ยวของประชาคม อาเซียนและเขตพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ
๔. รายงานฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่ สามารถตอบวัตถุประสงค์ ของการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ประเมินความเหมาะสม ของพื้นที่และความ ต้องการในการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถี พุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้าง เศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐	ข้อ ๑-๒-๓	ได้รายงานการวิจัยที่มี คุณค่าสามารถตอบ วัตถุประสงค์ของการ วิจัย ได้แนวทางในการ แนวทางในการการ จัดการท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวิถีพุทธอย่าง ยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการ ท่องเที่ยวและการ กระตุ้นเศรษฐกิจของ รัฐบาล และเพิ่ม ศักยภาพในด้านการ ท่องเที่ยวของประชาคม อาเซียนและเขตพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ
	๒. ศึกษาพัฒนารูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวเชิง ศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ภาคตะวันตก		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุนิติวัตถุประสงค์	ประโยชน์
	(กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ		
	๓. วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)		

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักทะเบียนและวัดผล โทร ๐-๓๕๒๔-๘๐๖๒
 ที่ พิเศษ วันที่ มกราคม ๒๕๖๔
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน/นมัสการ

ตามที่มหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ข้าพเจ้า พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลุยาณมโม) ตำแหน่ง อาจารย์ คณะพุทธศาสตร์ ทำวิจัยในปี ๒๕๖๔ เรื่อง “มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ” ตามสัญญาเลขที่ ๖.๐๐๘/๒๕๖๔ (คู่สัญญา) ความทราบแล้ว นั้น

ในการนี้ นักวิจัยมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ ดำเนินการวิจัยในพื้นที่วิจัยให้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(พระครูศรีสิทธิบัณฑิต)
 หัวหน้าโครงการ

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

เรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิสุทธิพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามนี้โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ที่กำหนดให้

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑ - ๓๐ ปี
 ๓๑ - ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี
 มากกว่า ๖๐ ปี

3. สถานภาพการทำงาน

ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 พนักงาน /ลูกจ้างเอกชน นักเรียน/นักศึกษา
 เกษตรกร อื่น ๆ
 รับจ้าง

4. การศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช. ปวส. ปวท. อนุปริญญา ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท
 ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท
 มากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามนี้โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ที่กำหนดให้

๑. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว

☐ ทำบุญ/ไหว้พระ	☐ พักผ่อน
☐ งานเทศกาล ประเพณี	☐ ชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้

๒. จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว

☐ ครั้งแรก	☐ ๒ - ๓ ครั้ง
☐ ๓ - ๕ ครั้ง	☐ ๕ ครั้งขึ้นไป

๓. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

☐ น้อยกว่า ๔๐๐ บาท	☐ ๔๐๑ - ๖๐๐ บาท
☐ ๖๐๑ - ๘๐๐ บาท	☐ ๘๐๑ - ๑๐๐๐ บาท
☐ มากกว่า ๑๐๐๐ บาทขึ้นไป	

๔. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

☐ ๑ - ๒ ชั่วโมง	☐ ๓ - ๔ ชั่วโมง
☐ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป	

๕. การทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

☐ อินเทอร์เน็ต	☐ วิทยุ/โทรทัศน์
☐ เพื่อน ญาติ	☐ สื่อสิ่งพิมพ์

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

คำชี้แจงให้นักศึกษาพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับใด จากนั้นเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์ดังนี้

คะแนน ๕ หมายถึง ตรงกับระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง ตรงกับระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมาก

คะแนน ๓ หมายถึง ตรงกับระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง ตรงกับระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง ตรงกับระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.	ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนามีจุดเด่นคือพระพุทธรูปเมตตา ประเทศไทยไตรโลกนาถคันธารารามอนุสรณ์					
๒.	รูปแบบทางศิลปะและควมมีเอกลักษณ์					
๓.	มีกิจกรรมทางศาสนาที่น่าสนใจ					
๔.	มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา					
๕.	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง					
๖.	มีปฏิมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงาม					
๗.	มีนิทรรศการที่สำคัญทางศาสนาและแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถี ชีวิต					
๘.	อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่ใกล้กับแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ					
๙.	สวนป่าพุทธอุทยานออกแบบให้มีบรรยากาศพุทธอุทยาน ด้วยความ มุ่งหมายที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น					
๑๐.	มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ แบ่งออกเป็นโซนอย่างชัดเจน ทั้งพื้นที่วัด โซน นิทรรศการ และพุทธอุทยาน					
๑๑.	ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค					
๑๒.	การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน					
๑๓.	การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีและภาคตะวันตก					

ข้อที่	ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๔.	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี					
๑๕.	สร้างความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นเส้นทางกรท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ					
๑๖.	การประชาสัมพันธ์ให้เป็น Unseen Kanchanaburi					
๑๗.	การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต					
๑๘.	การประชาสัมพันธ์และการดำเนินการของทุกฝ่ายมีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล					
๑๙.	การประชาสัมพันธ์ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย					
๒๐.	การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ห้ามพลาด					
๒๑.	ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่แต่งกายเรียบร้อยและบริการสุภาพ					
๒๒.	มีสถานที่สำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
๒๓.	มีป้ายบอกทางและเส้นทางกรท่องเที่ยวอย่างชัดเจน					
๒๔.	มีร้านอาหารและเครื่องดื่มบริการอย่างสะอาด					
๒๕.	มีสถานที่นั่งพักผ่อนและทำกิจกรรมต่างๆ					
๒๖.	มีขั้นตอนและระเบียบในการเข้าสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน					
๒๗.	มีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการ					
๒๘.	มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ					
๒๙.	มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง					
๓๐.	มีป้ายบอกเส้นทางและระยะทางก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

การศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว
เชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามนี้โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ที่กำหนดให้

๑. เพศ

ชาย หญิง

๒. อายุ

๓๑ - ๕๐ปี ๕๑ - ๖๐ปี

มากกว่า ๖๐ ปี

๓. สถานภาพการทำงาน

พระภิกษุ

ข้าราชการ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

คำชี้แจง ให้นักศึกษาพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับใด จากนั้นเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์ดังนี้

คะแนน ๕ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน ๓ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ระดับความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.	ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้					
๒.	รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ					
๓.	การเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน					
๔.	การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน					
๕.	การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชน					
๖.	ด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสภาวะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้					
๗.	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัล					
๘.	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการใช้เทคโนโลยี					
๙.	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์					

ข้อที่	ระดับความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคน ธาราม กาญจนบุรี)	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๐.	การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี					
๑๑.	ด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียด					
๑๒.	มีบรรยากาศน่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกัน					
๑๓.	มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ					
๑๔.	มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถ ลงมือปฏิบัติได้					
๑๕.	มีการกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมอ					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ
อย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามนี้โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ที่กำหนดให้

๑. เพศ

ชาย หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี

มากกว่า ๖๐ ปี

๓. สถานภาพการทำงาน

ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

พนักงาน / ลูกจ้างเอกชน นักเรียน/นักศึกษา

เกษตรกร อื่น ๆ

รับจ้าง

๔. การศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา

ปวช. ปวส. ปวท. อนุปริญญา ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท

มากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

คำชี้แจง ให้นักศึกษาพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับใด จากนั้นเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์ดังนี้

คะแนน ๕ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน ๓ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง ตรงกับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.	ด้านบริการการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) การบริการด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว					
๒.	เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน สุภาพ เรียบร้อย					
๓.	เจ้าหน้าที่มีทักษะในการให้บริการ					
๔.	ข้อมูลข่าวสารความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ ของแหล่งท่องเที่ยว					
๕.	เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว					
๖.	ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางศาสนามีจุดเด่นคือพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์					
๗.	ความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยว					
๘.	มีความเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่สำคัญ					
๙.	มีปฏิมากรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงาม					
๑๐.	มีนิทรรศการที่สำคัญทางศาสนาและแหล่งเรียนรู้ประเพณีและวิถีชีวิต					
๑๑.	ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)					

ข้อที่	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาค ตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการ การท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางมายัง สถานที่ท่องเที่ยว					
๑๒.	มีที่จอดรถที่สะดวก และมีจำนวนเพียงพอ					
๑๓.	ร้านอาหารที่มีความสะอาด เพียงพอ และราคายุติธรรม					
๑๔.	มีห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนเพียงพอ					
๑๕.	มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและโอท็อป ด้วยราคาที่ยุติธรรม และ สินค้ามีคุณภาพ					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ว.๐๐๘/๒๕๖๔

ชื่อโครงการ มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์
ตะวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

หัวหน้าโครงการ พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลยาณธมโม)

อาจารย์ คณะพุทธศาสตร์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง (Self-determination) ทั้งยังเป็นการทำให้คุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมนำมาสู่มูลค่าในเชิงเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ (Creative Economy) รั้งสรรค์ ธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมชุมชน ทำให้เกิด “การเรียนรู้ ความอึดมบุญ รู้แจ้งเห็น ธรรม” อันนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เน้นการยึดวัตถุเป็นตัวตั้งเพียงประการเดียว แต่ยึด หลักธรรมนำความพอเพียง จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่และ เชื่อมโยงเส้นทางธรรมเพื่อการทำบุญให้พระ โดยแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี คือ วัดทิพย์สุคนธาราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตั้งอยู่ใน อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี บนเนื้อที่กว่า ๓๐๐ ไร่ ซึ่งวัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ "พระพุทธ เมตตาประชาไทยไตรโลกนาถ คณาธาราฐอนุสรณ์" จัดสร้างเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเฉลิมพระชนม พรรษา ๘๔ พรรษาและในโอกาส ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ปี ๒๕๕๕ โดยมีความหมาย ๓ ประการ คือ เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นที่พึ่งของ ๓ โลก โดยสร้างตามแบบ พระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาบียันอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพุกตาลีบันทำลายไปให้กลับ ปรากฏให้เห็นอีกครั้งในประเทศไทยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของ พุทธศาสนาในไทยเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาคุณาณด้าน ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และสืบเนื่องจาก รัฐบาลได้ทำโครงการ “ชิมช้อปใช้” แจกเงิน ๑,๐๐๐ บาท ให้ประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจฐานราก จากความร่วมมือของกระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง สำนักงานเศรษฐกิจการ คลัง กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ ธนาคารกรุงไทย จุดประสงค์หลักของรัฐบาลในการกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทย จึงได้ ประกาศใช้นโยบายเพื่อหวังจะเข้ามาตรการนี้มาช่วยผลักดันให้ GDP ไทยขยายตัวได้ ๓% โดย รัฐบาลต้องการที่จะให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยของผู้รับสิทธิ ๑๐ ล้านคนในเฟสแรก และอีก ๓ ล้าน คนในเฟสที่ ๒ หลังจากได้รับวงเงิน ๑,๐๐๐ บาทไปแล้ว โดยเฉพาะการออกไปท่องเที่ยวใช้สอยใน จังหวัดอื่น เพื่อช่วยกระตุ้นกำลังซื้อที่ซบเซาให้กลับมาคึกคัก และรัฐบาลคาดหวังว่าผู้ที่ได้รับเงินไป แล้วน่าจะมีการใช้จ่ายใช้สอยมากกว่า ๑,๐๐๐ บาท ที่ได้รับไป นอกจากนี้หลังจากเปิดใช้สิทธิใน แอปพลิเคชัน หรือที่เรียกว่าแอปฯ “เป่าตัง” ไปแล้ว รัฐบาลจะให้ต่อที่สองคือสามารถขอรับเงินคืน ได้สูงสุดถึง ๑๕-๒๐% ด้วยหวังจะกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจ และเพื่อให้ ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน ได้รับประโยชน์ด้วย จากการวิเคราะห์ข้อดี

ประการแรก การกระตุ้นการใช้จ่ายจากการที่รัฐบาลอัดฉีดเงินเข้าไปในเศรษฐกิจหลัก หมีนกว่าล้านบาทเพื่อเพิ่มจำนวนเม็ดเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ย่อมจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ GDP ของไทยกระเตื้องขึ้น โดยผ่านตัว C คือการบริโภคและจับจ่ายใช้สอย โดยจากคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เม็ดเงินที่อัดฉีดลงไปจำนวน ๑.๓ หมื่นล้านบาท จะก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเม็ดเงินประมาณ ๕-๖ เท่าในระบบเศรษฐกิจ

ประการที่สอง ช่วยด้านการเก็บภาษีและดึงให้มีร้านค้าจดทะเบียนอย่างถูกต้องเข้ามาในระบบมากขึ้น นโยบายนี้มีส่วนให้ร้านค้าเข้ามาลงทะเบียนและแจ้งการเสียภาษีตามยอดที่จะขายได้จริง และทำให้รัฐบาลมีโอกาสเก็บภาษีได้เป็นระบบและเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น

ประการที่สาม การมุ่งสู่สังคมไร้เงินสด มาตรการภายใต้นโยบายนี้จะช่วยเสริมสร้างสังคมไร้เงินสดในยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากประชาชนผู้รับสิทธิจะต้องรับวงเงินผ่านแอปฯ เป๋าตัง ซึ่งเป็น e-Wallet ข้อดีของการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดมีหลายประการ รวมทั้งการช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการพิมพ์ธนบัตร และสังคมไร้เงินสดยังช่วยสร้างความโปร่งใส สามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญการมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดจะสอดคล้องกับเป้าหมายการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลสู่ยุค Thailand ๔.๐

ประการที่สี่ ช่วยสร้างฐานข้อมูล Big Data และสร้างแพลตฟอร์มระดับประเทศ จากการที่รัฐบาลจะได้รับฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของผู้ใช้สิทธิมากถึง ๑๓ ล้านคน หรือราว ๑ ส่วน ๕ ของประชากรไทย ซึ่งจะเป็นแพลตฟอร์มระดับประเทศขนาดมหึมา หากนำไปใช้ทำ Data Analytics จะทำให้รัฐสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและต่อยอดใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อีกมาก ทั้งในแง่ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมร้านค้า และข้อมูลจังหวัดที่มีการใช้แอปฯ เป๋าตัง ฯลฯ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้รัฐบาลสามารถออกแบบนโยบายให้ตรงจุดได้มากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว และการกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณคีตวันตก เพื่อเพิ่มศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กาญจนบุรี) รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กาญจนบุรี)

ผลการวิจัย

ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

ตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) การเลือกพื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษาหรือทดลอง ได้กำหนดพื้นที่ คือ วัดทิพย์สุคนธาราม อำเภอห้วยกระเจา เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดกาญจนบุรี และมีจุดเด่น เหมาะสมต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และภาคตะวันตก

๒) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาแหล่งใหม่วัดทิพย์สุคนธาราม วัดทิพย์สุคนธาราม

วัดทิพย์สุคนธารามและพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์เป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ เป็นวัดที่เกิดจากความศรัทธาของคนในพื้นที่ที่มีพระเถระผู้ใหญ่ให้ความอุปถัมภ์และยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมแสงบุญของชาวพุทธ แล้วยังเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพลิกฟื้นผืนดินที่แห้งแล้งให้กลับมาเขียวชอุ่มด้วยพรรณไม้ในพุทธประวัติและพรรณไม้ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค เป็นประจักษ์พยานถึงความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธองค์และหลักธรรมคำสอน

วัดทิพย์สุคนธารามได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๗ โดยสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร มหาเถร ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อดีตกรรมการมหาเถรสมาคมและเจ้าคณะใหญ่หนกลาง ได้รับเป็นธุระในการจัดสร้างวัดตามที่คุณฉันททิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัวผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีจิตศรัทธาถวายที่ดินบริเวณบ้านโป่งสวรรค์ ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี บนทางหลวงแผ่นดิน สายอุ้มทอง-บ่อพลอย (สาย ๓๓๔๒) มีเนื้อที่ ๓๒๙ ไร่ พร้อมด้วยทุนทรัพย์เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๔ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้ตั้งนามวัดว่า วัดทิพย์สุคนธาราม

ปฐมบทของการสร้างพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ เกิดขึ้นจากความเลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อันนำมาซึ่งพระราชศรัทธาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงช่วยสานต่อ จึงทรงรับโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตา

ประเทศไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ นอกจากนี้เป็นเครื่องหมายแห่งการสืบสานทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นโครงการหล่อพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่อันเป็นศูนย์รวมความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยอย่างยิ่งอีกด้วย

จุดเด่นของที่นี่คือ มีพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ พระนามว่าพระพุทธรเมตตาประเทศไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยพระพุทธรูปปางคันธารราฐหรือปางขอฝน มีพุทธลักษณะพระอิริยาบถยืนตรง ทรงผ้าวัสสิกสาฎก พระหัตถ์ขวายกขึ้นเสมอพระอุระหรืออก พระหัตถ์ซ้ายหงายรองรับน้ำฝน ซึ่งจะจัดสร้างและประดิษฐานที่วัดทิพย์สุคนธาราม ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี ตามเจตนารมณ์ของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยม ฐานิสสรมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ที่มรณภาพไปแล้ว

การเดินทางไปวัดทิพย์สุคนธาราม

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดนครปฐม โดยใช้เส้นทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) วิ่งตามเส้นทางจนถึงสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย (ประมาณ กม.ที่ ๖๗) ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง เพื่อเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากกาญจนบุรีใช้เส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๒๔ (ถนนอุ้มทอง) วิ่งตรงไปจนถึงสามแยก จุดบรรจบกับทางหลวง หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) เลี้ยวซ้าย ผ่านสามแยกจรเข้สามพันไปทางขวา และเมื่อถึงสามแยกบ่อพลอยให้เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

- จากนครปฐมใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน) มุ่งตรงไปจังหวัดนครปฐม ผ่านสามแยกอำเภ่อู้มทองเมื่อถึงสามแยก บ่อพลอย ให้เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๒ (บ่อพลอย - อุ้มทอง) วิ่งรถตรงไปประมาณ ๑๑ กม. ถึงสี่แยกไผ่สี ชับตรงไปเรื่อยๆ จะเห็นพระปางขอฝนองค์ใหญ่โดดเด่นมาแต่ไกลให้เลี้ยวเข้าไป

การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

ตอนที่ ๒ ศึกษาพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และวิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

ขั้นตอนที่ ๑ วางแผนการวิจัย (Planning Research: P) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ประเมินความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐ ดังนี้

จุดแข็ง

๑. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์ พระปางขอฝนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

๒. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทำบุญไหว้พระ นิทรรศการ และสวนป่าพุทธอุทยาน

๓. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล

๔. เดินทางสะดวก การคมนาคมขนส่งที่สะดวก

๕. มีเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบตอบสนองต่อการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

๖. การบริการทุกรูปแบบครบวงจร

๗. เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันตก

๘. เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยรอบ

๙. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

๑๐. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

จุดอ่อน

๑. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ต้องมีการพัฒนา
๒. ด้วยสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรงทำให้ประชาชนงดท่องเที่ยว จึงส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

โอกาส

๑. การพัฒนาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของภาคตะวันตก
๒. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
๓. พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาที่มีความสำคัญ
๔. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านระบบเครือข่าย Social Network

๕. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ห้ามพลาด Unseen Kanchanaburi

อุปสรรค

๑. ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
๒. ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับทุกภาคส่วน
๓. การขาดความเชื่อมโยงทั้งในกลุ่มภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด และภาคเอกชน

๔. นักท่องเที่ยวไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

๕. ขาดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว โดยนักวิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเฉลี่ย ๖๐๐,๐๐๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (๑๙๗๐) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๘๔ คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๖๐.๔๒) และเพศชาย (ร้อยละ ๓๙.๕๘) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๒๑ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๔.๓๘) รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๓.๐๗) และต่ำกว่า ๒๐ ปี (ร้อยละ ๑๕.๖๓) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ ๔๕.๐๐) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๒๑.๓๕) และค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ ๒๐.๘๓) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์การศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๔๘.๔๔) และมีมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๒๔.๒๒) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๘.๑๓) และมากกว่า ๒๕,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๒๓.๙๕) ตามลำดับ

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดคู่ประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาทำบุญ/ไหว้พระ (ร้อยละ ๔๑.๙๓) พักผ่อน (ร้อยละ ๒๒.๔๐) และชมนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ (ร้อยละ ๒๑.๖๑) จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาครั้งแรก (ร้อยละ ๕๙.๘๙) และเดินทางมา ๒ - ๓ ครั้ง (ร้อยละ ๓๐.๗๓) ตามลำดับ ส่วนในด้านของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวน้อยกว่า ๔๐๐ บาท (ร้อยละ ๔๓.๗๕) ตามด้วย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๔๐๑ - ๖๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๕.๖๘) และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ๖๐๑ - ๘๐๐ บาท (ร้อยละ ๑๐.๙๔) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ๑ - ๒ ชั่วโมง (ร้อยละ ๕๓.๓๙) ตามด้วย ๓ - ๔ ชั่วโมง (ร้อยละ ๓๙.๕๘) และ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป (ร้อยละ ๗.๐๓) ตามลำดับ ด้านการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากทราบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ ๗๕.๒๖) และเพื่อน ญาติ (ร้อยละ ๑๒.๗๖) ตามลำดับ

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกศึกษาประเด็นจาก ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล ๓) ด้านการให้บริการ

ผลการวิจัยพบว่าระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๕๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๘ เมื่อพิจารณาด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๔๐ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๑๗ และในด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ๔.๓๙ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ ๐.๒๓ ตามลำดับ

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่บทบาทเป็นอย่างมากในเส้นทางอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งศิลปวัฒนธรรมรูปแบบทางศิลปะและความมีเอกลักษณ์รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นมาท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ประกอบกิจกรรมทางศาสนา พักผ่อน ชมนิทรรศการที่บอกเล่าหัวใจของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณีที่งดงาม

ขั้นตอนที่ ๒ ออกแบบการวิจัย (Research Design: D) วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D)

การศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูล ได้แก่

๑.๑ การวิเคราะห์ SWOT Analysis การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลยุค Thailand ๔.๐

๑.๒ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๓ การวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๔ การวิเคราะห์ ระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

๑.๕ การวิเคราะห์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินการวิจัย (Research Methodology: M) เป็นเป็นการดำเนินการตามแบบแผน หรือวิธีวิจัยที่ได้ออกแบบไว้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) จากข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน ๓๘๔ ชุด คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำผลมาจัดลำดับความสำคัญและขับเคลื่อนและพัฒนาความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ท่องเที่ยววัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี และสรุป

องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ได้แก่

๑. ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว
๒. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล
๓. ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

และเผยแพร่องค์ความรู้ในประเด็นดังนี้

- เตรียมพร้อมพัฒนาทักษะร้านค้าของฝากชุมชน หวังรับอนาคตท่องเที่ยว

พื้นที่

- OTOP อาหาร ถูกใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด หนุนยกระดับสินค้าเพิ่มยอดขาย

และประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบระหว่างการเผยแพร่ความรู้และหลังการเผยแพร่ความรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน ๑๒ คน (รายชื่อในภาคผนวก) ผลการวิจัย โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากกิจกรรมแบบฝึกหัดระหว่างการเผยแพร่ความรู้ (E๑) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการเผยแพร่ความรู้ (E๒) เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยมีผลจากการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เป็น ๘๑.๖๓/๘๔.๗๐

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้ (Research Process Analysis: PA) เป็นการประเมิน การสะท้อนผล สรุปผลและการปรับปรุง (Reflecting : R)

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) มาในระยะเวลาหนึ่ง (๓ เดือน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสะท้อนผลและสรุปผล ทั้งผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี พบว่าการศึกษาความพึงพอใจผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๖๓) และด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๖๖) และเมื่อวิเคราะห์ด้านด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว ก็อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๑) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละด้าน ด้านประโยชน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพบว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๘) และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถทำให้ผู้รับผิดชอบมีความคิด

ริเริ่มต่อสิ่งใหม่ๆ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๖๔$) การเผยแพร่ความรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๕๕$) และการเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๖๕$) เมื่อวิเคราะห์การเผยแพร่ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและเกิดการสร้างรายได้ในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๕๙$) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายชื่อในด้านองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเผยแพร่ความรู้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อสภาวะจริงสามารถนำไปบูรณาการปฏิบัติได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖, S.D. = ๐.๖๓$) ถัดมาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสื่อดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๖๔$) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๖๘$) และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๘, S.D. = ๐.๖๔$) การสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๖๕$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านบรรยากาศในการจัดการท่องเที่ยว (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) พบว่ามีบรรยากาศเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจเข้าร่วม ไม่ตึงเครียดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๖๒$) ถัดมาบรรยากาศน่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๖๗$) และมีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๖๔$) และเมื่อวิเคราะห์มีบรรยากาศการเผยแพร่ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๖๕$) มีการกระตุ้นทำให้เกิดการกระตือรือร้นและติดตามอยู่เสมออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๕๗$) ตามลำดับ

และเมื่อดำเนินการวิจัยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๒๖$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืนของพื้นที่ภาคตะวันตก (วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี) ด้านบริการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๒๔$) และด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๒๗$) เมื่อวิเคราะห์ด้านการเดินทาง อาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๒๘$) ตามลำดับ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ประโยชน์

๑. รูปแบบ แนวทางในการจัดการระเบียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในพื้นที่ภาคตะวันตก (กาญจนบุรี)
๒. ได้เอกสารงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. นำไปเผยแพร่ในวารสารระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๔. นำไปบูรณาการกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่น ๆ เพื่อ รองรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจดิจิทัล ยุค Thailand ๔.๐

๕. ความพร้อมเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในพื้นที่ภาค ตะวันตก (กาญจนบุรี) และเพิ่มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ

การประชาสัมพันธ์

๑) การประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในเอกสารและวารสารวิชาการ

ประวัตินักวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ถวิล กลยาณธมโม)

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Phrakrusisitthibandit

๓. สังกัดหน่วยงาน/คณะ อาจารย์ คณะพุทธศาสตร์

๔. ที่อยู่ติดต่อได้

แขวง/ตำบล ลำไทร เขต/อำเภอ วังน้อย

จังหวัด พระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ ๑๓๑๗๐

๖. วุฒิการศึกษา พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ พุทธศาสตร์

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย นางสาวกิตทามาศ ศิริไชย

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Miss Kittamas Sirichai

๓. สังกัดหน่วยงาน/คณะ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

๔. ที่อยู่ติดต่อได้

แขวง/ตำบล ลำไทร เขต/อำเภอ วังน้อย

จังหวัด พระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ ๑๓๑๗๐

๖. วุฒิการศึกษา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ วิธีวิทยาการวิจัยและประเมินผล

๑. ชื่อ - นามสกุล

๑.๑ ภาษาไทย นายอรรถพล อิมวีไลวรรณ

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Mr Attapon Imwilaiwan

๓. สังกัดหน่วยงาน/คณะ นักวิชาการคอมพิวเตอร์

๔. ที่อยู่ติดต่อได้

แขวง/ตำบล ลำไทร เขต/อำเภอ วังน้อย

จังหวัด พระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ ๑๓๑๗๐

๖. วุฒิการศึกษา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ เทคโนโลยีสารสนเทศ